

Urząd Gminy Świlcza
36-072 Świlcza 168

Strategia Rozwoju Gminy Świlcza na lata 2015 – 2023 - Program Rozwoju

AKTUALIZACJA
CZERWIEC 2018

Spis treści

1.WPROWADZENIE.....	3
1.1,Konieczność opracowania strategii.....	3
1.2.Podstawy metodologiczne i przebieg prac.....	4
2.Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Świlcza	6
2.1. Charakterystyka gminy	6
2.1.1.Powierzchnia i położenie.....	6
2.2.Środowisko naturalne	7
2.2.1.Klimat	7
2.2.2.Gleby	8
2.3.Historia	8
2.3.1.Dzieje najdawniejsze	8
2.4.Demografia.....	9
2.4.1.Liczba ludności.....	9
2.4.2.Gęstość zaludnienia.....	11
2.4.3.Przyrost naturalny w gminie.....	12
2.4.4.Małżeństwa w gminie.....	13
2.4.5.Struktura ludności ze względu na wiek	14
2.4.6.Struktura ludności ze względu na płeć	16
2.4.7.Migracje ludności gminy.....	17
2.4.8.Podsumowanie.....	18
2.5.Gospodarka	18
2.5.1.Przedsiębiorczość w gminie.....	18
2.5.2.Rodzaje działalności gospodarczej	20
2.5.3.Rolnictwo.....	23
2.5.4.Rynek pracy i bezrobocie w gminie	24
2.6.Sfera społeczna.....	26
2.6.1.Ochrona zdrowia	26
2.6.2.Opieka społeczna.....	27
2.6.3.Bezpieczeństwo w gminie	29
2.6.4.Edukacja w gminie.....	30
2.7.Infrastruktura techniczna	34
2.7.1.Drogi.....	34
2.7.2.Koleje.....	36
2.7.3.Zasoby mieszkaniowe.....	36

2.7.4. Infrastruktura energetyczna i gazowa.....	38
2.7.5. Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna	39
2.8. Kultura, sport, turystyka.....	41
2.8.1. Instytucje kultury.....	41
2.9. Biblioteki.....	42
2.10. Sport w gminie	44
2.11. Zasoby przyrodnicze	45
2.12. Zabytki	45
2.13. Infrastruktura turystyczna.....	47
2.14. Życie społeczne i organizacje pozarządowe.....	48
3. Badania ankietowe	50
4. Analiza SWOT	52
4.1. Zestawienie Silnych i Słabych stron.....	52
4.2. Zestawienie Szans i Zagrożeń.....	54
4.3. Potencjały Gminy Świlcza.....	55
5. Misja gminy	57
6. Wizja Gminy	57
7. Plan działań strategicznych	58
7.1. Cel strategiczny I	59
7.2. Cel strategiczny II	61
7.3. Cel strategiczny III	67
8. Zgodność celów strategicznych z dokumentami rangi Europejskiej i krajowej	71
9. Budżet gminy.....	73
10. Plan inwestycyjny na lata 2015-2023.....	80
11. System wdrażania i monitorowania strategii.....	85
11.1. Odpowiedzialność za realizację strategii.....	85
11.2. Monitorowanie strategii	85
11.3. Ewaluacja.....	86
11.4. Aktualizacja Strategii	87
12. BIBLIOGRAFIA	88
13. Spis tabel i wykresów	89

1 WPROWADZENIE

Głównym powodem aktualizacji poprzedniej *Strategii Rozwoju Gminy Świlcza obejmującej lata 2015-2020 - Program Rozwoju* było zweryfikowanie wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zagospodarowania przestrzennego Gminy, z uwzględnieniem najnowszych danych i na tej podstawie przeformułowanie celów strategicznych.

Na przestrzeni ostatnich 3 lat na jej terenie zrealizowano szereg inwestycji, często współfinansowanych ze środków zewnętrznych, które wpłynęły na poziom jakości życia mieszkańców, poprawiły stan infrastruktury technicznej i społecznej.

Aktualizacji poddane zostaną te obszary, które są istotne z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju Gminy uwzględniającego jednocześnie jej możliwości finansowe w latach 2014-2020.

1.1 Konieczność opracowania strategii

Dla każdej z jednostek samorządu terytorialnego strategia rozwoju to jeden z najważniejszych instrumentów determinujących wzrost - zwłaszcza na płaszczyźnie gospodarczej. Zadania, jakie wypełnia czy powinna wypełniać gmina, są precyzyjnie opisane w przepisach prawa i w zasadzie przestrzeganie tych przepisów mogłoby wystarczyć do tego by gmina (lepiej lub gorzej) funkcjonowała. Jednak dokument taki jak Strategia Rozwoju pozwala gminie działać efektywniej. Jest ważnym elementem komunikacji wewnętrznej organizacji, tj. sposobem komunikowania członkom tej organizacji perspektywicznych planów, celów, zamierzeń. Z drugiej strony, jest elementem komunikacji zewnętrznej, tj. sygnalizowania klientom, czego mogą oczekiwać i spodziewać się ze strony organizacji - w tym wypadku Gminy Świlcza- a co za tym idzie, stwarza ona klientom szansę uwzględniania tych planów we własnej działalności. W szczególności jest to ważne dla prowadzenia biznesu a także ważnych decyzji życiowych, związanych z osiedleniem się, budową domu itd.

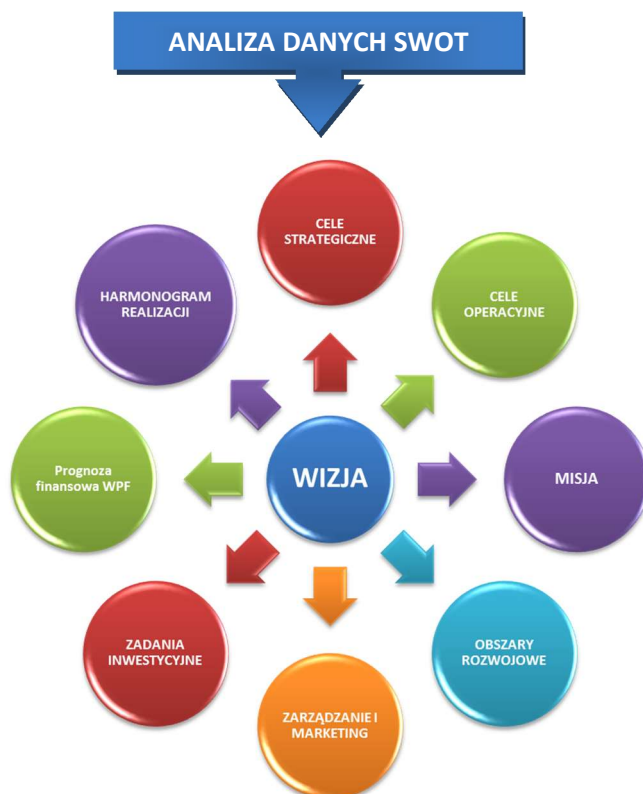
Strategia rozwoju nie obejmuje wszystkich działań i aktywności, które podejmuje gmina, gdyż - jak wcześniej zauważono - te opisywane są szczegółowo przez przepisy prawa, obejmujące jednostki administracji publicznej. Strategia rozwoju jest dokumentem wskazującym główne kierunki działań, które pozwolą organizacji (w tym przypadku gminie) uzyskać przewagę strategiczną nad konkurentami w zakresie świadczonych usług. Jednostki samorządu terytorialnego, podobnie jak przedsiębiorstwa usługowe, konkurują bowiem ze sobą o klienta, którym jest inwestor czy mieszkaniec, który korzysta ze świadczonych przez nie usług publicznych, a postanawiając się osiedlić na stałe na terenie gminy czy powiatu, zasila budżet tej jednostki częścią swego podatku. Strategia wskazuje więc główne kierunki rozwoju, wskazuje na działania, które należy podjąć aby wzmocnić swoją pozycję, na cele, które należy osiągnąć, aby ten rozwój następował w optymalnym tempie z korzyścią tak dla gminy jako instytucji (aby rósł jej potencjał), jak i dla jej mieszkańców (aby w maksymalnym stopniu mogli zaspokajać swoje potrzeby). Strategia wskazuje też działania, które usuną bariery będące hamulcami tegoż rozwoju. Stara strategia uchwalona jeszcze w latach dziewięćdziesiątych zdezaktualizowała się. Zmieniły się warunki w jakich funkcjonuje gmina. Zmieniły się też oczekiwania mieszkańców. Takie przesłanki stały za decyzją Wójta Gminy Świlcza - Adama Dziedzica o przystąpieniu do prac nad niniejszym dokumentem.

1.2 Podstawy metodologiczne i przebieg prac

Jako metodę przygotowania niniejszej strategii przyjęto metodę partycypacyjno-ekspertką, opierającą się na szerokich konsultacjach społecznych, na udziale środowisk interesariuszy - w tym rady gminy, pracowników urzędu gminy, sołtysów, przedstawicieli jednostek społecznych, edukacyjnych itp. funkcjonujących na obszarze gminy. Szczególny nacisk położono na kontakt z przedstawicielami biznesu. W pierwszym etapie zespół ekspercki przygotowujący dokument dokonał analizy desk research, opierając się na danych GUS dostępnych w ramach banku danych lokalnych, danych własnych gminy a także innych instytucji działających na terenie gminy lub obejmujących swym działaniem obszar gminy Świlcza. Sięgnięto także do danych dostępnych na internetowej stronie gminy. Na podstawie zgromadzonych danych przygotowana została ankieta obejmująca najważniejsze aspekty działalności gminy, które następnie poddano ocenie mieszkańców gminy, a także osób prowadzących na terenie gminy działalność gospodarczą. W wyniku przeprowadzonego badania oceniono, które z kwestii są dla mieszkańców najwyżej zhierarchizowane pod kątem istotności (ważności) oraz pod kątem pilności, tj. które należy rozwiązać w pierwszej kolejności. Po tym etapie przystąpiono do Analizy SWOT, wyodrębniając silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia stojące przed gminą. Na macierzy SWOT zbadano wzajemne oddziaływania i zależności pomiędzy wyróżnionymi cechami tworząc scenariusze o różnej intensywności działań.

W ramach dalszych została opracowana Misja i Wizja gminy, które następnie zostały skonkretyzowane w układ celów strategicznych i podporządkowanych im celów operacyjnych razem z konkretnymi zadaniami do wykonania. W dalszej kolejności określono sposób wdrażania i osoby odpowiedzialne za kolejne czynności. Stworzono także system monitorowania wdrażanej strategii oraz mechanizmy aktualizacji.

Proces tworzenia „Strategii Rozwoju Gminy Świlcza na lata 2015 – 2023 - Program Rozwoju”

Podsumowując Strategia jest dokumentem, który zawiera dokładną diagnozę potencjału:

- ludzkiego,
- technicznego,
- przyrodniczego oraz gospodarczego.

Oprócz analizy obecnych zasobów odnosi się do historii regionu, co umożliwia przewidywanie i planowanie dalszego jej rozwoju.

Strategia rozwoju ułatwi funkcjonowanie gminy w dobie zmian zachodzących w przestrzeni, takich jak suburbanizacja oraz globalizacja, która przyczynia się do wzrostu powiązań pomiędzy podmiotami.

Opracowana Strategia jest istotnym narzędziem umożliwiającym konkurencję z innymi jednostkami samorządu terytorialnego o mieszkańców, którzy w związku z procesem suburbanizacji przenoszą się z większych ośrodków miejskich na wieś, inwestorów, którzy wybierają obszary zlokalizowane w pobliżu aglomeracji, dobrze skomunikowane, o walorach przyrodniczych i o turystów zainteresowanych obszarami cennymi przyrodniczo i kulturowo.

Powstanie strategii przysłuży się wskazaniu potencjału gminy i kierunków jej rozwoju na kolejne lata. Strategia rozwoju gminy zaliczana jest, bowiem do grupy dokumentów, które ułatwiają gospodarowanie zasobami gminy.

Zasadność posiadania aktualnej strategii rozwoju wynika z uregulowań prawnych, zawartych między innymi w ustawie o samorządzie gminnym oraz ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹, w której strategię gmin i powiatów zostały zaliczone, obok strategii rozwoju kraju, strategii sektorowych oraz strategii wojewódzkich do kluczowych dokumentów planistycznych, na podstawie, których powinna być prowadzona polityka rozwoju kraju.

Dokument ten jest ważnym narzędziem, który umożliwia także realizację projektów wpływających na rozwój gminy, co jest istotne w kontekście nowej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020. Posiadanie aktualnej strategii gminy wynika także z praktycznej potrzeby aplikowania o środki unijne.

Podstawową funkcją strategii jest z jednej strony dostarczenie informacji podmiotom gospodarczym, potencjalnym inwestorom, mieszkańcom o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju i sposobach rozwiązywania problemów, jakie w związku z nimi powstaną. Z drugiej strony jest deklaracją i zobowiązaniem władz do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań. Strategia rozwoju to również świetne narzędzie motywujące, zarówno społeczność lokalną, jak i władze.

Przyjęcie i wdrożenie strategii powinno skutkować pozytywnymi efektami odczuwalnymi dla beneficjentów strategii, czyli społeczności lokalnej – mieszkańców Gminy Świlcza, i działających tu aktualnie podmiotów gospodarczych.

---

¹ w przypadku gmin za podstawę prawną dla przyjmowania strategii rozwoju gminy przyjęto art. 18 ust. 2 pkt 6 usg, zgodnie z którym uchwalanie programów gospodarczych należy do wyłącznej kompetencji rady gminy, lub art. 18 ust. 1 usg, zgodnie z którym radzie gminy powierza się wszystkie sprawy związane z działaniami gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej, lub art. 18 ust. 2 pkt 2 usg, zgodnie z którym rada gminy posiada kompetencję do stanowienia o kierunku działań wójta (burmistrza, prezydenta miasta);Poznań, Związek Miast Polskich 20.11.2014r.

2 Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Świlcza

2.1. Charakterystyka gminy

2.1.1 Powierzchnia i położenie

Gmina Świlcza położona jest w centralnym punkcie województwa podkarpackiego, w zachodniej części powiatu rzeszowskiego. Gmina graniczy od wschodu z miastem Rzeszów, od północnego wschodu z gminą Głogów Małopolski, od północy z gminą Kolbuszowa, od zachodu z gminą Sędziszów Małopolski, natomiast od południa z gminami Iwierzycę i Boguchwałą.

Należy do największych gmin w powiecie rzeszowskim zajmując powierzchnię około 112 km², co stanowi 0,6% powierzchni województwa podkarpackiego i 9,2% powierzchni powiatu rzeszowskiego.

Mapa 1. Gmina Świlcza na tle powiatu rzeszowskiego

Administracyjnie podzielona jest na osiem sołectw (obszarów badawczych): Świlcza, Bratkowice, Mrowla, Rudna Wielka, Woliczka, Trzciana, Dąbrowa, Błędowa Zgłobieńska. Największe powierzchniowo jest sołectwo Bratkowice (41,83% ogółu powierzchni).

Tabela 1. Powierzchnia sołectw Gminy Świlcza

Lp.	Jednostka pomocnicza	Powierzchnia [ha]	% udział w ogóle powierzchni Gminy
1	Świlcza	1858,7	16,61%
2	Bratkowice	4680,4	41,83%
3	Mrowla	824,6	7,37%
4	Rudna Wielka	540,5	4,83%
5	Woliczka	797,6	7,13%
6	Trzciana	1173,4	10,49%

7	Dąbrowa	788,4	7,05%
8	Błędowa Zgłobieńska	525,7	4,70%
Suma		11189,3	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie map zasadniczych z Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej oraz danych z ewidencji ludności UG Świlcza (stan na 31.12.2016 r.)²

Sołectwem o największej powierzchni oraz największej liczbie ludności gminy Świlcza jest sołectwo Bratkowice, natomiast sołectwem o największej gęstości zaludnienia jest sołectwo Rudna Wielka.

Geograficznie gmina leży na pograniczu pogórza Karpackiego i Kotliny Sandomierskiej. W ramach tych zasadniczych krain można wyróżnić tzw. mezoregiony: Podgórze Rzeszowskie, Pradolinę Podkarpacką (rynną Podkarpacką) i Płaskowyż Kolbuszowski.

Budowa geologiczna, zwłaszcza południowej części gminy, to obszar pokryty lessem. Opiera się częściowo na kredach a częściowo na iłach miocenkich a także osadach rzecznych starszego czwartorzędu oraz osadach glacialnych.

Krajobrazowo dominuje krajobraz wyżynny lessowy, poprzecinany dość głębokimi dolinami potoków, gdzieś tam występują wąwozy lessowe. Na terenie gminy następuje przejście Pogórza Rzeszowskiego w Rynnę Podkarpacką, będącą obniżeniem terenu o szerokości 4-6 km u podnóża szeroko rozumianych Karpat. Na terenie gminy rynnę tę wypełnia rzeka Mrowla wraz z przyległościami płynąca równolegle do krawędzi karpackiej na wschód.

2.2 Środowisko naturalne

2.2.1 Klimat

Na terenie gminy Świlcza można wyróżnić dwie strefy klimatyczne. Z jednej strony w Kotlinie Sandomierskiej klimat ma charakter bardziej kontynentalny, charakteryzujący się suchymi i upalnymi latami. Występują tam stosunkowo większe roczne amplitudy temperatur niż w pozostałej części gminy. Z drugiej strony, na Pogórzu Karpackim roczne amplitudy temperatur są mniejsze. Sumy opadów relatywnie większe, większe są też większe amplitudy dobowe temperatur.

Średnia roczna temperatura w latach 2010-2014 wyniosła około 8 stopni i była wyższa od średniej wieloletniej wyznaczonej w latach 1971-2000 o ponad 1 stopień³.

Roczna suma opadów w latach 2010 -2014 wyniosła 700 mm i w zasadzie nie różniła się od średniej wieloletniej.

Uśonecznienie wahało się wokół 1800 godzin

² Powierzchnia i liczba ludności Gminy Świlcza bez sołectwa Bzianka, które od 01.01.2017 r. zostało włączone w granice administracyjne Gminy Miasto Rzeszów

³ Źródło: Dane Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej dostępne na stronie www.imgw.pl/klimat

2.2.2 Gleby

W północnej części gminy przeważają gleby o niskiej klasie bonitacyjnej, głównie piaszczystej. W południowej części gleby należą do III i IV klasy bonitacyjnej. Przeważają gleby brunatne, które są żyzne, ale szybko ulegają erozji.

2.3 Historia

2.3.1 Dzieje najdawniejsze

Początki osadnictwa w miejscowościach należących dziś do gminy Świlcza wiążą się ze szlakiem handlowym, wiodącym z Małopolski na Ruś. Prze teren dzisiejszej gminy przebiegała granica pomiędzy Polską a Rusią. Po przyłączeniu Lwowa do Polski w XIV wieku przez Kazimierza Wielkiego, miejscowości zachodniej części gminy należały do województwa sandomierskiego, zaś miejscowości wschodniej części do województwa ruskiego. Przyłączenie Lwowa znacząco ożywiło rozwój gospodarczy tych terenów, który gwałtownie przyspieszył. Rozbudowywała się sieć osadnicza a wraz z nią sieć parafialna. Fundowane były kolejne miejscowości:

- Mrowla – prawdopodobnie XIII w.,
- Świlcza – pierwsze wzmianki z XIV w.,
- Rudna Wielka – powstała w XIV w.,
- Bratkowice – XIV w.,
- Bzianka⁴ – powstała w XIV w.,
- Trzciana – początek XV w.,
- Błędowa Zgłobieńska- XV w.,
- Woliczka – XV w.,
- Dąbrowa – XVI w.

Wiek XVII

W XVII tereny gminy przeżyły regres gospodarczy, co było związane z licznymi wojnami i najazdami w tym okresie. Dotkliwie okazał się zwłaszcza potop szwedzki oraz najazd siedmiogrodzki.

Okres zaborów

Tereny gminy Świlcza należały do zaboru austriackiego. W związku z peryferyjnym położeniem panował tutaj - jak w całej Galicji - zastój gospodarczy. Powstała w połowie XIX linia kolejowa relacji Kraków - Lwów wprowadziła jednak trochę ożywienia do tutejszej gospodarki. Od 1865 roku utworzono nowy podział administracyjny, każda ze wsi stanowiła odrębną gminę.

Okres II Rzeczypospolitej

W roku 1934 powołano do życia gminę Świlcza, jako największą gminę powiatu Rzeszowskiego – w granicach zbliżonych do współczesnych. Planowano podzielić ją na dwie mniejsze z siedzibami w Świlczy (dla gminy stworzonej z południowej części i Mrowli dla terenów na północy). Jednak nie zrealizowano tych planów ze względu na wybuch wojny.

PRL

---

⁴ Bzianka, od 01.01.2017 r. została włączona w granice administracyjne Gminy Miasto Rzeszów

Po wojnie, w roku 1954, całkowicie zlikwidowano gminy - wprowadzając gromady.

Podczas kolejnej reformy administracji w 1973 z terenów dawnej gminy Świlcza uformowano – w nawiązaniu do pomysłu przedwojennego - gminę Mrowla z siedzibą najpierw w Mrowli a potem w Rudnej Wielkiej oraz gminę Świlcza. W roku 1977 przeprowadzono kolejną reformę, która połączyła obie gminy w jedną gminę Świlcza. Z niewielkimi zmianami terytorialnymi, polegającymi na przyłączeniu części terenów do Rzeszowa ten stan terytorialny trwa do dziś.

III RP

Po upadku komunizmu, w nowej rzeczywistości, ustawa o samorządzie gminnym z marca 1990 r. zmieniła ustrój prawny na poziomie gminnym i nadała gminom charakter samorządowy. Przekazała kompetencje w ręce utworzonym z mocy prawa wspólnotom mieszkańców, którzy zyskali narzędzia do kształtowania swego najbliższego otoczenia.

2.4 Demografia

W ramach analizy demografii gminy Świlcza zostały ocenione następujące aspekty populacji:

- liczba ludności,
- gęstość zaludnienia,
- przyrost naturalny,
- liczba małżeństw zawieranych w gminie,
- migracje ludności.

Analizie poddano także strukturę ludności ze względu na płeć oraz strukturę ludności ze względu na wiek.

Głównym źródłem danych był bank danych lokalnych GUS.

2.4.1 Liczba ludności

W Gminie Świlcza łączna liczba ludności na 31.12.2017 r. wynosiła 15 665)⁵ mieszkańców, z czego 7 713 stanowili mężczyźni, zaś 7 952 kobiety. Gęstość zaludnienia w Gminie Świlcza wyniosła 140 osób na 1 km². Od 2014 r. liczba ludności wzrosła o 1,90%. W 2014 r., liczba mieszkańców wyniosła 15 373 osoby, a w 2016 r. 15 665 osób. Prognozuje się, że taki przyrost liczby mieszkańców będzie się utrzymywać w ciągu kilku następnych lat.

Tabela 2. Liczba mieszkańców sołectw Gminy Świlcza (2014-2017).

Lp.	Jednostka pomocnicza	2014	2015	2016	2017
1	Błędowa Zgłobieńska	551	555	566	573
2	Bratkowice	4299	4298	4334	4353

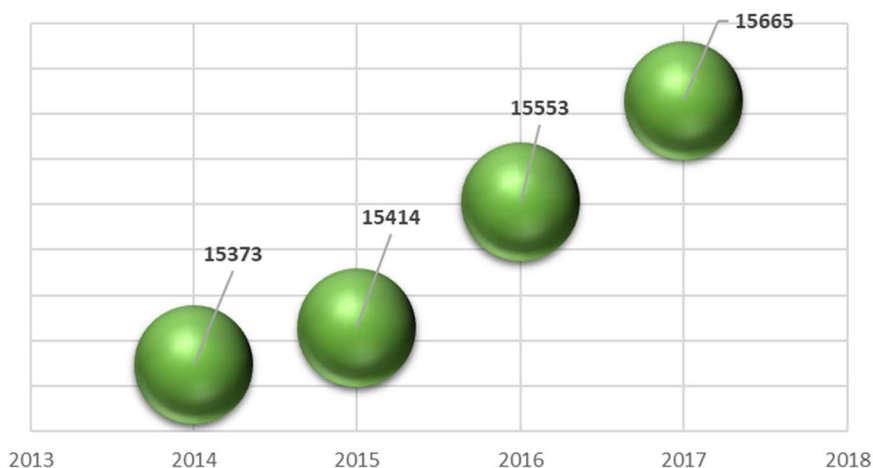
⁵ Powierzchnia i liczba ludności Gminy Świlcza bez sołectwa Bzianka, które od 01.01.2017 r. zostało włączone w granice administracyjne Gminy Miasto Rzeszów

3	Dąbrowa	1051	1077	1108	1123
4	Mrowla	1451	1460	1469	1473
5	Rudna Wielka	1514	1525	1557	1590
6	Świlcza	3400	3409	3419	3442
7	Trzciana	2588	2569	2588	2595
8	Woliczka	519	521	512	516
Suma		15 373	15414	15 553	15 665

Źródło: opracowanie własne danych z ewidencji ludności UG Świlcza ⁶

Najwyższy wzrost w liczbie mieszkańców odnotowano w sołectwie Rudna Wielka (wzrost o 76 osób) oraz Dąbrowa (72 osoby), najmniejszy wzrost w miejscowości Trzciana (wzrost o 7 osób). W miejscowości Woliczka w analizowanym okresie (2014-2017) odnotowano spadek liczby mieszkańców o 3 osoby.

Wykres 1. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie na podstawie UG Świlcza

Według danych statystycznych w Gminie Świlcza liczba kobiet przeważa nad liczbą mężczyzn. Kobiety stanowią 50,9% populacji Gminy, natomiast mężczyźni 49,1%.

Wśród 8 sołectw najwięcej osób zamieszkuje sołectwo Bratkowice (27,79% ogółu mieszkańców).

Tabela 3. Liczba mieszkańców sołectw Gminy Świlcza (stan na 31.12.2017r.)

Lp.	Jednostka pomocnicza	Liczba ludności	% ogółu ludności	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
1	Świlcza	3442	21,97%	185
2	Bratkowice	4353	27,79%	93

⁶ Powierzchnia i liczba ludności Gminy Świlcza bez sołectwa Bzianka, które od 01.01.2017 r. zostało włączone w granice administracyjne Gminy Miasto Rzeszów

3	Mrowla	1473	9,40%	179
4	Rudna Wielka	1590	10,15%	294
5	Woliczka	516	3,29%	65
6	Trzciana	2595	16,57%	221
7	Dąbrowa	1123	7,17%	142
8	Błędowa Zgłobieńska	573	3,66%	109
Suma		15 665	100%	140

Źródło: opracowanie własne danych z ewidencji ludności UG Świlcza (stan na 31.12.2017 r.)⁷

Liczba ludności Gminy Świlcza stanowi 9,26% ludności powiatu rzeszowskiego i 0,74% ludności województwa podkarpackiego. W analizowanym okresie (2014-2017) wzrost o 1,90% w liczbie ludności w Gminie stanowi proporcjonalnie dużo lepszy wynik w stosunku do liczonego tymi samymi metodami wyniku - zarówno w województwie podkarpackim (ok. 0,002 procent spadku), a także powiatu Rzeszowskiego (ok. 1,51 proc. wzrostu).

W porównaniu do gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego jest to mniej niż dwie miejscowości przyjęte jako materiał porównawczy: gmina Krasne (ponad 3,61% procent wzrostu- tj. 388 osób), gmina Trzebownisko (ponad 3,61 proc. tj. 751 osób), ale więcej od gmin z ujemnym przyrostem ludności np. Dynów, Kamień i Lubenia.

Tabela 4. Zmiana liczby ludności w Gminie Świlcza w latach 2014-2017 na tle innych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego.

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	2017	Dynamika zmian	
	osoba	osoba	osoba	osoba	I. osób	% udział w zmianach
PODKARPACKIE	2 129 187	2 127 657	2 127 656	2 129 138	-49	-0,002%
Powiat rzeszowski	166 643	167 342	168 337	169 165	2 522	1,51%
Chmielnik	6 779	6 805	6 815	6 908	129	1,90%
Dynów	7 007	6 966	6 949	6 912	-95	-1,36%
Hyżne	6 994	7 008	7 004	7 012	18	0,26%
Kamień	6 889	6 848	6 871	6 856	-33	-0,48%
Krasne	10 735	10 877	10 989	11 123	388	3,61%
Lubenia	6 455	6 448	6 422	6 438	-17	-0,26%
Świlcza	15 373	15414	15 553	15 665	292	1,90%
Trzebownisko	20 787	20 978	21 177	21 538	751	3,61%

Źródło: opracowanie własne danych na podstawie danych GUS BDL

2.4.2 Gęstość zaludnienia

Gęstość zaludnienia gminy Świlcza wzrosła w latach 2014 - 2017 ze 137 do 140 osób na km², co oczywiście wynika z wzrostu liczby mieszkańców w gminie. Zarówno na początku, tak i na końcu okresu porównawczego wartości gęstości zaludnienia przewyższają tak krajowe jak i regionalne wyniki -

⁷ Powierzchnia i liczba ludności Gminy Świlcza bez sołectwa Bzianka, które od 01.01.2017 r. zostało włączone w granice administracyjne Gminy Miasto Rzeszów

odpowiednio 123 osoby na km² i 119 osób na km². Gęstość zaludnienia gminy jest zbliżona do średniej powiatowej (147 osoby na km²), jednak znacząco ustępuje gminom Krasne (284 osoby na km²) i Trzebownisko (239 osób na km²). Statystyki gęstości zaludnienia zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela.5. Gęstość zaludnienia na km² Gminy Świlcza na tle innych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego (2014-2017)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	2017
	osoba	osoba	osoba	osoba
PODKARPACKIE	119	119	119	119
Powiat rzeszowski	144	145	145	147
Chmielnik	128	129	129	131
Dynów	59	59	58	58
Hyżne	136	137	137	137
Kamień	94	93	93	93
Krasne	275	278	281	284
Lubenia	118	117	117	117
Świlcza	137	138	139	140
Trzebownisko	230	232	235	239

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL

2.4.3 Przyrost naturalny w gminie

Przyrost naturalny w Gminie Świlcza uwzględniający urodzenia i zgony wykazywał się dużą dynamiką zmian. W 2014 r. wyniósł on -0,07%, był on ujemny w 2015 r. i wyniósł -1,41 %, a w 2016 1,76 %, po czym w 2017r. spadł do 0,42. Pomimo poprawy w stosunku do poprzednich lat, wartość 0,42% wciąż nie daje zastępowalności pokoleń.

Tabela 6.Przyrost naturalny w Gminie Świlcza

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,07	-1,41	1,78	0,42

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS

Analizując sytuację przyrostu naturalnego w 2017r. na poziomie poszczególnych sołectw, obserwuje się brak przyrostu naturalnego w 2 sołectwach : Błędowa Zgłobieńska i Rudna Wielka a w pozostałych na poziomie dodatnim. Najwyższy dodatni, wskaźnik odnotowano w 2017r. w miejscowości Dąbrowa.

Tabela 7.Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób z podziałem na sołectwa Gminy Świlcza (dane na rok 2017)

Sołectwo	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób
Błędowa Zgłobieńska	7	7	0,00
Bratkowice	58	35	0,53
Dąbrowa	22	9	1,16
Mrowla	17	8	0,61

Sołectwo	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób
Rudna Wielka	19	19	0,00
Świlcza	43	31	0,35
Trzciana	35	29	0,23
Woliczka	8	5	0,58

Źródło: opracowanie na podstawie UG Świlcza

Gmina Świlcza podobnie jak 3 gminy wiejskie (Chmielnik, Dynów, Lubenia) oraz powiat rzeszowski a także województwo podkarpackie, odnotowała spadek przyrostu naturalnego w 2015r. oraz wzrost w 2016r. (niestety w 2017r. znowu przyrost naturalny w Gminie spadł).

Tabela 8. Przyrost naturalny Gminy Świlcza na tle innych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego (2014-2017)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	2017
PODKARPACKIE	0,75	0,07	0,54	bd
Powiat rzeszowski	1,81	0,8	2,17	bd
Chmielnik	1,62	1,03	-1,47	bd
Dynów	-0,57	-2,29	2,15	bd
Hyżne	5,3	1,57	1,85	bd
Kamień	-1,16	-0,58	0,29	bd
Krasne	3,17	3,42	3,2	bd
Lubenia	-2,16	-3,41	-3,27	bd
Świlcza	-0,07	-1,41	1,78	0,42
Trzebownisko	1,84	3,26	5,04	bd

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS

2.4.4 Małżeństwa w gminie

Liczba małżeństw w gminie Świlcza jest względnie stała i w badanym okresie (2014-2017) ma tendencję spadkową, w przeciwieństwie do innych, porównywanych podmiotów. Tendencja taka w zakresie zawieranych małżeństw występuje także na poziomie regionalnym, a także w gminie Kamień. W Gminie Świlcza w na początku badanego okresu (2014 r.) zawarto 84 małżeństwa a na końcu (2017 r.) zawarto 80 małżeństwa (gdzie w 2015r. tylko 69). W pozostałych gminach w tym samym czasie zawierano więcej małżeństw w liczbach bezwzględnych, czego wytłumaczeniem może być większa populacja tychże gmin. Szczegóły danych na ten temat zawiera tabela.

Tabela 9. Liczba zawieranych małżeństw Gmina Świlcza na tle innych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego (2014-2016)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016
PODKARPACKIE	11287	10852	11114
Powiat rzeszowski	872	829	876
Chmielnik	30	29	36
Dynów	44	32	45

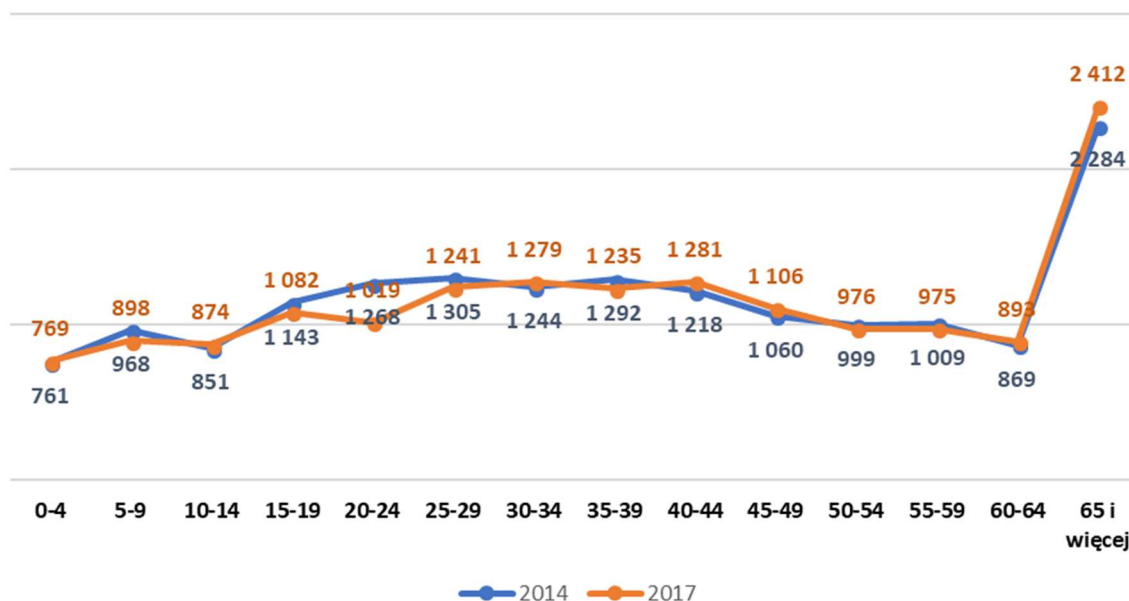
Hyżne	39	48	41
Kamień	37	45	28
Krasne	43	32	54
Lubenia	24	28	36
Świlcza	84	69	80
Trzebownisko	111	103	117

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS

2.4.5 Struktura ludności ze względu na wiek

Nawet ogólne spojrzenie na wykres przedstawiający rozkład grup wiekowych w Gminie Świlcza wskazuje, że powoli dotyka go problem trapiący całą Polskę, tj. starzenie się społeczeństwa. Wymiar tego problemu nie jest jeszcze tak znaczący, a może nawet jeszcze nieodczuwalny, jak w przypadku innych terenów w kraju, ale skutki procesów zachodzących na innych terenach zaczną być także odczuwalne na terenie gminy. O ile w najbliższym dziesięcioleciu grupę aktywnych zawodowo 1951 osób obecnie w wieku 55-64 lata, które przekroczą wiek 65 lat, zastąpi jeszcze grupa ponad 2101 na rynku pracy obecnych 15-24-latków, to już w perspektywie kolejnych 10 lat grupę 2082 obecnych 45-54-latków zastąpi w grupie tylko nieco ponad 1772 obecnych 5-15-latków. Wykres poniżej obrazowo wskazuje zmiany jakie zaszły między rokiem 2014 a 2017 w strukturze wiekowej społeczeństwa Gminy Świlcza. Poniżej wykresu zostanie przeprowadzona analiza zmian w poszczególnych kategoriach wiekowych w oparciu o dostępne dane statystyczne.

Wykres 2. Zmiana Liczebności Grup wiekowych w Gminie Świlcza w Latach 2014 -2017

Z analizy struktury ludności ze względu na wiek wynika, że Gminę Świlcza dotyka zjawisko kryzysu demograficznego. Wyraźnie zmniejsza się liczba dzieci w przedziałach 0-9 (1729-2014r. a w 2017r. 1667). Jedyną grupą, gdzie odnotowano wzrost populacji dzieci, to przedział wiekowy 0 do 4 lata, gdzie liczba ta w okresie 2014 r. do 2017 r. wzrosła tylko o 8 osób, co stanowi wzrost o około 1 procent i związane jest ze wzrostem liczby urodzeń w latach 2014-2017. W Gminie Świlcza liczba dzieci między rokiem 2014 a 2017 spadła o 62 co stanowi 4 % populacji w tym wieku. Spadki te są zgodne zarówno z tendencją powiatową wojewódzka i ogólnopolską.

W grupach wiekowych od 15 do 34 roku życia, a więc u osób uczących się, studiujących i rozpoczynających aktywność zawodową w Gminie Świlcza nastąpił spadek populacji o 6,83%, z małym wyjątkiem grupy 30-34 r. ż., gdzie wystąpił niewielki wzrost o 2,81%. W pozostałych grupach, tj. 16-19 lat mały wzrost o niecały jeden procent oraz prawie 4% wzrostu w grupie 25-34 lata. W grupie 35-44 r. ż. nastąpił spadek o ponad 4 procent. W grupie 45-54 r. ż. nastąpił wzrost 4,34%. Zmiany liczebności w omawianych grupach wiekowych są potwierdzeniem tendencji krajowych, które wskazują na wyraźny spadek liczebności we wszystkich trzech omawianych kategoriach.

W najstarszych kategoriach wiekowych widać wyraźnie wzrost w stosunku do roku 2014 we wszystkich grupach. W najstarszej grupie 60+ prawie 9% . W związku ze stale rosnącą długością życia w tej ostatniej grupie można się spodziewać dalszego stałego wzrostu liczby osób.

Struktura ludności Gminy Świlcza w podziale na osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym wskazuje, że obecnie liczba w wieku produkcyjnym zarówno w liczbach bezwzględnych jest największa od 2014 roku., rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym oraz maleje w wieku przedprodukcyjnym, co potwierdza rosnącą niekorzystną tendencję starzejącego się społeczeństwa. Szczegóły zmian struktury ludności wieku produkcyjnym przedstawia tabela.

Tabela 10. Struktura wieku mieszkańców Gminy Świlcza

	2014	2015	2016	2017
w wieku przedprodukcyjnym	2282	2255	2244	2166
w wieku produkcyjnym	9501	10570	10625	10632
w wieku poprodukcyjnym	2371	2589	2684	2867
% udział w ogólnej liczbie mieszkańców				
w wieku przedprodukcyjnym	14,84%	14,63%	14,43%	13,83%
w wieku produkcyjnym	68,88%	68,57%	68,31%	67,87%
w wieku poprodukcyjnym	16,28%	16,80%	17,26%	18,30%

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL oraz UG Świlcza

Tabela 11 (poniżej) prezentuje wskaźniki obciążenia demograficznego Gminy Świlcza. W pierwszym wierszu zestawienia pokazano ilość osób wieku nieprodukcyjnym w stosunku do 100 osób w wieku produkcyjnym. Jak wynika z przytoczonych statystyk wartość ta nieznacznie wzrosła a więc więcej osób najmłodszego pokolenia i najstarszego pozostaje na utrzymaniu pracującej części społeczeństwa, ale jeśli ten wynik zostanie zinterpretowany w świetle danych z tabeli 10 (powyżej) okaże się, że wcale nie jest to prognozyk optymistyczny, gdyż proporcja ta wynika ze spadku liczby osób młodych (w wieku nieprodukcyjnym) przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym i wzroście ogólnej liczby ludności.

Tabela 11. Wskaźniki obciążenia demograficznego

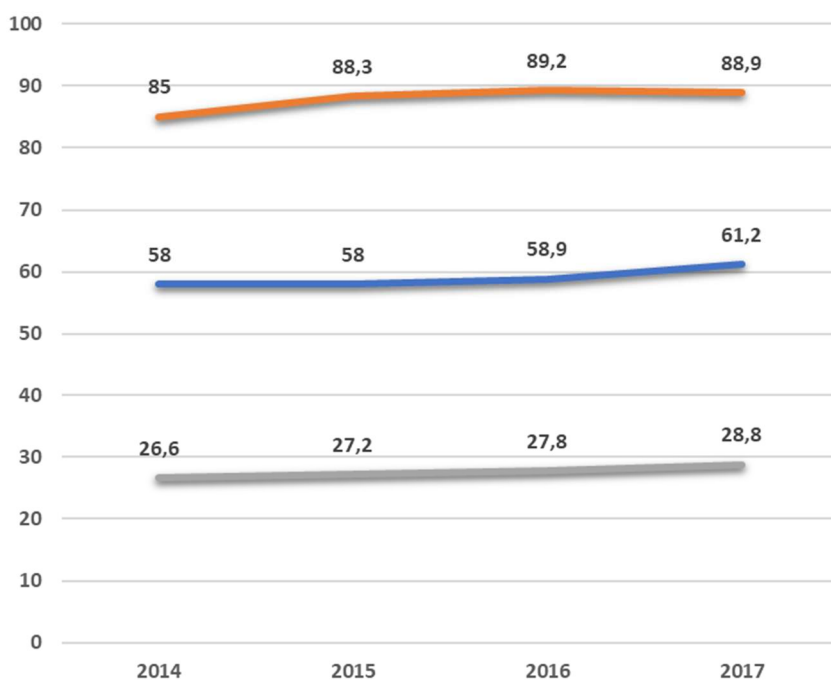
		2014	2015	2016	2017
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	58,0	58,0	58,9	61,2
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	85,0	88,3	89,2	88,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	26,6	27,2	27,8	28,8

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL

Drugi wiersz tabeli 11 wskazuje pewną zastępowalność pokoleń na rynku pracy, prezentując liczbę ludności wieku poprodukcyjnym w stosunku do 100 osób wieku przedprodukcyjnym. Wyniki zaprezentowano również na wykresie. Wynika z niego że liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku na 100 osób młodych przejawia tendencję wzrostową co z jednej strony można tłumaczyć większą długością życia seniorów, ale także mniejszą ilością ludzi młodych. Trzeci wiersz tabeli przedstawia liczbę osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W tym ujęciu liczba osób prezentuje stałą tendencję wzrostową.

Wykres 3 . Wskaźniki obciążenia demograficznego.

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL

Zmiany w strukturze ludności stanowią wyzwanie dla nowej polityki rozwoju, w szczególności w zakresie wzmacniania atrakcyjności osadniczej i dostosowywania systemu świadczenia usług publicznych - głównie w obszarze polityki społecznej i edukacji.

2.4.6 Struktura ludności ze względu na płeć

Struktura ludności Gminy Świlcza ze względu na płeć nie odbiega znacząco od proporcji wyznaczonej statystykami krajowymi, w których w 2014 r. przewaga liczby kobiet nad mężczyznami wynosiła 2,1% i do roku 2017 wzrosła nieznacznie do 2,24 %.

	2014	2015	2016	2017
mężczyźni	48,95%	49,01%	48,87%	48,88%
kobiety	51,05%	50,99%	51,13%	51,12%
RÓŻNICA	2,10%	1,98%	2,25%	2,24%

2.4.7 Migracje ludności gminy

Bardzo ważnym czynnikiem, wpływającym na zmiany w strukturze ludności są migracje. W niniejszym opracowaniu oparto się o dane Głównego Urzędu Statystycznego, dostępne w ramach Banku Danych Lokalnych. W przypadku danych dotyczących migracji zewnętrznych informacje dotyczą wyłącznie migracji na pobyt stały, a więc osób, które formalnie zadeklarowały to wobec organów administracji. Statystyki migracji nie obejmują migracji czasowych, a więc takich, z którymi mamy do czynienia najczęściej - w tym takich, które mają charakter długotrwały, ale migranci nie zadeklarowali chęci stałej zmiany miejsca zamieszkania, a decyzję uzależniają od warunków pracy i innych okoliczności życiowych - zarówno w Polsce jak i kraju docelowym migracji.

Saldo migracji wewnętrznych w perspektywie lat 2014 - 2016 w Gminie Świlcza utrzymuje się stale na poziomie dodatnim chociaż zauważalna jest tendencja malejąca. Osiągają one swoje minima i maksima, oscylując wokół stałej wartości średnio w ostatnich 3 latach wynoszącej 64. Podobnie wygląda model migracji wewnętrznych, w całym Powiecie Rzeszowskim. Model ten jest przeciwny do sytuacji w Województwie Podkarpackim, w którym występuje stała tendencja emigracyjna utrzymująca ujemne saldo migracyjne oraz w 3 wiejskich gminach Hyżne i Krasne oraz Trzebownisko.

Tabela 12. Saldo migracji wewnętrznych

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016
PODKARPACKIE	-1 941	-2 400	-2 047
Powiat rzeszowski	623	638	516
Chmielnik	14	14	21
Dynów	4	14	-4
Hyżne	-35	-33	-2
Kamień	87	132	93
Krasne	-16	12	-11
Lubenia	64	57	95
Świlcza	154	158	97
Trzebownisko	-1 941	-2 400	-2 047

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL

Rzeczywiste dane o migracjach zagranicznych są trudne do oszacowania. Większość decyzji o emigracji spowodowanych jest brakiem perspektyw życiowych w kraju i dostrzeżeniem szansy „dorobienia się” za granicą i zdobycia odpowiedniego majątku, który pozwoli na funkcjonowanie po powrocie do kraju na bardziej satysfakcjonującej stopie majątkowej. Takie decyzje dotyczą zwłaszcza ludzi młodych, którzy często zdobyli wyższe wykształcenie i oczekują życia na poziomie zadawalającym ich, który będzie odpowiadał ich potrzebom. W założeniu są oni gotowi do powrotu do kraju w momencie kiedy warunki na tyle się poprawią, że będą oni w stanie zaspokoić swoje potrzeby w Polsce. W rzeczywistości trudno określić czy i kiedy taki moment nastąpi a tym samym czy i kiedy nastąpi moment repatriacji albo decyzji o stałej emigracji. Statystyki salda migracji zewnętrznej prezentuje tabela.

Tabela 13. Saldo migracji zagranicznych

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016
PODKARPACKIE	-308	0	408
Powiat rzeszowski	-9	0	28
Chmielnik	1	0	2
Dynów	-1	0	0
Hyżne	0	0	2
Kamień	-8	0	4
Krasne	-1	0	0
Lubenia	-2	0	0
Świlcza	6	0	6
Trzebownisko	-308	0	408

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL

2.4.8 Podsumowanie

Podsumowując warunki demograficzne Gminy Świlcza należy uznać, że prezentują się one całkiem pozytywnie pomimo pewnych oznak możliwego i prawdopodobnego kryzysu demograficznego. Obecne jego oznaki są jeszcze słabo odczuwalne a jego ewentualne skutki niwelowane są przez migracje do gminy nowych osób w wieku produkcyjnym.

2.5 Gospodarka

Warunki gospodarcze Gminy Świlcza determinowane są przez bliskość aglomeracji rzeszowskiej całkiem dobrze i dynamicznie rozwijającej się nawet w skali kraju. Obecność ta daje silny impuls gospodarczy Gminie Świlcza, wzmacniany dodatkowo przez obecność infrastruktury drogowej i kolejowej. Co ważne, od października 2014 r. autostrada włączona została w system autostradowy Europy poprzez oddanie odcinka od węzła Tarnów Wschód – Dębica Wschód. Nie bez znaczenia jest także bliskość lotniska, dobrze skomunikowanego z resztą kontynentu europejskiego.

2.5.1 Przedsiębiorczość w gminie

Liczba przedsiębiorstw w gminie Świlcza ma stałą tendencję wzrostową. W okresie od roku 2014 do 2017 wzrosła o 1,02% - to nieznacznie więcej niż wzrost dla całego powiatu, w który w tym samym czasie liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o ponad 7,91%. Wzrost liczby przedsiębiorstw w Gminie Świlcza jest najmniejszy w porównaniu do gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego. Szczegółowe dane na temat prezentuje tabela.

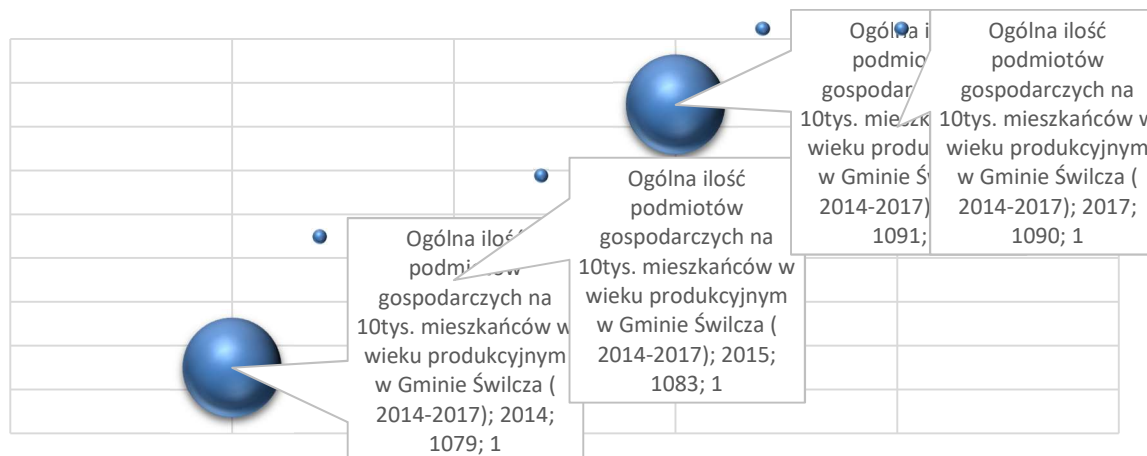
Tabela 16. Liczba przedsiębiorstw /podmioty gospodarki narodowej ogółem/

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	2017	Dynamika zmian
PODKARPACKIE	162 556	165 155	167 749	171 070	5,24%
Powiat rzeszowski	11 453	11 675	11 907	12 359	7,91%
Chmielnik	419	426	432	461	10,02%
Dynów	315	320	316	323	2,53%
Hyżne	338	347	342	361	6,80%
Kamień	325	323	326	334	2,77%
Krasne	1 045	1 038	1 037	1 076	2,97%

Lubenia	304	313	310	338	11,18%
Świlcza	1 079	1 083	1 091	1 090	1,02%
Trzebownik	1 578	1 638	1 714	1 778	12,67%

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL

Wykres 4. Ogólna ilość podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Świlcza w latach 2014-2017

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL

Na terenie Gminy Świlcza dominuje sektor prywatny nad publicznym. Różnica w ilości przedsiębiorstw w poszczególnych sektorach jest dość znaczna. W sektorze prywatnym dominuje jednoosobowa działalność gospodarcza (84%). Liczne są spółki handlowe, jednakże tylko 3 spośród nich (w 2017 r.) posiadały kapitał zagraniczny.

Ważnymi instytucjami są również stowarzyszenia oraz organizacje społeczne. Natomiast niewielką liczbę w strukturze gospodarki zajmują spółdzielnie.

Tabela 14. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON wg sektorów własnościowych

GRUPA	2014	2015	2016	2017
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	1079	1083	1091	1090
Sektor publiczny - ogółem	42	40	41	32
Sektor prywatny ogółem	1037	1038	1045	1054
Sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	871	880	876	888
Sektor prywatny – spółki handlowe	71	70	77	79
Sektor prywatny – spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	3	3	2	3
Sektor prywatny – spółdzielnie	4	4	4	4
Sektor prywatny – fundacje	0	1	1	1
Sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	36	38	41	40

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Pod względem wielkości przedsiębiorstw w Gminie Świlcza przeważają mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników). W 2017 r. na analizowanym terenie znajdowało się tylko 6 średnich przedsiębiorstw (50-249 pracowników).

Tabela 15. Klasy wielkości podmiotów gospodarczych w Gminie Świlcza w latach 2014-2017

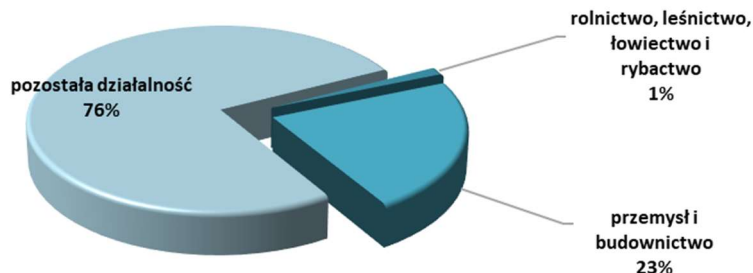
	2014	2015	2016	2017
0 - 9	1 033	1 034	1 045	1043
10 - 49	40	44	41	41
50 - 249	6	5	5	6

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Gmina Świlcza ma charakter wielobranżowy. Dominującym rodzajem działalności gospodarczej jest handel detaliczny, hurtowy oraz naprawa samochodów. Popularną działalnością jest również przetwórstwo przemysłowe oraz budownictwo. Najmniej liczne są działania w administracji publicznej oraz w obronie narodowej.

W sektorze publicznym dominuje edukacja, przede wszystkim ze względu na dużą liczbę dzieci i młodzieży wymagającej dostępu i warunków do rozwoju i wiedzy. Zarówno w sektorze publicznym i prywatnym występują przedsiębiorcy, oferujący usługi w zakresie zaopatrzenia w wodę czy w opiekę zdrowotną i pomoc społeczną, przy czym jest to powszechne zarówno w województwie jak i na terenie całego kraju.

Wykres 5. Struktura podstawowych branż gospodarki Gminy Świlcza [2017r.]

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

2.5.2 Rodzaje działalności gospodarczej

Przeważającym rodzajem działalności gospodarczej w Gminie Świlcza ujętej wg Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) jest działalność opisana sekcją G, obejmującą **handel detaliczny hurtowy** oraz **naprawę samochodów**. Nie może być to zaskoczeniem, ponieważ ten rodzaj działalności jest najpowszechniejszy zarówno w kraju, województwie podkarpackim, powiecie rzeszowskim a także w gminach porównawczych, dlatego że obejmuje najbardziej potrzebne mieszkańcom do codziennego życia usługi i handel. Drugim pod względem popularności w gminie Świlcza przedmiotem działalności gospodarczej jest ta opisana w sekcji C a zatem **przetwórstwo przemysłowe**, co jest o tyle nietypowe że zarówno w kraju województwie i powiecie powszechniejszą działalnością jest opisana w sekcji F PKD tj. **budownictwo**, które w Świlczy znajduje się na trzecim miejscu. Czwarte miejsce zajmuje **transport i gospodarka magazynowa** (Seksja H), co także jest lokalną specyfiką powiatu rzeszowskiego, spowodowaną jak można domniemywać bardzo dobrymi warunkami w zakresie infrastruktury

drogowej. W skali kraju tego rodzaju działalność jest pozycjonowana dopiero na 6 miejscu. Piąte miejsce zajmuje w gminie Świlcza działalność opisana sekcją M, obejmująca **działalność profesjonalną naukową i techniczną**.

W gminie jest nie do reprezentowana w stosunku do statystyk ogólnopolskich, gdzie zajmuje 3 miejsce. Poniższa tabela przedstawia szczegółowo rodzaje działalności prowadzone w gminie wg Sekcji, natomiast dalej dokonana jest analiza rodzajów działalności wg działów dla sekcji C i F - po pierwsze ze względu na rozbudowany charakter sekcji C, po drugie ze względu na ponadprzeciętną reprezentację Sekcji C i F w gospodarce Gminy Świlcza.

Tabela 16. Dominujące rodzaje działalności gospodarczej ze względu na rodzaj wg sekcji PKD.

	2014	2015	2016	2017	
Sekcja G	301	301	290	269	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Sekcja C	125	123	118	120	przetwórstwo przemysłowe
Sekcja F	1	1	1	1	budownictwo
Sekcja H	94	96	98	102	transport i gospodarka magazynowa
Sekcja M	89	85	94	93	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcje S i T	78	74	77	72	pozostała działalność usługowa +Gospodarstwa domowe
Sekcja P	54	53	52	45	edukacja
Sekcja Q	39	45	45	54	opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Sekcja N	33	31	31	40	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Sekcja J	32	34	36	41	informacja i komunikacja
Sekcja K	30	30	29	30	działalność finansowa i ubezpieczeniowa
Sekcja I	26	24	27	27	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Sekcja R	22	23	26	28	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
Sekcja A	14	15	15	14	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Sekcja L	14	14	17	13	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja O	11	11	11	10	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Sekcja D	2	2	2	4	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E	1	1	1	1	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL

Jak wynika z tabeli 17 prezentowanej poniżej dotyczącej sekcji H PKD najliczniej w Świlczy reprezentowany jest dział 49 obejmujący transport lądowy 85 przedsiębiorstw, działa też 9 przedsiębiorstw z działu 53 (działalność pocztowa i kurierska). Działa także 8 przedsiębiorstw działu 52 (magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport). Warto zwrócić uwagę na ten rodzaj działalności. W całym powiecie rzeszowskim działa 8 takich firm, dodatkowo w mieście Rzeszów

jest 5 kolejnych, tymczasem skrzyżowanie autostrady ułożonej w orientacji równoleżnikowej (wschód – zachód) z drogą będącą w planach drogą ekspresową w układzie południkowym (północ - południe) położonym w bezpośredniej bliskości lotniska i popularnej międzynarodowej drogi kolejowej wskazuje na dobre warunki dla rozwoju tego typu działalności.

Wszystko to wskazuje, że w Gminie Świltza pomimo dobrych warunków jest pewien niewykorzystany potencjał dla rozwoju gospodarki magazynowej i usług wspomagających transport.

Tabela 17. Rodzaje działalności w ramach działów w sekcji H.

	2014	2015	2016	2017	
Sekcja H dział 49	84	85	85	85	transport lądowy oraz transport rurociągowy
Sekcja H dział 52	3	3	4	8	działalność pocztowa i kurierska
Sekcja H dział 53	7	8	9	9	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport

Źródło: bank danych lokalnych GUS BDL

Ze względu na brak dostępnych danych przedstawiających wprost kondycję finansową przedsiębiorstw na poziomie gmin, do analizy wykorzystana została informacja o podatku dochodowym od osób prawnych i fizycznych, która jest pochodną wyników finansowych przedsiębiorstw i firm działających w Gminie.

Tabela 18. Dochody własne na 1 mieszkańca będące wynikiem udziału w podatkach.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
GMINA ŚWILTZA			
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	448,16	464,26	512,89
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	15,67	9,73	6,43
POWIAT RZESZOWSKI			
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	428,54	467,09	516,10
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	34,28	27,47	21,94

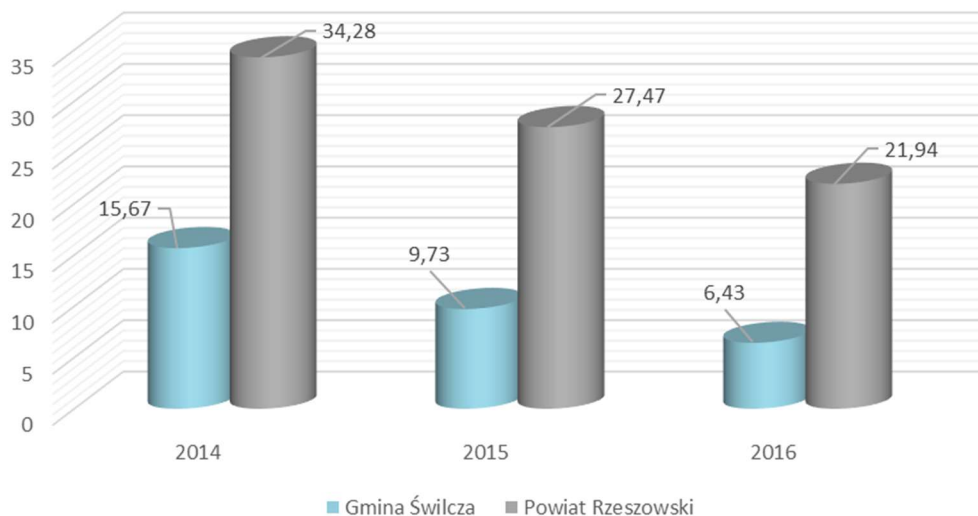
Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Jak widać w powyższym zestawieniu udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w badanym okresie (2014-2016) wzrosły o 14,44% a udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych zmalały o 36%. Ta tendencja jest także zauważalna w dochodach gmin powiatu Rzeszowskiego.

W porównaniu do firm funkcjonując w gminach powiatu Rzeszowskiego pozycja ta w dochodach własnych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w obu pozycjach jest niższa (z wyjątkiem 2014r. gdzie dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w Gminie są wyższe o 4,58%).

Wykres 6. Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych [porównanie Gminy Świlcza i Powiatu Rzeszowskiego].

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

2.5.3 Rolnictwo

Ważną rolę w gospodarce na terytorium gminy spełnia również rolnictwo. Struktura użytkowania ziemi na terenie Gminy Świlcza ma następujący przebieg: dominują grunty orne, mniejszą powierzchnię zajmują pastwiska oraz łąki, natomiast znikomy udział mają sady.

Struktura wielkościowa gospodarstw jest zdominowana przez gospodarstwa małe poniżej 1 ha. Pod tym kątem gmina Świlcza nie różni się specjalnie ani od gmin stanowiących benchmark dla potrzeb niniejszego dokumentu, ani też od wielu pozostałych gmin powiatu i województwa. W całym powiecie także przewagę liczebną mają gospodarstwa poniżej jednego hektara. Na drugim pod względem liczebności miejscu znajdują się gospodarstwa o powierzchni od 1 - 5 ha w przypadku Gminy Świlcza i gmin będących benchmarkiem dla niej ta liczebność znacznie ustępuje tym do 1 ha, ale w pozostałej części powiatu liczba gospodarstw poniżej 1 ha i 1-5 ha jest zbliżona. Gospodarstwa 5-10 ha są dość nieliczne stanowią ok. 2 % gospodarstw a gospodarstwa powyżej 10 ha to już prawdziwa rzadkość (ok. 1%). Taka struktura nie wpływa korzystnie na rozwój rolnictwa wysoko towarowego i specjalizacji w tej dziedzinie, szczegółowe dane przedstawia tabela.

Tabela 19. Podział gospodarstw rolnych prowadzących działalność gospodarczą pod względem wielkości

	Do 1ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	>15 ha
Ilość gospodarstw	1272	962	63	10	22
Suma	2329				

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

W Gminie funkcjonuje Stowarzyszenie EKO-DAR skupiające rolników produkujących wyroby ekologiczne i posiadających certyfikaty. Najwięcej gospodarstw ekologicznych znajduje się dwóch miejscowościach znajdujących się na terenie gminy: Woliczki oraz Trzciany. Przykładem takiego gospodarstwa jest przetwórnia owoców i warzyw znajdująca się w Trzcianie. Jej działalność ma podstawy w 60-hektarowym ekologicznym gospodarstwie rodzinnym. Z kolei w Świlczy ma siedzibę

Związek Stowarzyszeń Podkarpacka Izba Rolnictwa Ekologicznego skupiająca działaczy - rolników z całego Podkarpacia.

2.5.4 Rynek pracy i bezrobocie w gminie

Dane dotyczące rynku pracy oparte są o informacje spływające z przedsiębiorstw o zatrudnieniu powyżej 9 osób. Oczywiście dane dotyczą mieszkańców Gminy Świlcza, ale także tych, którzy są zatrudnieni poza terenem gminy. Takich osób jest w gminie wg stanu na rok 2016 – 1668. Wyraźną większość stanowią kobiety (955) przy liczbie pracujących mężczyzn sięgającej 713. Liczba ta zmienia się z roku na rok, a wynik krańcowych lat nie różni się więcej niż o 5,44 procent. Wzrost pracujących jest wyższy niż w Polsce (4,07%) czy na Podkarpaciu (3,07%), ale znacznie niższy niż w powiecie rzeszowskim (wzrost o 10,18%).

W porównaniu do ośmiu gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego Gmina Świlcza z wzrostem 5,44% plasuje się na 5 miejscu. Znacznie wysoki wzrost osób pracujących obserwuje się w 3 gminach Dynów (11,36%), Kamień (13,98%) oraz Trzebownisko (23,30%), a spadek w Lubeni (-5,99%) i Chmielniku (-3,73%).

Tabela 20. Liczba pracujących w Gminie Świlcza

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika zmian
POLSKA	8 864 415	8 935 102	9 225 051	4,07%
PODKARPACKIE	427 179	424 664	440 312	3,07%
Powiat rzeszowski	24 018	25 312	26 463	10,18%
Chmielnik	823	762	794	-3,52%
Dynów	308	330	343	11,36%
Hyżne	456	422	473	3,73%
Kamień	515	562	587	13,98%
Krasne	1 824	1 816	1 929	5,76%
Lubenia	284	272	267	-5,99%
Świlcza	1 582	1 684	1 668	5,44%
Trzebownisko	4 863	4 810	5 996	23,30%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Tabela 21. Liczba pracujących- kobiety i mężczyzn porównanie %

	2014	2015	2016
kobiety	56,32%	52,49%	57,25%
mężczyźni	43,68%	47,51%	42,75%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Bezrobocie w Gminie Świlcza w okresie 2014 -2017 utrzymywało się powyżej poziomu krajowego. W stosunku do poziomu bezrobocia w województwie podkarpackim oraz powiatu rzeszowskiego stale utrzymuje się poniżej. Kiedy bierze się pod uwagę stosunek liczby bezrobotnych w gminie do ogólnej liczby bezrobotnych w Polsce czy w województwie - to można zauważyć, że to zmniejszenie się liczby bezrobotnych nie było tak silne jak tendencja krajowa czy nawet wojewódzka. Podobne zjawisko można zaobserwować także w obu gminach porównywanych.

Szczegółowe dane dotyczące procentowego udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zawiera tabela poniżej.

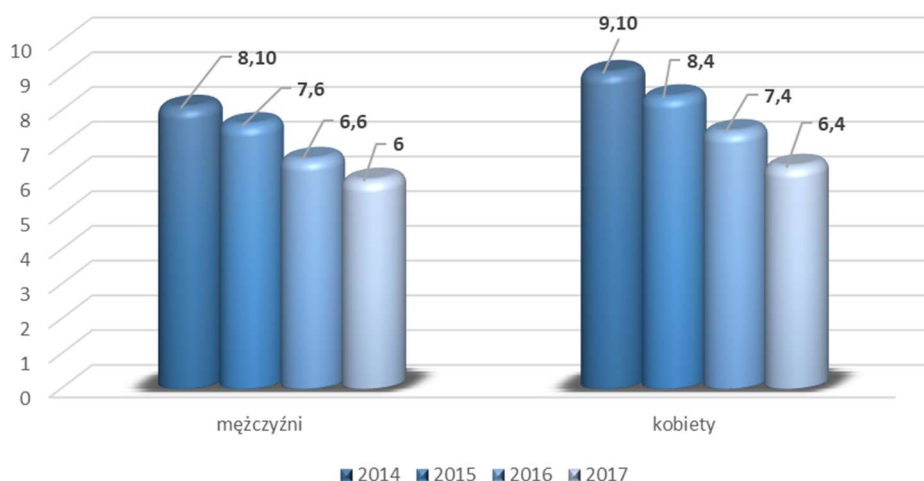
Tabela 22. Procent bezrobotnych ogółem [%]

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	2017
POLSKA	7,5	6,5	5,6	4,6
PODKARPACKIE	10,2	9,2	8,0	6,8
Powiat rzeszowski	9,0	8,4	7,2	6,3
Chmielnik	8,0	7,4	5,7	4,9
Dynów	11,7	10,4	9,3	8,7
Hyżne	8,6	8,4	6,6	5,4
Kamień	10,3	9,9	9,0	7,4
Krasne	7,8	7,2	6,4	5,8
Lubenia	11,3	10,9	9,1	7,1
Świlcza	8,6	8,0	7,0	6,1
Trzebownisko	8,0	7,4	5,8	5,1

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Ogółem udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym systematycznie się zmniejsza. W 2014 r. wyniósł on 8,6%, a w 2017 r. 6,1%. Nieco gorzej przedstawia się sytuacja kobiet niż mężczyzn. Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 r. wyniósł 9,1%, w 2017 r. odsetek ten zmniejszył się do 6,4%. Sytuacja ta wynika między innymi z tego, że kobiety częściej niż mężczyźni wybierają opiekę nad dziećmi niż rozwój zawodowy. Kobiety częściej również zajmują się gospodarstwem domowym. Znaczenie również może mieć fakt, że pracodawcy chętniej zatrudniają mężczyzn niż kobiety.

Wykres 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

W ogólnej liczbie bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowią długotrwale bezrobotni (ponad 60%) oraz bezrobotni powyżej 50 roku życia.

Tabela 23. Struktura bezrobotnych w Gminie Świlcza w okresie 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
Świlcza	883	822	725	611

kobiety	441	405	362	297
mężczyźni	442	417	363	314
do 25 roku życia	180	142	100	85
powyżej 50 roku życia	162	181	159	137
długotrwale bezrobotni	501	498	481	383
% udział w ogólnej liczbie bezrobotnych				
kobiety	49,94%	49,27%	49,93%	48,61%
mężczyźni	50,06%	50,73%	50,07%	51,39%
do 25 roku życia	20,39%	17,27%	13,79%	13,91%
powyżej 50 roku życia	18,35%	22,02%	21,93%	22,42%
długotrwale bezrobotni	56,74%	60,58%	66,34%	62,68%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. patologia, przestępczość czy uzależnienia od alkoholu), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny.

2.6 Sfera społeczna

2.6.1 Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Świlcza funkcjonuje obecnie szereg placówek ochrony zdrowia: Gminny Ośrodek Zdrowia w Świlczy, Wiejskie Ośrodki zdrowia w Trzcianie, Bratkowicach i Mrowli, Punkt Lekarski w Dąbrowie – wszystkie placówki prowadzone przez Zespół Opieki Zdrowotnej nr 2 w Rzeszowie. W ramach powyższych jednostek można otrzymać pomoc z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, opieki pediatrycznej, ginekologicznej, stomatologicznej oraz porady pielęgniarstwa i położnej środowiskowej oraz rehabilitacji zabiegowej.

W Bratkowicach funkcjonuje Przychodnia Rodzinna, oferująca świadczenia POZ. Oprócz tego na terenie gminy działają gabinet stomatologiczny p. Lucyny Jezioro w Świlczy, gabinet stomatologiczny p. Violetty Dąbrowskiej-Migut oraz gabinet stomatologiczny Małgorzaty Leszczyńskiej –dwa ostatnie zlokalizowane w Rudnej Wielkiej. Poza tym w Trzcianie funkcjonuje gabinet rehabilitacyjny Teodora Cebuli i Rehabilitacja Medyczna "Dotyk".

Ilość porad medycznych udzielonych mieszkańcom gminy zmalała w badanym okresie (2014-2016) o prawie 2,21 % notując lokalne minimum w roku 2016 wynoszące nieco ponad 47883 usług. Podobnie niejednoznaczną tendencję przechodzą gminy stanowiące benchmark w niniejszym opracowaniu, chociaż generalnie liczba udzielonych porad zarówno na terenie kraju, województwa czy powiatu rzeszowskiego w roku 2016 była większa niż w 2014. Szczegółowe dane zawiera tabela.

Tabela 24. Ilość porad lekarskich

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
------------------------	------	------	------	------------------

POLSKA	271 701 342	278 746 282	282 534 117	3,99%
PODKARPACKIE	13 903 644	14 220 800	14 184 839	2,02%
Powiat rzeszowski	710 706	744 943	769 525	8,28%
Chmielnik	17 723	19 053	18 284	3,17%
Dynów	6 554	9 401	9 126	39,24%
Hyżne	30 904	22 802	25 221	-18,39%
Kamień	39 941	54 374	48 057	20,32%
Krasne	37 096	37 962	46 007	24,02%
Lubenia	24 254	26 167	26 031	7,33%
Świlcza	48 963	47 542	47 883	-2,21%
Trzebownisko	117 574	113 305	108 631	-7,61%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

2.6.2 Opieka społeczna

W Gminie Świlcza od roku 1990 funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zgodnie ze statutem realizuje on zadania własne gminy oraz zlecone z zakresu administracji rządowej wyznaczone głównie przez ustawy:

- z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży.

oraz szczegółowe przepisy innych ustaw, takich jak ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o wychowaniu w trzeźwości czy o zatrudnieniu socjalnym.

Główne kierunki pracy wyznacza Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świlcza na lata 2010 - 2018, która definiuje główne obszary interwencji jako:

1. Wspieranie mieszkańców gminy w aktywnej obecności na lokalnym rynku pracy i podejmowaniu przez nich inicjatyw gospodarczych.
2. Stworzenie systemu pomocy dziecku i rodzinie pozwalającego na utrzymanie i funkcjonowanie w rodzinie.
3. Zapewnienie możliwości egzystowania w środowisku zamieszkania osobom chorym starszym i niepełnosprawnym oraz zapewnienie opieki instytucjonalnej osobom, które nie mogą funkcjonować w środowisku.
4. Podtrzymanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w środowisku osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Wspieranie działań profilaktycznych i edukacyjnych w celu integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka osób i rodzin z niepełnosprawnością.
6. Wzmacnianie zdolności grup i społeczności lokalnych do samodzielnego rozwiązania własnych problemów. Współpraca ze społecznością lokalną.
7. Wyształcone i mobilne zawodowo społeczeństwo.⁸

⁸ Por. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świlcza na lata 2010 - 2018

W gminie od grudnia 2006 istnieje także Środowiskowy Dom Samopomocy, zlokalizowany w Woliczce. Ośrodek powstał w wyniku przebudowy starej szkoły a przeznaczony jest dla osób z zaburzeniami psychicznymi pochodzącymi z gminy Świlcza dla odbywania terapii w celu zwiększenia samodzielności i zaradności życiowej, podniesienia zdolności adaptacyjnych w środowisku rodzinnym i społecznym.

W czasie zajęć podopieczni ośrodka mogą korzystać z opieki terapeuty a także w razie konieczności z opieki pielęgniarstwa. Ośrodek wyposażony jest w pracownię rehabilitacyjną i fizjoterapeutyczną a także plastyczną komputerową i rękodzielniczą.⁹

Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w 2014 r. wyniosła 1 314, a w 2016 o 238 osób mniej, na przestrzeni lat 2014-2016 odnotowano tendencję spadkową omawianego zjawiska. W 2014 r. osoby te stanowiły 8,1% mieszkańców Gminy Świlcza, a w 2016 r. odsetek ten zmniejszył się do 6,9%. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci uległa zmniejszeniu porównując rok 2014 do 2015, jednak w roku 2016 nastąpił wzrost i ze wspomnianego zasiłku korzystało 26 rodzin więcej niż w roku 2015.

Tabela 25. Pomoc społeczna w Gminie Świlcza w latach 2014 – 2016

Pomoc społeczna	2014	2015	2016
Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	1 314	1 184	1076
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	463	431	457

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Największa ilość osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkuje sołectwo Bratkowice (238 os.). W sołectwie tym zameldowanych jest również najwięcej osób niepełnosprawnych korzystających z przysługujących im świadczeń. Sytuacja zmienia się w przypadku liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób, wskaźnik ten przyjmuje najwyższą wartość dla sołectwa Błędowa Zgłobieńska (8,9).

Tabela 26. Pomoc społeczna w sołectwach gminy Świlcza (dane na rok 2016)

Sołectwo	Korzystający z pomocy społecznej	Korzystający ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób
Błędowa Zgłobieńska	49	14	8,9
Bratkowice	228	83	5,1
Dąbrowa	32	14	4,0
Mrowla	45	31	4,9
Rudna Wielka	83	23	5,5

⁹ Por. Panorama gminy Świlcza, Świlcza Trzciana 2010 s. 59

Sołectwo	Korzystający z pomocy społecznej	Korzystający ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób
Świlcza	178	26	3,9
Trzciana	144	36	5,6
Woliczka	30	7	5,8

Źródło: opracowano na podstawie danych z UG Świlcza

Pomoc społeczna umożliwia przewyższanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Głównymi przyczynami przyznania pomocy społecznej w Gminie Świlczy są 1) ubóstwo, 2) bezrobocie, 3) niepełnosprawność, 4) długotrwała lub ciężka choroba, 5) potrzeba ochrony macierzyństwa. Najczęściej – wbrew opiniom niektórych mieszkańców – przyznawano pomoc z powodu alkoholizmu i przemocy w rodzinie.

2.6.3 Bezpieczeństwo w gminie

Ochroną bezpieczeństwa w gminie zajmuje się komisariat policji w Głogowie Małopolskim podlegający pod komendę miejską policji w Rzeszowie. Dla terenu gminy Świlcza wyznaczeni zostali dzielnicowi rejonów służbowych nr 7, 8, 9 i 10.

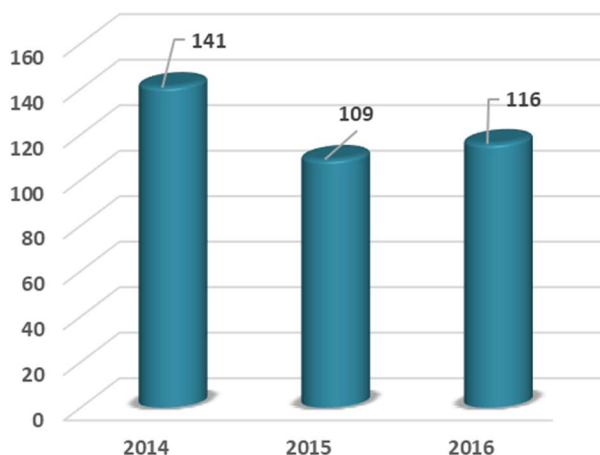
Oprócz policji, zadania z zakresu bezpieczeństwa wykonuje straż gminna, która czuwa także nad zadaniami takimi jak nadzór nad porządkiem i ruchem drogowym określonym w przepisach o ruchu drogowym. Podejmuje działania w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomaga w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń.

Istotnym wskaźnikiem warunkującym, jakość życia lokalnej społeczności jest także liczba przestępstw i wykroczeń. Przekłada się ona, bowiem na poczucie bezpieczeństwa, które z jednej strony może powodować poczucie dyskomfortu psychicznego mieszkańców, a z drugiej strony może prowadzić do dezintegracji społeczności lokalnych, powodując rezygnację z przebywania w przestrzeniach publicznych.

W Gminie Świlcza, podobnie jak w całym kraju zdecydowana większość przestępstw ma podłoże kryminalne. Mniejsza liczba przypada na przestępstwa przeciwko mieniu. Są to głównie włamania, kradzieże, oszustwa, rozboje czy przywłaszczenia. Warto podkreślić, że są również liczne przestępstwa drogowe, powodujące śmierć bądź uszczerbek na zdrowiu ofiar. Spotykane są również przestępstwa gospodarcze, głównie związane z fałszowaniem dokumentów, wyłudzeniami. Nielicznie występują również przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Zauważalna jest tendencja spadkowa, porównując rok 2014 do roku 2016 różnica wynosiła 15 przypadków wykroczeń mniej.

Wykres 8. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w Gminie Świlcza w latach 2014 – 2016

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Ochroną bezpieczeństwa w gminie zajmuje się komisariat policji w Głogowie Małopolskim podlegający pod komendę miejską policji w Rzeszowie. Dla terenu Gminy Świlcza wyznaczeni zostali dzielnicowi rejonów służbowych nr 7, 8, 9 i 10.

Oprócz policji, zadania z zakresu bezpieczeństwa wykonuje straż gminna, która czuwa także nad zadaniami takimi jak nadzór nad porządkiem i ruchem drogowym określonym w przepisach o ruchu drogowym. Podejmuje działania w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomaga w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń.

2.6.4 Edukacja w gminie

Sieć oświatowa gminy jest stosunkowo dobrze rozwinięta - poczynając od przedszkoli poprzez szkolnictwo podstawowe i nawet ponadpodstawowe. Ze względu na sąsiedztwo Rzeszowa - będącego dużym centrum akademickim - zaspokojone są także potrzeby w zakresie szkolnictwa wyższego.

2017 r. przyniósł wiele zmian w oświacie. Nie ominęło to i Gminy Świlcza. W związku z reformą oświaty od 1 września 2017 r. w Gminie Świlcza zespoły szkół, w skład których wchodziły szkoły podstawowe i gimnazja stały się ośmioletnimi szkołami podstawowymi (na podstawie art. 191 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę- Prawo Oświatowe- Dz.U. z 2017 r. poz. 60 z późn. zm), natomiast wszystkie sześciolatte szkoły podstawowe stały się ośmioletnimi szkołami podstawowymi (na podstawie art. 117 ust 1, 4 i 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę- Prawo Oświatowe- Dz.U. z 2017 r. poz. 60 z późn. zm). Zespół Szkół w Dąbrowie, w skład którego wchodzi ośmioletnia szkoła podstawowa i przedszkole pozostał nadal zespołem szkół.

Do 2019 r. w szkołach podstawowych (byłych zespołach szkół) będą jeszcze funkcjonować klasy gimnazjów.

Od 1 września 2017 r. sieć szkół i przedszkoli prowadzonych przez Gminę Świlcza przedstawia się następująco:

1. Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Bratkowicach,
2. Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Jana Pawła II w Bratkowicach,
3. Szkoła Podstawowa im. Stanisława Dąbskiego w Rudnej Wielkiej,
4. Szkoła Podstawowa w Trzcianie,
5. Szkoła Podstawowa im. św. Jana Kantego w Świlczy,
6. Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Mrowli,
7. Zespół Szkół w Dąbrowie (Szkoła Podstawowa im. Konstytucji 3 Maja i Przedszkole),
8. Przedszkole im. Jana Pawła II w Bratkowicach,
9. Przedszkole w Trzcianie,
10. Przedszkole w Świlczy.

Ponadto na terenie gminy prowadzone są placówki prowadzone przez inne podmioty niż jst:

11. Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Żołnierzy Armii Krajowej w Bratkowicach,
12. Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Błędowej Zgłobieńskiej,
13. Niepubliczne Przedszkole „Kolorowy Świat Maluszka” w Błędowej Zgłobieńskiej,
14. Niepubliczna Szkoła Muzyczna I stopnia im. Józefa Barlika w Trzcianie,
15. Zespół Szkół Techniczno- Weterynaryjnych im. Bohaterów Westerplatte w Trzcianie,
16. Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy im. Kornela Makuszyńskiego w Mrowli.

Tabela 27. Placówki wychowania przedszkolnego w gminie Świlcza

	Jednostka miary	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Przedszkola bez specjalnych	Ob.	4	4	4	5
przedszkola specjalne	Ob.	1	1	0	0
oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	Ob.	5	8	8	8

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Przedszkola samodzielne w roku szkolnym 2017/2018

Przedszkole w Bratkowicach (6 oddziałów),
 Przedszkole w Świlczy (5 oddziałów),
 Przedszkole w Trzcianie (2 oddziały),
 Przedszkole w Dąbrowie (2 oddziały),
 Przedszkole w Błędowej Zgłobieńskiej (2 oddziały)

Oddziały przedszkolne w Szkołach Podstawowych w roku szkolnym 2017/2018

Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Jana Pawła II w Bratkowicach (1 oddział),
 Szkoła Podstawowa im. Stanisława Dąbskiego w Rudnej Wielkiej (3 oddziały)
 Szkoła Podstawowa w Trzcianie (2 oddziały),
 Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Mrowli (2 oddziały)

Tabela 28. Dzieci w Placówkach wychowania przedszkolnego

	Jednostka miary	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Przedszkola bez specjalnych	Ob.	373	354	369	366
przedszkola specjalne	Ob.	3	4	0	0
oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	Ob.	176	161	181	190

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Liczba miejsc tworzonych w placówkach przedszkolnych była wystarczająca w stosunku do liczby dzieci a nawet nieznacznie ją przekraczała - o czym świadczą dane GUS BDL.

Tabela 29. Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego

	Jednostka miary	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
przedszkola i oddziały przedszkolne bez specjalnych	Ob.	375	575	575	625
przedszkola specjalne	Ob.	10	10	0	0

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

W 2017/2018 uczyło się w ramach tych jednostek 625 dzieci i liczba ta zwiększyła się o prawie 66,67% w porównaniu z rokiem szkolnym 2014/2015.

Tabela 30. Szkoły podstawowe w Gminie Świlcza

	Jednostka miary	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
szkoły podstawowe ogółem	Ob.	10	10	10	10
szkoły podstawowe ogółem - (w roku szk. 17/18 bez klas gimnazjalnych) uczniowie	Ob.	995	1019	978	1088

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Przy Przedszkolu w Trzcianie znajduje się Gminny Żłobek. W związku z dużą ilością chętnych dzieci, gmina pozyskała środki z programu „Maluch+ 2018” na kolejny. Od września 2018 roku zostanie otwarty Żłobek w Bratkowicach.

Na terenie gminy Świlcza funkcjonują klasy gimnazjum w 5 ośmioletnich szkołach podstawowych:

- w Szkole Podstawowej Nr 1 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Bratkowicach,
- w Szkole Podstawowej im. Stanisława Dąbskiego w Rudnej Wielkiej,
- w Szkole Podstawowej w Trzcianie,
- w Szkole Podstawowej im. św. Jana Kantego w Świlczy,
- w Specjalnym Ośrodku Szkolno- Wychowawczym w Mrowli.

Do placówek tych (SP) w roku 2017/2018 uczęszczało łącznie 1088 dzieci - co stanowi wzrost o 9,35% w stosunku do roku 2014/2015.

Tabela 31. Szkoły gimnazjalne w Gminie Świlcza

	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017
gimnazja ogółem/rok szkolny 2017/18 klasy gimnazjum	Ob.	5	5	5	5
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	Ob.	4	4	4	4
gimnazja dla dzieci i młodzieży specjalne	Ob.	1	1	1	1
gimnazja dla dorosłych	Ob.	0	0	0	0
gimnazja ogółem - uczniowie	osoba	464	511	478	293
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych - uczniowie	osoba	451	486	456	276
gimnazja dla dzieci i młodzieży specjalne - uczniowie	osoba	13	25	22	17

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Zgodnie z art. 117 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60 i 949) z dniem 1 września 2017 r. każda dotychczasowa sześciolletnia szkoła podstawowa obejmująca klasy I–VI staje się ośmioletnią szkołą podstawową obejmującą klasy I–VIII a tym samym gimnazja zaczynają być stopniowo wygaszane dlatego też liczba uczniów w gimnazjach w Gminie uległa zmniejszeniu do 293 osób. Od 2017r. część uczniów gimnazjalistów, którzy obecnie chodzą do klas I i II, nadal będą uczęszczać do gimnazjów, a uczniowie III klas gimnazjów pójdą do liceów ogólnokształcących, techników lub branżowych szkół I stopnia. a I klasy gimnazjów nie będą funkcjonować.

Ponadto na terenie Gminy Świlcza w Trzcianie istnieje Zespół Szkół Techniczno-Weterynaryjnych, w ramach, którego funkcjonuje Liceum Ogólnokształcące – Pożarnicze z ratownictwem medycznym, Liceum Ogólnokształcące ze specjalnością jazda konna- jeździectwo, Liceum Ogólnokształcące ze specjalnością wojskową, Technikum Inżynierii Środowiska, Technikum Weterynaryjne, Technikum Geodezyjne, Technikum Żywności i Usług Gastronomicznych, Technikum Budownictwa i Technikum Fryzjerskie a także Szkoła Policealna – Technikum Weterynarii, Technikum Usług Fryzjerskich. W szkołach tych można zdobyć wykształcenie kierunkowe we wspomnianych wyżej zawodach.

Tabela 32. Szkoły zasadnicze w Gminie Świlcza

	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017
licea ogólnokształcące ponadgimnazjalne dla młodzieży bez specjalnych	Ob.	1	1	1	1
licea ogólnokształcące ponadgimnazjalne dla młodzieży bez specjalnych - uczniowie	osoba	75	38	34	53

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

2.7 Infrastruktura techniczna

2.7.1 Drogi

System drogowy na terenie Gminy Świlcza opiera się drogach krajowych (11,6% dróg na terenie gminy Świlcza) drogach powiatowych (21,9% ogółu dróg) oraz drogach gminnych (66,5%) stanowiących dopełnienie całego układu transportowego.

Mapa 2. System drogowy Gminy Świlcza (Źródło: <http://www.swilcza.jocgis.pl/>)

2.7.1.1 Drogi krajowe na terenie gminy

Przez gminę przebiegają trzy drogi krajowe:

- Autostrada A4
- Droga ekspresowa S 19
- Droga krajowa DK 94 (dawniej DK 4)

Układ dróg krajowych sprawia, że gmina posiada wysoką wewnętrzną spójność terytorialną zwłaszcza DK94 łącząca dwie największe wsie w gminie a także łączy gminie z sąsiednim Rzeszowem. Dzięki autostradzie A4 gmina jest włączona w europejski system drogowy a także jest dobrze skomunikowana zewnętrznie. Stosunkowo mniejsze znaczenie ma droga S19, której od węzła Świlcza dojazd do węzła Rzeszów Zachód o długości 4,4 km będący zachodnim fragmentem obwodnicy Rzeszowa obecnie służy

jako wjazd na autostradę A4. W trakcie realizacji jest odcinek od węzła Świlcza do węzła Rzeszów Południe. Znaczenie tej drogi będzie wzrastać wraz z oddawaniem do użytku kolejnych odcinków zarówno w kierunku północnym jak i południowym. Łączna ilość dróg krajowych na terenie gminy wynosi 26,9 km

2.7.1.2 Drogi wojewódzkie na terenie gminy

Przez teren gminy nie biegnie żadna droga wojewódzka.

2.7.1.3 Drogi pod zarządem powiatu

Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy Świlcza wynosi 50,9 km- z tego większość (bo ponad 86%- 44,17 km) stanowią drogi asfaltowe a tylko ok. 13% drogi o nawierzchni tłuczniowej.

Obecnie przez teren gminy przebiegają następujące drogi powiatowe:

- 1333R Czarna Sędziszowska – Bratkowice – Miłocin
- 1335R Będziemyśl – Klęczany – Bratkowice
- 1336R Sielec – Będziemyśl – Dąbrowa
- 1377R Przybyszówka – Rudna Wielka – Rudna Mała – Zaczernie – Nowa Wieś
- 1386R Mrowla – Świlcza
- 1388R Trzciana – Nosówka – Zwiężczyca
- 1389R Droga przez wieś Woliczka
- 1390R Świlcza – Przybyszówka
- 1391R Iwierzycy – Zgłobień – Przybyszówka - Rzeszów
- 1436RBłędowa Zgłobieńska – Zgłobień - Niechobrz
- 2150RKupno - Bratkowice - Trzciana

2.7.1.4 Drogi pod zarządem gminy

W zarządzie gminnym obecnie znajduje się łącznie 160,98 km dróg -z czego 43,65 km to drogi o nawierzchni asfaltowej (28,25 % ogółu dróg gminnych). Drogi o nawierzchni tłuczniowej stanowią 10,92% dróg gminnych a ich łączna długość wynosi 16,86 km. Pozostałą część (60,83%) stanowią drogi gruntowe o łącznej długości 100,47 km.

Najdłuższa sieć dróg gminnych umiejscowiona jest w miejscowościach Świlcza, Trzciana oraz Błędowa Zgłobieńska. Z wyjątkiem miejscowości Dąbrowa w każdej miejscowości do remontu kwalifikuje się ponad 50% zasobów dróg gminnych.

Tabela 33. Długość dróg gminnych w podziale na miejscowości /stan na 31.12.2017r./

Sołectwo	Długość chodników	Długość dróg gminnych	Długość dróg gminnych do remontu
Błędowa Zgłobieńska	0,522 km	21,910 km	18,625 km

Sołectwo	Długość chodników	Długość dróg gminnych	Długość dróg gminnych do remontu
Bratkowice	10,498 km	18,001 km	9,971 km
Dąbrowa	1,867 km	17,895 km	4,775 km
Mrowla	2,423 km	15,207 km	9,685 km
Rudna Wielka	3,922 km	16,891 km	11,675 km
Świlcza	5,417 km	31,675 km	21,545 km
Trzciana	7,639 km	27,830 km	21,168 km
Woliczka	0,907 km	11,576 km	8,902 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie UG Świlcza

Najdłuższy zakres długości chodników w odniesieniu do dróg gminnych znajduje się w miejscowości Bratkowice (ponad 58%), najkrótszy w miejscowości Błędowa Zgłobieńska (2,38%).

2.7.2 Koleje

Przez gminę przebiega linia kolejowa nr 91 Kraków - Tarnów - Rzeszów – Przemyśl – Medyka, będąca jednocześnie szlakiem paneuropejskim E30. Linia jest obecnie w trakcie prac modernizacyjnych, zwiększających maksymalną prędkość do 160 km/h. Na terenie gminy są zlokalizowane trzy przystanki osobowe: Trzciana, Świlcza i Rudna Wielka. Bezpośrednie pociągi odjeżdżają kilka razy dziennie do Tarnowa, Krakowa, Przemyśla i Rzeszowa. Na terenie gminy Świlcza brak jest infrastruktury kolejowej, związanej ruchem towarowym - co jest znaczącym utrudnieniem dla rozwoju branży TSL w kontekście ogółouropejskiej polityki transportu, intermodalności transportu a zwłaszcza postulowanej interoperacyjności kolei. Brak jest obecnie terminalu kontenerowego, brak go także w najbliższym otoczeniu gminy a nawet w całej aglomeracji rzeszowskiej.

2.7.3 Zasoby mieszkaniowe

Zarówno w gminie Świlcza, powiecie rzeszowskim jak i województwie podkarpackim od 2014 r. następuje ciągły przyrost liczby budynków mieszkalnych. Powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie w 2016 r. była o 5% większa niż w 2014r.

Tabela 34 Liczba budynków mieszkalnych i powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie Świlcza, powiecie rzeszowskim i województwie podkarpackim w latach 2014-2016

Jednostka administracyjna	2014	2015	2016
Budynki mieszkalne			
Gmina Świlcza	3955 ¹⁰	4556	4622

¹⁰ DANE UG Świlcza

Powiat rzeszowski	45032	45524	46165
Województwo podkarpackie	432926	436987	441100
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m²]			
Gmina Świlcza	411601	420472	431087
Powiat rzeszowski	4415068	4490629	4589277
Województwo podkarpackie	51861327	52615563	53389798

Źródła: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Stan instalacji techniczno-sanitarnych, w które wyposażone są mieszkania na terenie gminy, uległ poprawie, ale wciąż wymaga dalszych prac. W 2016 roku w przypadku instalacji takich jak wodociąg, ustęp spłukiwalny i łazienka nastąpił 3 procentowy wzrost względem roku 2014, ilość mieszkań wyposażonych w ogrzewanie centralne wzrosła w tym czasie o 4%, a w sieć gazową o 2%. Mimo poprawy w 2016 r. 22% wszystkich mieszkań nie posiadało centralnego ogrzewania, a 15,5% nie miało dostępu do gazu sieciowego, 11,7% mieszkań nie posiadało łazienki, a 8,1% ustępu spłukiwalnego, instalacji wodociągowej było pozbawionych 4,6% mieszkań.

Tabela 35 Zasoby mieszkaniowe i ich instalacje techniczno-sanitarne w latach 2014-2016 - Gmina Świlcza

	2014	2015	2016
Zasoby mieszkaniowe ogółem [szt.]			
Mieszkania	4429	4493	4563
Izby	20025	20403	20828
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	411601	420472	431087
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne ogółem [szt.]			
Wodociąg	4218	4283	4353
Ustęp spłukiwany	4058	4123	4193
Łazienka	3895	3960	4031
Centralne ogrzewanie	3425	3490	3561
Gaz sieciowy	3771	3809	3855

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Liczba budynków w sołectwach gminy Świlcza, w których zameldowane są osoby na pobyt stały jest zróżnicowana. Największa ilość takich budynków znajduje się sołectwie Bratkowice (1036), najmniejsza natomiast w sołectwie Błędowa Zgłobieńska (136). W gminie istnieje 4662 punktów adresowych i 156 punktów adresowych, które są w trakcie budowy.

Tabela 36. Liczba budynków w sołectwach Gminy Świlcza, w których zameldowane są osoby na pobyt stały (2014)

Sołectwo	Liczba budynków
Bratkowice	1036
Błędowa Zgłobieńska	136
Dąbrowa	278
Mrowla	367
Rudna Wielka	413
Świlcza	904
Trzciana	672
Woliczka	149
Razem	3955

Źródło: opracowanie własne na podstawie UG Świlcza

Duża część budynków mieszkalnych i użytkowych gminy wymaga termomodernizacji z uwagi na ich niską efektywność energetyczną. Modernizacje te miałyby pozytywny wpływ między innymi na środowisko, poprawę wyglądu obiektów oraz umożliwiłyby przystosowanie budynków do lepszego pełnienia obecnej lub rozpoczęcia pełnienia nowej funkcji. Nowe funkcje budynków mogłyby mieć związek ze sferą społeczną, rekreacyjno-turystyczną, edukacyjną, kulturową lub gospodarczą co pozwoliłoby na aktywizację społeczeństwa poprzez stworzenie nowych miejsc pracy, miejsc do wypoczynku czy też miejsc umożliwiających rozwój osobisty i intelektualny. Modernizacje podniosłyby odczucia estetyczne mieszkańców, co mogłoby pomóc w zwiększeniu ich przywiązania do lokalnych terenów i mieć wpływ na występujące tu migracje.

2.7.4 Infrastruktura energetyczna i gazowa

Ważnym elementem zapewniającym bezpieczny rozwój przedsiębiorstw jak również wysoką jakość życia mieszkańców jest odpowiedni rozwój infrastruktury przesyłowej, elektroenergetycznej i gazowej. Bliskość aglomeracji rzeszowskiej jest czynnikiem sprzyjającym gminie Świlcza w zapewnieniu odpowiedniego poziomu dostaw w przedmiotowym zakresie. Przez teren gminy lub w ich bezpośredniej bliskości przebiegają linie energetyczne lub znajduje się infrastruktura techniczna stwarzająca korzystne warunki rozwoju:

- - węzeł energetyczny 750/400/110 kV – Wieleń k. Rzeszowa,
- - węzeł energetyczny 220/110 kV – Boguchwała k. Rzeszowa.

Przez węzły te przebiegają linie:

- linia 400kV
- linia 220 kV
- linia 110kV

wszystkie w układzie północ południe.

Ponadto przez teren gminy biegną gazociągi wysokoprężne:

- Gazociąg wysokoprężny Husów – Sędziszów DN 700 ,
- Gazociąg wysokoprężny Jarosław – Sędziszów DN700
- Gazociąg wysokoprężny Jarosław – Sędziszów DN 400
- Gazociąg wysokoprężny, relacji Boguchwała – Rzeszów DN 150.

Według danych GUS BDL korzystający z instalacji gazowej w badanym okresie (2014-2016) stanowili ok.85% mieszkańców i na tle powiatu oraz gmin wiejskich wskaźnik ten był zdecydowanie wyższy. Jednakże zmniejszył się w stosunku do 2014r. o 1,3% podobnie jak w 3 gminach wiejskich powiatu co jest związane z nowymi gospodarstwami, które korzystają w większym zakresie z energii elektrycznej.

Tabela 37.Liczba korzystających z instalacji gazowej- porównanie Gminy Świlcza do gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
POLSKA	22,4	22,6	23,0	0,6%
PODKARPACIE	60,8	60,7	60,8	0,0%
Powiat rzeszowski	63,7	63,9	64,1	0,4%
Chmielnik	60,0	60,2	61,1	1,1%
Dynów	53,5	53,6	53,4	-0,1%
Hyżne	59,2	58,7	58,8	-0,4%
Kamień	47,6	47,7	48,1	0,5%
Krasne	86,4	86,0	86,2	-0,2%
Lubenia	39,4	39,5	39,8	0,4%
Świlcza	85,8	85,2	84,5	-1,3%
Trzebownisko	81,8	82,2	82,1	0,3%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS

2.7.5 Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna

Aktualnie każda miejscowość Gminy jest zaopatrywana w wodę poprzez system sieci wodociągowej oparty na poborze wód podziemnych ze studni głębinowych. Sieć wodociągowa wykonana jest z rur PCV i uzbrojona w zasuwy odcinające sieciowe i węzłowe oraz hydranty przeciwpożarowe. Jej nieustanna modernizacja ma na celu poprawę jakości dostarczanej wody i zapobieganie awariom w przyszłości.

Całość sieci wodociągowej oparta jest na 3 ujęciach wody:

- „Bratkowice – Dąbry” – woda pobierana jest z trzech studni wierconej o łącznej wydajności wynoszącej 2200 m³/d, a następnie trafia do Stacji Uzdatniania Wody i ulega procesom odżelaziania, odmanganiania oraz dezynfekcji. Zaopatrywane z tego ujęcia są miejscowości: Bratkowice, Mrowla, Rudna Wielka, Trzciana, Dąbrowa, Błędowa Zgłobieńska oraz Klęczany (gm. Sędziszów Młp.) i część Świlczy.
- „Świlcza – Woliczka” – woda pobierana jest z dwóch studni głębinowych o łącznej wydajności wynoszącej 716 m³/d. Podlega procesom odżelaziania, odmanganiania oraz dezynfekcji. Ujęcie to zasila w wodę miejscowości Woliczka i Świlcza.

- „Przybyszówka – Bzianka” – pobór wody następuje z trzech studni głębinowych o wydajności 740 m³/d. Ze względu na bardzo dobrą jakość wody nie podlega ona procesom uzdatniania. Dostarczana jest do miejscowości Przybyszówka (dzielnica miasta Rzeszowa od 01.01.2008r.) i Bzianka (dzielnica miasta Rzeszowa od 01.01.2017.).

Na przełomie lat 2014-2016 długość czynnej sieci wodociągowej w Gminie Świlcza zwiększyła się o 2,1 km. Ponadto na omawianym obszarze w latach 2014-2016 zwiększyła się objętość wody dostarczanej gospodarstwom domowym o 27,4 dam³. Nastąpił również wzrost zużycia wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca Gminy (o 1,4 m³).

Tabela 38. Dane dotyczące sieci wodociągowej na terenie Gminy Świlcza w latach 2014-2016

Sieć wodociągowa na terenie Gminy Świlcza	2014	2015	2016
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	158,1	158,1	160,2
Woda dostarczana gospodarstwom domowym [dam ³]	420,4	444,9	447,8
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca [m ³]	25,9	27,3	27,3

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS

Na terenie Gminy funkcjonuje od 1992 r. gminna – grupowa oczyszczalnia ścieków Świlcza – Kamyszyn. Cechuje się całkowicie zautomatyzowanym cyklem technologicznym zawierającym: punkt zlewny ścieków ze zbiorników bezodpływowych, pompownie ścieków, piaskownik pionowy, 4 komory typu bioblok, zagęszczacze osadu nadmiernego, stację mechanicznego odwadniania osadu oraz stację higienizacji osadu. Przepustowość oczyszczalni wynosi 1940m³/d. Za pomocą sieci kanalizacji grawitacyjnej i tłocznej ścieki z miejscowości: Błędowa Zgłobieńska, Bratkowice, Dąbrowa, Mrowla, Rudna Wielka, Świlcza, Trzciana, Woliczka docierają do oczyszczalni, która oczyszcza ok. 400 tys. m³/rok ścieków. Następnie oczyszczone ścieki trafiają do potoku Wężówka. W ramach monitoringu okresowo są prowadzone badania ścieków oczyszczonych. Liczba osób korzystających z oczyszczalni wyniosła 16231 w 2015 r.

Według danych GUS na terenie Gminy Świlcza w 2016 r. 88,7% budynków mieszkalnych było podłączonych do sieci kanalizacyjnej, należy jednak dążyć do podłączenia 100% budynków do sieci. W latach 2014-2016 długość czynnej sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 1,8 km. Co więcej, na podstawie danych statystycznych można zauważyć wzrost objętości odprowadzonych ścieków pomiędzy rokiem 2014 a 2015 o 32 dam³.

Tabela 39 Dane z zakresu kanalizacji na terenie Gminy Świlcza w latach 2014-2016

Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Świlcza	2014	2015	2016
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	158,1	158,1	159,9
Ścieki odprowadzone [dam ³]	425	457	445

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS

Na tle gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego Gmina Świlcza jest gminą wiodącą pod względem liczby korzystających z wodociągów (99,9%) oraz kanalizacyjnej (zaraz po Gminie Trzebownisko) 85,7%

Tabela 40. Liczba korzystających z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej- porównanie Gminy Świlcza do gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
WODOCIĄGI				
POLSKA	84,3	84,7	85,0	0,7%
PODKARPACKIE	70,5	71,2	71,5	1,0%
Powiat rzeszowski	76,3	76,9	76,8	0,5%
Chmielnik	20,6	20,7	21,0	0,4%
Dynów	3,3	3,3	3,3	0,0%
Hyżne	53,4	54,6	57,4	4,0%
Kamień	96,2	96,3	96,3	0,1%
Krasne	91,0	91,3	91,7	0,7%
Lubenia	42,6	43,9	44,5	1,9%
Świlcza	99,9	99,9	99,9	0,0%
Trzebownisko	99,9	99,9	99,9	0,0%
KANALIZACJA				
POLSKA	37,3	39,2	40,3	3,0%
PODKARPACKIE	54,4	55,3	55,9	1,5%
Powiat rzeszowski	67,5	68,3	68,8	1,3%
Chmielnik	65,8	66,2	66,5	0,7%
Dynów	4,2	4,2	4,2	0,0%
Hyżne	30,1	31,2	34,9	4,8%
Kamień	70,2	72,9	75,5	5,3%
Krasne	91,2	91,5	91,8	0,6%
Lubenia	68,8	68,8	68,8	0,0%
Świlcza	84,5	85,4	85,7	1,2%
Trzebownisko	93,1	93,2	93,4	0,3%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS

2.8 Kultura, sport, turystyka

2.8.1 Instytucje kultury

Na terenie gminy działa Gminne Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Świlczy z siedzibą w Trzcie, będące głównym animatorem działalności społeczno-kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej. Centrum posiada swoje filie także w Bratkowicach, Świlczy i Dąbrowie. Centrum jest organizatorem imprez o zasięgu międzynarodowym, krajowym, wojewódzkim oraz okolicznościowych uroczystości o charakterze lokalnym. Wśród głównych wydarzeń organizowanych przez centrum można wymienić Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne, Podkarpackie Forum Prasy Samorządowej, Ogólnopolski Konkurs Tradycyjnego Tańca Ludowego, Podkarpackie Święto Miodu. Centrum organizuje także konkursy recytatorskie i poezji śpiewanej, przeglądy zespołów polonijnych, dożynki gminne a także obchody świąt narodowych. Centrum organizuje też imprezy o charakterze sportowym: turnieje piłki nożnej zawody w sporcie pożarniczym, zawody lekkoatletyczne. Gminne Centrum podejmuje współpracę z innymi instytucjami kultury (m.in. WDK Rzeszów oraz z parafiami) w celu zwiększenia zakresu organizowanych imprez oraz szerszego dostępu lokalnej społeczności do organizowanych wydarzeń. Działania GCK wspierają system wartości środowisk tworzących gminę stąd często działania

mają charakter patriotyczny i chrześcijański. Działalność Centrum obejmuje również troskę o zabytki kultury materialnej i duchowej - w ramach tej działalności dokonano inwentaryzacji restauracji szeregu małych obiektów kultu jak krzyże kapliczki figury itp. GCK wspiera i ściśle współpracuje z stowarzyszeniami regionalistów takimi jak: Towarzystwo Przyjaciół Trzcian, Towarzystwo Przyjaciół Świlczy, Towarzystwo Miłośników Ziemi Bratkowickiej prowadząc działalność wydawniczą, konserwatorską a także popularyzatorską. Przy Centrum działają też liczne grupy dziecięce, młodzieżowe i zrzeszające osoby dorosłe o charakterze taneczno-wokalnym.

Innymi instytucjami kultury wartymi wzmiankowania działającymi niezależnie od Centrum są:

- Chór dziecięcy "Kantuski" działający przy szkole podstawowej w Trzcianie,
- Chór Mieszany "Cantus" założony w 1932 przy parafii Trzcianie jako kontynuator tradycji śpiewających mieszkańców,
- Chór z Bratkowic działający przy tamtejszej parafii,
- Chór Parafialny z Błędowej Zgłobieńskiej.

Bardzo ważną rolę edukacyjną odgrywa Regionalny Dom Tradycji Ludowych w Trzcianie mający w swojej ofercie zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży z zakresu regionalistyki. Budynek Został przekazany pod zarząd Dyrektora Zespołu Szkół w Trzcianie. Regionalny Dom Tradycji Ludowych w Trzcianie oferuje możliwość zwiedzania Domu Tradycji Ludowych osobom prywatnym, natomiast szkołom i placówkom oświatowym lekcje muzealne oraz warsztaty tematyczne na różnych poziomach nauczania.

2.9 Biblioteki

Działalność biblioteczną realizuje Gminna Biblioteka Publiczna w Świlczy z siedzibą w Trzcianie. Oprócz siedziby głównej posiada jeszcze pięć filii w Świlczy, Bratkowicach, Mrowli, Rudnej Wielkiej oraz w Dąbrowie. Ta ilość placówek bibliecznych plasuje Gminę Świlcza poniżej średniej krajowej a także średniej wojewódzkiej na Podkarpaciu ale powyżej średnie w powiecie. Wśród gmin wiejskich powiatu Gmina Świlcza ma wyższy wskaźnik niż gminy wiejskie powiaty rzeszowskiego (z wyjątkiem gminy Trzebownisko).

Tabela 41. Ludność na 1 placówkę biblioteczną

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016
POLSKA	4 100	4 113	4 158
PODKARPACKIE	2 862	2 907	2 911
Powiat rzeszowski	2 164	2 202	2 158
Chmielnik	1 356	1 361	1 363
Dynów	779	774	772
Hyżne	2 331	2 336	2 335
Kamień	3 445	2 283	2 290
Krasne	2 684	2 175	2 198
Lubenia	2 152	2 149	2 141
Świlcza	2 712	2 714	2 745
Trzebownisko	3 465	6 993	4 235

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Także pod kątem ilości książek dostępnych w bibliotekach na 1000 ludności statystyki wyglądają bardzo dobrze znacznie przewyższając wartości krajowe wojewódzkie a także powiatowe. Niestety w badanym okresie zarówno na poziomie krajowym, wojewódzkim jak i powiatowym zauważa się spadek księgozbioru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Tą tendencję obserwuje się także w gminach wiejskich powiatu (z wyjątkiem gmin: Trzebownisko oraz Hyżne).

Tabela 42. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności.

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
POLSKA	3 397,6	3 379,7	3 356,4	-1,21%
PODKARPACKIE	4 071,7	4 050,3	4 024,7	-1,15%
Powiat rzeszowski	4 195,8	4 124,8	4 001,6	-4,63%
Chmielnik	6 664,1	6 274,7	6 141,6	-7,84%
Dynów	5 077,6	5 008,6	5 064,0	-0,27%
Hyżne	5 564,2	5 651,0	5 774,0	3,77%
Kamień	4 936,9	5 029,1	4 095,5	-17,04%
Krasne	3 714,7	3 590,0	3 568,1	-3,95%
Lubenia	6 142,1	6 107,8	6 045,0	-1,58%
Świlcza	5 005,8	5 068,5	4 247,2	-15,15%
Trzebownisko	1 509,8	1 552,6	1 574,7	4,29%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Ilość wypożyczeń na 1 czytelnika także sytuuje Gminę Świlcza powyżej średniej krajowej wojewódzkiej i powiatowej. Jednak trzeba zauważyć, że liczba ta spada podobnie jak na poziomie ogólnopolskim, wojewódzkim i powiatowym.

Tabela 43. Ilość wypożyczeń na 1 czytelnika

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
POLSKA	18,3	18,0	18,1	-1,21%
PODKARPACKIE	19,7	19,7	19,6	-0,57%
Powiat rzeszowski	20,3	20,2	20,3	-0,02%
Chmielnik	13,7	12,1	14,1	2,99%
Dynów	12,2	12,2	11,7	-4,22%
Hyżne	17,5	17,6	18,0	2,74%
Kamień	11,3	12,8	13,3	17,03%
Krasne	10,9	14,0	14,5	32,85%
Lubenia	23,9	29,2	30,0	25,49%
Świlcza	24,8	25,9	24,8	-0,17%
Trzebownisko	21,4	20,3	18,8	-12,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Ilość czytelników bibliotek publicznych na 1000 osób sytuuje Gminę Świlcza na pozycji poniżej wyników ogólnopolskich, wojewódzkich oraz powiatowych. Dodatkowo w tym aspekcie utrzymuje się tendencja spadkowa.

Tabela 44. Ilość czytelników bibliotek publicznych na 1000 osób

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
POLSKA	164	162	159	-3,13%
PODKARPACKIE	162	159	156	-3,84%
Powiat rzeszowski	145	140	138	-4,49%
Chmielnik	196	191	191	-2,59%
Dynów	132	133	124	-5,99%
Hyżne	166	167	157	-5,71%
Kamień	97	93	86	-11,65%
Krasne	114	112	116	2,32%
Lubenia	168	170	175	4,19%
Świlcza	134	131	133	-1,26%
Trzebownisko	65	62	62	-3,79%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Biblioteki Publiczne są ogólnie dostępne dla wszystkich mieszkańców Gminy w zakresie korzystania ze zbiorów nie tylko książek, czasopism ale także Internetu (w placówkach dostępnych jest 18 komputerów) a także usług poligraficznych. Biblioteki Publiczne oprócz swoich zasadniczych zadań statutowych związanych z gromadzenia, opracowywania, przechowywania i udostępniania zbiorów, uczestniczą także w działalności informacyjnej, kulturalno-edukacyjnej oraz zajmują się szeroko pojętą popularyzacją czytelnictwa. Bibliotekarze ciesząc się dość wysokim autorytetem osobistym pełnią też dość istotną rolę w zakresie edukacji społecznej przeprowadzając kursy szkoleniowe /przygotowywania bibliografii załącznikowych, sporządzania przypisów/, dla maturzystów, licencjatów i przyszłych magistrów, często też są proszeni o pomoc poradnikową, instruktażową /np. pisanie CV, dokumentacji urzędowej i innej/, o pomoc w obsłudze komputera, założenia poczty e-mail, kont na portalach społecznościowych itp.¹¹

2.10.Sport w gminie

Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi sportu należy do zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Cele publiczne w zakresie sportu, które ma osiągać gmina, w tym warunki i tryb finansowania zadań własnych, określa rada gminy w drodze uchwały. Do gminy należy nie tylko finansowanie tych zadań, ale także zapewnienie warunków materialnych i organizacyjnych sprzyjających rozwojowi sportu.

W gminie Świlcza istnieje siedem klubów sportowych, których przedstawiciele zasiadają w Radzie Gminnej LZS, która koordynuje :

- Ludowy Klub Sportowy „BRATEK” w Bratkowicach,
- Ludowy Klub Sportowy „DĄB” w Dąbrowie,
- Ludowy Klub Sportowy „MROWLANKA” w Mrowli,
- Klub Sportowy „RUDNIANKA” w Rudnej Wielkiej,
- Ludowy Klub Sportowy „ŚWILCZANKA” w Świlczy,
- Ludowy Klub Sportowy „TRZCIANKA” w Trzcianie.

¹¹ na podstawie z informacji otrzymanych z Gminnej Biblioteki Publicznej.

Drużyny prowadzone przez te kluby uczestniczą w niższych - lokalnych klasach rozgrywkowych nie odnosząc spektakularnych sukcesów na arenie ponadregionalnej.

W zakresie sportu młodzieżowego w gminie funkcjonuje również Gminny Uczniowski Klub Lekkiej Atletyki G.U.K.L.A. „Bratkowice–Korzeniowski.pl” w Bratkowicach oraz Akademia Piłkarska „Bratek”.

Na terenie gminy istnieje pole golfowe wraz z klubem będącym operatorem obiektu. Mieszkańcy gminy mogą również korzystać z kompleksu sportowego Orlik, który został wybudowany i oddany do użytku przy Szkole Podstawowej w Rudnej Wielkiej.

2.11. Zasoby przyrodnicze

Na potencjał turystyczny gminy zdolny ściągnąć do Świlczy osoby szukające wypoczynku składają się w szczególności zasoby przyrodnicze. Liczne tereny leśne, zbiorniki wodne, szlaki turystyczne mogą stanowić ofertę skierowaną do turystów, którzy mogą tu znaleźć uroczne miejsca godne odwiedzenia i zapewniające relaks. W pierwszej kolejności uwagę zwraca usytuowany w północnej części gminy kompleks leśny objęty Mielecko - Kolbuszowsko - Głogowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

Warto zwrócić uwagę na rezerwat Zabłocie w Bratkowicach, obejmujący tereny leśno-bagiennie w stanie niezmienionym lub mało zmienionym przez człowieka. Występuje na tym terenie ok. 160 gatunków ptaków.

Na terenie lasów bratkowickich zlokalizowany jest także Rezerwat Bór o powierzchni 365,43 ha z drzewami 90-i 100-letnimi, będący ostoją rzadkich gatunków ptaków - m.in. bociana czarnego.

Na terenie gminy a konkretnie także w Bratkowicach w zlewni rzeki Mrowla znajduje się także część obszaru specjalnej odnowy ptaków pod nazwą Puszcza Sandomierska, należący do sieci Natura 2000.

Kolejny obszar warty wzmiankowania to ponad 30 hektarowe uroczysko Trzciana Olszyny - zamknięte dla ruchu mechanicznego, odwiedzane w celach edukacyjnych przez młodzież. Na tym terenie znajduje się ścieżka edukacyjna z wieżami widokowymi zadaszeniami oraz przystankami edukacyjnymi

Warto wspomnieć o trzech szczególnych elementach środowiska gminy Świlcza, które warto z jednej strony objąć ochroną a z drugiej strony warto wyeksponować:

- Zespół holocenijskich torfowisk w dolinie rzeki Mrowla pomiędzy Trzcianą Dyndy a Kamyszynem Otoką - posiadający wyjątkowe zasoby taksonów florystycznych i faunistycznych związanych z siedliskami bagiennymi.
- Dolina rzeki Osiny z przylegającym olsem bagiennym- biotop rozrodu ptactwa lasów bagiennych.
- Unikatowe stanowisko naturalnie sfałdowanego wypiętrzonego i naturalnie odsłoniętego fliszu karpackiego zlokalizowany w rejonie Woliczki.

2.12 . Zabytki

Gmina Świlcza ma poważne osiągnięcia w dziedzinie ochrony zabytków kultury materialnej. Zinwentaryzowano i objęto ochroną oraz drobnymi remontami zabytkowe kapliczki i krzyże przy drogach oraz pomniki historyczne. Postawiono nowe, bądź w formie tablic pamiątkowych, bądź

obelisków. Zadbane są i pieczołowicie utrzymywane wszystkie budowle sakralne, kościoły parafialne, kaplice cmentarne, cmentarze.

Na terenie gminy znajdują się obiekty o wartości zabytkowej znajdujące się w wykazie obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych¹²:

Bratkowice

- park dworski, XIX, nr rej.: 982 z 4.10.1976

Dąbrowa:

- kaplica pw. MB Różańcowej, przy drodze do Będziemyśla, 1899, nr rej.: A-251 z 19.05.2008
- zespół dworski, 2 poł. XIX:
  - dwór, nr rej.: 977 z 4.10.1976
  - park, nr rej.: 978 z 4.10.1976

Mrowla:

- kościół par. pw. św. Łukasza Ewangelisty, 1896-1900, nr rej.: A-265 z 26.03.2008
- ogrodzenie, mur., z 4 kapliczkami, pocz. XX, nr rej.: j.w.

Rudna Wielka

- zespół dworski i folwarczny, 2 poł. XIX, nr rej.: 1230 z 10.10.1991:
  - dwór
  - dom zarządcy (przeniesiony → MKL Kolbuszowa)
  - chlewnia - obora - spichlerz - park z aleją dojazdową

Świlcza

- kaplica grobowa rodzin Krupnickich i Kirchnerów, na cmentarzu rzym.-kat., pocz. XX, nr rej.: A-367 z 1.10.2009

Trzciana

- kościół par. pw. św. Wawrzyńca, 1898, nr rej.: A-960 z 20.12.1982
- cmentarz kościelny, nr rej.: j.w.
- zespół dworski, XIX, nr rej.: 980 z 4.10.1976:
  - dwór - park - 2 spichlerze

Wśród obiektów zabytkowych znajdujących się w wykazie obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych w złym stanie technicznym znajdują się

- park dworski, XIX, nr rej.: 982 z 4.10.1976 w Bratkowicach
- zespół dworski i folwarczny, 2 poł. XIX, nr rej.: 1230 z 10.10.1991: w Rudnej Wielkiej

---

¹² Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyśle
<http://wuozprzemysl.pl/index.php/site/page/112#RejestrZabytk%C3%B3w>

Oraz zespół dworski, XIX, nr rej.: 980 z 4.10.1976: dwór, park, spichlerz w Trzcianie.

2.13. Infrastruktura turystyczna

Gmina Świlcza jest atrakcyjnym miejscem dla turystów. Bogactwo stanowią walory krajobrazowe, liczne i rzadko spotykane gatunki fauny i flory. Dodatkowo przez teren Gminy przebiega żółty szlak turystyczny zachęcający do licznych wycieczek. Oprócz szlaku turystycznego znajduje się ścieżka ekologiczna zachęcająca przede wszystkim pasjonatów przyrody oraz ścieżka dydaktyczna przyrodniczo-leśna w leśnictwie Bratkowice przeznaczone głównie dla uczniów. W miejscowości Bratkowice planuje się utworzyć miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli – zbiornik retencyjny w Bratkowicach. W okresie wakacyjnym zapewniona jest obsługa ratowników WOPR Rzeszów w soboty oraz niedziele. Jest to idealne miejsce na wypoczynek zwłaszcza w okresie wakacyjnym, letnim.

Funkcję rekreacyjną stanowią również dwa zbiorniki wodne wykorzystywane jako stawy rybne w miejscowości Trzciana-Dyndy.

Na infrastrukturę turystyczną gminy składają się dwa obiekty hotelarskie 3-gwiazdkowe mieszczące 218 osób:

- Hotel i Restauracja „Nowy Dwór”
- Imperium- Hotel, Rewia, Restauracja

Tabela 45. Liczba turystów odwiedzających hotele w gminie Świlcza (dane na rok 201)

Liczba turystów	Liczba turystów zagranicznych	Udzielone noclegi	Udzielone noclegi turystom zagranicznym
6058	574	10814	1975

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS

Gmina posiada duży potencjał jeżeli chodzi o tematykę turystyczno-rekreacyjną, jednak nie wykorzystuje go w pełni. W celu rozwoju turystyki powinno się rozwijać infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną, która wykorzystywana będzie nie tylko przez turystów, ale również przez mieszkańców gminy oraz rozwinąć bazę noclegowo-wypoczynkową.

Stawy rybne w Trzcianie

Dwa zbiorniki retencyjne o powierzchni 8 ha, znajdujące się w pobliżu użytku ekologicznego, na dawnych pastwiskach gromadzkich. Oddano je do użytku 10 września 2002 r.

Zbiorniki są załączkami ośrodka rekreacyjnego dla mieszkańców Gminy. Średnia głębokość wynosi 1,2m. Są to więc zbiorniki dość płytkie, stanowiące doskonałe środowisko do rozwoju karpia, szczupaka i karasia.

Koło Wędkarskie „Karaś” Nr 29 w Świlczy administruje oba zbiorniki.

Zbiornik retencyjny w Bratkowicach

Kąpielisko w Bratkowicach to zbiornik wodny o charakterze retencyjnym, zasilany wodami miejscowego potoku. Położony jest on na pastwiskach. Jego budowę rozpoczęto 1 1995 roku i po dwóch latach zakończono.

Kąpielisko ma powierzchnię 1,80 ha, średnia głębokość wynosi 1,30 m, natomiast maksymalna 2,50 m. Mimo, że w głównej mierze akwen ten zapewnia wodę do celów rolniczo-gospodarskich, to jest on też wykorzystywany do celów rekreacyjnych.

Pola golfowe

W roku 2014, w Trzcianie k.Rzeszowa, na areale prawie 60 hektarów oddano do użytku pierwsze 9 dołków z planowanego pełnowymiarowego pola golfowego. Pole oddalone jest o ok. 2 kilometry od trasy E4 (jadąc z centrum Trzciany w kierunku Bratkowic). Położone jest nad dwoma dużymi stawami, o łącznej powierzchni blisko 8 ha. Woda ze stawów, poprzez liczne odpływy, tworzy sieć mniejszych oczek wodnych, które oprócz naturalnych przeszkód dla grających stają się bardzo ważnym elementem widokowym wpływającym na atrakcyjność pola.

Do dyspozycji golfistów jest kryty Driving Range, na którym można trenować nawet przy niesprzyjającej aurze, treningowy putting green, pitching green oraz okazały budynek klubowy.

Obiekt zarządzany przez Pro-Golf Sp. z o.o. jest idealnym miejscem na organizację prywatnych spotkań towarzyskich oraz imprez firmowych. Oddalony od Rzeszowa zaledwie o 15 km jest świetną odskocznią od codziennego zgiełku i cywilizacji. W kilkanaście minut można przenieść się na łono przyrody, w spokojne i relaksujące miejsce.

2.14.Życie społeczne i organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Świlcza działa szereg organizacji społecznych i pozarządowych stanowiących niejednokrotnie centra aktywności lokalnej i istotne wsparcie aktywności miejscowej społeczności. Część z nich może się pochwalić ponad stuletnią historią i stanowią ważny element stanowiący o tożsamości, tradycji i więziach społecznych.

W gminie znajduje się 8 parafii rzymsko-katolickich:

- Parafia pw. Św. Łukasza Ewangelisty oraz Św. Józefa w Mrowli - erygowana w latach 1367-1373,
- Parafia pw. Św. Wawrzyńca oraz Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej w Trzcianie - erygowana w 1417 roku,
- Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny oraz św. apostołów Szymona i Judy w Świlczy - erygowana w I połowie XV wieku,
- Parafia pw. św. Teresy od dzieciątka Jezus w Rudnej Wielkiej - erygowana w 1912,
- Parafia pw. Św. Jana Chrzciciela w Bratkowicach - erygowana w 1934,
- Parafia pw. Św. Maksymiliana Kolbe w Bziance - erygowana w 1978,
- Parafia pw. Matki Bożej Królowej Polski w Dąbrowie- erygowana w 1987,
- Parafia pw. Św. Wojciecha w Błędowie Zgłobieńskiej - erygowana 1995,

Tradycyjnie ważną rolę - nie tylko w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego - stanowią Ochotnicze Straże Pożarne. Łączna liczebność wszystkich oceniana jest na około 500 osób. Ze względu na posiadane zaplecze techniczno-gospodarcze ich działalność nie skupia się jedynie na zabezpieczeniu przed ogniem, ale coraz powszechniej uczestniczą w szeroko pojętych zadaniach związanych z bezpieczeństwem i ratownictwem - nie sposób też pominąć ich aktywności na polu integracji społecznej wsi czy działalności kulturalnej.

Na terenie gminy działają:

- OSP Świlcza (rok założenia 1872),
- OSP Mrowla (1904),
- OSP Bratkowice (1906),
- OSP Trzciana (1908),
- OSP Dąbrowa (1909),
- OSP Błędowa Zgłobieńska (1912),
- OSP Woliczka (1925),
- OSP Bzianka (1926).

W Gminie Świlcza działa 10 Kół Gospodyń Wiejskich kultywując zwyczaje obrzędy i tradycje ludowe, są to:

- KGW Błędowa Zgłobieńska
- KGW Bratkowice
- KGW Bzianka
- KGW Dąbrowa
- KGW Mrowla
- KGW Rudna Wielka
- KGW Świlcza
- KGW Trzciana
- KGW Trzciana - Słotwinka
- KGW Woliczka.

W Bratkowicach od lat 90-tych działa koło Światowego Związku Żołnierzy AK. Działalność polega głównie na opiece nad miejscami pamięci oraz na pomocy wdowom po kombatanach.

W celu wsparcia osób niepełnosprawnych, których stan fizyczny, psychiczny i/lub umysłowy uniemożliwia lub ogranicza pełne funkcjonowanie w lokalnym środowisku powołano stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Gminy Świlcza. Stowarzyszenie podejmuje działalność edukacyjną związaną z rehabilitacją niepełnosprawnością także podwyższeniem jakości życia takich osób.

Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich w Świlczy to kolejna organizacja warta wzmiankowania. Stowarzyszenie stawia sobie za cel wspieranie inicjatyw społecznych, działalność edukacyjną i kulturalną skierowaną do kobiet w środowisku wiejskim w celu zapoznania ich i upowszechnienia najnowszej wiedzy w zakresie zdrowia, opieki społecznej oraz rolnictwa.

Na terenie Gminy Świlcza działają także dwa podmioty związane z produkcją żywności:

- Stowarzyszenie Producentów Żywności Ekologicznej EKO DAR
- Związek Stowarzyszeń –Polska Izba Rolnictwa Ekologicznego.

Stowarzyszenie EKO DAR zrzesza gospodarstwa ekologiczne, posiadające odpowiedni certyfikat. Stowarzyszenie obejmuje terenem działania całe województwo podkarpackie a w szczególności gminę Świlcza.

Izba z założenia reprezentuje stowarzyszenia będące jej członkami t.j.:

- Podkarpackie Stowarzyszenie Rolnictwa Ekologicznego EkoGal z Chmielnika,
- Leżajskie Stowarzyszenie Gospodarstw Ekologicznych Leżajska,
- Stowarzyszenie Gospodarstw Ekologicznych Truskawka ze Starego Dzikowa,
- Eko Wiśłoka z Krępnej
- miejscowe Stowarzyszenie Producentów Żywności Ekologicznej EKO DAR.

Celem Izby jest koordynacja działań edukacja i promocja inicjatyw w zakresie promocji przetwórstwa i zbytu produktów rolnictwa ekologicznego, wspieranie merytoryczne i organizacyjne producentów tego rodzaju żywności.

W gminie działa także Koło Wędkarskie Karaś w Świlczy, zrzeszające ponad 150 członków. Prowadzi działalność statutową związaną z wydawaniem uprawnień do połowu ryb, opieką nad zbiornikami wodnymi w Trzcianie, zarybianiem.

Gminne Koło Pszczelarzy zrzesza osoby zajmujące się tą formą działalności rolniczej. Koło - oprócz wspierania działalności swoich członków - organizuje największą imprezę pszczelarską na Podkarpaciu: Podkarpackie Święto Miodu.

Teren gminy objęty jest też działaniami Lokalnej Grupy Działania Trygon – Rozwój i Innowacja działającej na rzecz zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich, aktywizacji ludności wiejskiej, promowania innowacyjności i realizowania Lokalnej Strategii Rozwoju. Członkami Lokalnej Grupy działania są osoby fizyczne i prawne w tym gminy Świlcza, Boguchwała i Lubienia.

3 Badania ankietowe

Przeprowadzona w poprzednim rozdziale analiza desk research, której wyniki przedstawiono w poprzednim rozdziale była podstawą do opracowania ankiety w celu zbadania satysfakcji i oczekiwań mieszkańców w stosunku do wytypowanych w wyniku analizy desk research obszarów życia. Tabela 66. wskazuje na badanych zagadnień oraz średnią ocenę funkcjonowania każdego z analizowanych obszarów. Badanie zrealizowano na próbie n=523 osoby. Najlepiej funkcjonujące obszary o średniej ocen powyżej 3,8 to Dostęp do edukacji średnia wartość 4,04 gospodarka odpadami (3,9) oraz sieć wodno-kanalizacyjna (4,1). Najgorzej funkcjonujące obszary (poniżej wartości 3,3) to Lokalny rynek pracy średnia ocen to (2,5) Wsparcie dla przedsiębiorczości i rolnictwa 2,7. Dostęp do kultury i rozrywki (2,99) Pomoc społeczna (3,05) Możliwość skorzystania z bazy sportowej 3,07 oraz jakość pracy administracji publicznej (3,2)

Tabela 46. Wyniki badań ankietowych.

Bezpieczeństwo	3,65
Opieka zdrowotna	3,47
<u>Dostęp do przedszkoli, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego</u>	<u>4,04</u>
Lokalny rynek pracy	2,51
<u>Gospodarka odpadami</u>	<u>3,99</u>
<u>Sieć wodno-kanalizacyjna</u>	<u>4,10</u>
Pomoc społeczna	3,05
Stan dróg na terenie gminy	3,32
Dostęp do kultury i rozrywki	2,99
Możliwość korzystania z bazy sportowej	3,07

Stan środowiska przyrodniczego	3,70
Dostępność handlu i usług	3,78
Transport publiczny	3,45
Dostępność miejsc parkingowych	3,46
Dostęp do internetu	3,72
Jakość pracy administracji publicznej	3,22
Wsparcie dla przedsiębiorczości i rozwoju rolnictwa	2,76

4 Analiza SWOT

Analiza SWOT to technika analityczna stosowana w planowaniu strategicznym. Polega na zestawieniu Silnych stron (Strengths), Słabych stron (Weakness), Szans (Opportunities) i Zagrożeń (Threats). Pozwala ona na skonstruowanie scenariuszy rozwoju gminy w różnych wariantach w zależności od zrealizowania się okoliczności przewidzianych w ramach szans i zagrożeń.

4.1 Zestawienie Silnych i Słabych stron

Tabela 47. Analiza SWOT. Silne i słabe strony

Silne strony [S]	Słabe strony [W]
S1. Dostęp do europejskiego systemu autostrad i dróg ekspresowych. Położenie na skrzyżowaniu Autostrady A4 będącej polskim odcinkiem europejskiej drogi E40 i drogi ekspresowej S19.	W1. Niewystarczająco dobrze przygotowane tereny inwestycyjne. Brak pełnego uzbrojenia terenów inwestycyjnych. Brak lub niewystarczająca infrastruktura towarzysząca terenom inwestycyjnym typu drogi itp.
S2. Położenie obok granicy Rzeszowa- pozwalające większym stopniu zaspokoić wiele potrzeb mieszkańców. Możliwość sięgnięcia po potencjał tego miasta, w tym kapitał ludzki i intelektualny.	W2. Brak w gminie i najbliższej okolicy terminali intermodalnych, nowoczesnych punktów przeładunkowych, wyposażonych w urządzenia dźwignicowe czy reach stackery do przeładunku kontenerów. (Najbliższe takie terminale znajduje się w Dębicy i Medyce). Brak planów rozwojowych w tej kwestii w Strategii ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Stanowi to istotne ograniczenie rozwojowe nie tylko gminy Świlcza ale też całego ROF.
S3. Dość wysoka spójność terytorialna dzięki systemowi dróg lokalnych oraz przebiegającej przez gminę w układzie średnicowym drodze krajowej DK94.	W3. Brak stacji kolejowej a nawet bocznic kolejowej na terenie gminy. Wysokie prawdopodobieństwo utrudnień w dostępie do szlaku komunikacyjnego E30 w konsekwencji zmniejszenie możliwości budowy bocznic szlakowej w przyszłości. Z punktu widzenia gminy Świlcza realizacja projektu modernizacji linii ograniczyła możliwości rozwoju gospodarczego gminy.
S4. Obecność na terenie gminy linii kolejowej E30 należąca do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego.	W4. Wymagające rewitalizacji obszary na terenie gminy
S5. Posiadanie oferty terenów inwestycyjnych położonych w bezpośrednim sąsiedztwie strefy ekonomicznej Rzeszów Dworzysko.	W5. Wysoki odsetek dróg do remontu (ponad 60%).

S6. Blisko zlokalizowane lotnisko w Jasionce, bliskość firm klastera Doliny lotniczej.	W6. Niedostateczny rozwój komunikacji publicznej w niektórych częściach gminy.
S7. Dobrze przygotowana i rozbudowana infrastruktura energetyczna w gminie i jej bezpośredniej bliskości. Linie 750/400/110 kV.	W7. Braki w infrastrukturze drogowej w zakresie oświetlenia i traktów pieszych.
S8. Czyste naturalne środowisko przyrodnicze - sprzyjające rozwojowi rolnictwa ekologicznego i agroturystyki.	W8. Mała liczba średnich i dużych przedsiębiorstw, o znaczącym potencjale inwestycyjnym.
S9. Dobre warunki sprzyjające turystyce rowerowej, pieszej, konnej a w zimie na tych samych ścieżkach narciarstwu biegowemu.	W9. Niedostateczne wsparcie przedsiębiorczości oraz dla działalności rolniczej
<p>S10. Posiadane potencjały turystyczne takie jak szlaki turystyczne, stawy rybne w Trzcianie, zbiornik retencyjny w Bratkowicach i pola golfowe w Trzcianie.</p> <p>S11. Silne poczucie tożsamości i więzi lokalnej - duży potencjał ludzi zdolnych do pracy, w tym osób wykształconych.</p> <p>S12. Dobry dostęp do Internetu</p> <p>S13. Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna</p>	W10. Wymagający modernizacji stan bazy lokalowej niektórych obiektów użyteczności publicznej (domy ludowe, OSP, pawilony sportowe).
<p>S14. Istnienie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego</p> <p>S15. Dbłość o kulturę i tradycję lokalną</p> <p>S16. Zaangażowanie organizacji pozarządowych w działania społeczne i programy</p> <p>S17. Dobre wyposażenie OSP</p> <p>S18. Dobrze rozwinięta działalność klubów sportowych</p> <p>S19. Dobrze rozwinięta działalność kulturalna i artystyczna (ośrodek kultury, domy ludowe, zespoły artystyczne)</p> <p>S20. Dodatni przyrost naturalny, wzrost liczby ludności, dobre na tle województwa wyniki demograficzne. Dodatnie saldo migracji.</p>	<p>W11. Mimo posiadanego potencjału niewielka oferta turystyczna. Brak wykreowanego produktu turystycznego.</p> <p>W12. Starzenie się społeczeństwa.</p>

4.2 Zestawienie Szans i Zagrożeń

Tabela 48. Analiza SWOT. Szanse i zagrożenia

Szanse [O]	Zagrożenia [T]
O1. Dokończenie planowanych inwestycji drogowych w całym przebiegu Autostrady A4 i drogi ekspresowej S19.	T1. Degradacja roli Rzeszowa i Podkarpacia w obrocie gospodarczym Polski, w wyniku globalnych negatywnych zjawisk ekonomicznych (np. kryzysy finansowe).
O2. Rozwój współpracy gospodarczej ze Słowacją i Ukrainą .	T2. Niska aktywność gospodarcza mieszkańców, niechęć do modernizacji rolnictwa.
O3. Rozwój transportu multimodalnego. Budowa w gminie Świlcza lub w jej najbliższym sąsiedztwie terminalu multimodalnego obsługującego ruch towarowy ROF oraz ruch tranzytowy.	T3. Ograniczenie współpracy międzynarodowej - zwłaszcza ze Słowacją i Ukrainą: bariery prawne.
O4. Wzrost pozycji Rzeszowa i Podkarpacia na gospodarczej mapie Polski.	T4. Odpływ kapitału ludzkiego z aglomeracji rzeszowskiej. Pogorszenie jakości kapitału ludzkiego.
O5. Wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich na Podkarpaciu a w szczególności w Rzeszowie w tym także wzrost zamożności mieszkańców aglomeracji rzeszowskiej.	T5. Ograniczenia prawne i podatkowe w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, działalności rolniczej.
O6. Rozwój lotniczego transportu cargo w aglomeracji Rzeszowskiej.	T6. Niekorzystna zmiany przepisów dotyczące produkcji żywności przez rolników
O7. Przygotowanie lepszej, bardziej konkurencyjnej oferty terenów inwestycyjnych w tym także dla inwestorów międzynarodowych.	T7. Brak realizacji inwestycji związanych z dostępem ruchu towarowego do linii kolejowych.
O8. Rozwój popytu na produkty ekologicznego rolnictwa, przetwórstwa rolnego oraz usługi agroturystyczne. Ułatwienia prawne dla rolników sprzyjające rozwojowi przetwórstwa żywności i produkcji produktów regionalnych.	T8. Niski poziom inwestycji w drogi lokalne.
O9. Rozwój infrastruktury kolejowej zdolnej do obsługi ruchu towarowego.	T9. Niskie wsparcie dla rozwoju terenów inwestycyjnych.
O10. Skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych do finansowania projektów.	T10. Niskie wsparcie dla rozwoju oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
O12. Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe.	

4.3 Potencjały Gminy Świlcza

Z przedstawionej analizy SWOT wynika, że najlepszym scenariuszem dla Gminy Świlcza jest scenariusz nastawiony na wykorzystanie szans rozwojowych - zwłaszcza w kontekście jej położenia zarówno na skrzyżowaniu europejskich szlaków drogowych jak i blisko miasta, które charakteryzuje się sporym potencjałem oraz dość dynamicznym tempem rozwoju.

Tabela 49. Potencjały rozwojowe Gminy Świlcza

Obszar	Potencjały
Uwarunkowania geograficzne	bliskość geograficzna Słowacji i Ukrainy
	malowniczy i harmonijny krajobraz jako istotny czynnik przyciągający mieszkańców i turystów
Infrastruktura techniczna i komunikacyjna	wzrastająca dostępność komunikacyjna regionu (A4, droga ekspresowa S19)
	rosnąca pozycja portu lotniczego w Jasionce
Gospodarka odpadami	utrzymywanie się ilości odpadów produkowanych na relatywnie stałym poziomie
Efektywność energetyczna oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	korzystne uwarunkowania naturalne pozwalające na efektywne wdrażania rozwiązań wpływających na wzrost wykorzystania OZE
Potencjał gospodarczy	korzystna lokalizacja w pobliżu ośrodka wojewódzkiego
	funkcjonowanie obszarów sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości (SSE, PPNT, SAG Rzeszów-Dworzysko),
	obecność znaczących gospodarczo przedsiębiorstw
Edukacja	dobra baza edukacyjna szkół zlokalizowanych w gminie
	szeroka oferta edukacyjna na wszystkich poziomach kształcenia

Rynek pracy	zapotrzebowanie na wykwalifikowane kadry ze strony przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie aglomeracji rzeszowskiej
Walory przyrodnicze	unikalne walory przyrodnicze
	duża liczba terenów atrakcyjnych przyrodniczo możliwych do wykorzystania jako strefy rekreacji i wypoczynku
	funkcjonowanie zasobów umożliwiających tworzenie liniowych produktów turystycznych
Instytucje kultury oraz zabytki dziedzictwa kulturowego	duża liczba zabytków dziedzictwa kulturowego wpływająca na wzrost atrakcyjności turystycznej
	funkcjonowanie domów ludowych w każdej miejscowości
Organizacje pozarządowe i partycypacja społeczna	relatywnie wysoki współczynnik partycypacji społecznej
	wzrost liczby organizacji pozarządowych
	wzrost ilości inicjatyw społecznych

5 Misja gminy

Misja gminy jest na ogół formułowana po to by odpowiedzieć na pytania o cel istnienia organizacji, zwięźle określenie jej ambicji i kierunków rozwoju, wskazanie do kogo adresuje swoje działania i wreszcie jakie zaspokaja potrzeby. Misja powinna być sformułowana dosyć zwięźle, ale też dość jasno i wyraziście. Misja stanowi komunikat, który jest przekazywany wewnątrz organizacji, aby nadać jej codziennym działaniom sens i jednolity kierunek. Stanowi także komunikat na zewnątrz do podmiotów, których potrzeby zaspokaja aby przekazać informację o celach rodzaju podejmowanych działań i sposobie funkcjonowania. W trakcie prac nad niniejszą strategią misję Gminy Świlcza sformułowano w następujący sposób:

MISJA

- *Świlcza miejsce gdzie tworzymy warunki do lepszej pracy i wygodniejszego życia.*

6 Wizja Gminy

Wizja gminy jest ogólnym wyobrażeniem, docelowym modelem i oczekiwanym obrazem gminy po zakończeniu okresu przeznaczonego na realizację strategii. Wizja może, a nawet powinna być bardziej rozbudowana w stosunku do misji. Wizja powinna ogólnie, ale bardziej szczegółowo niż misja określać cel jaki realizować będą instytucja zaangażowane w realizację. Powinna określać zbiór podmiotów, do których adresuje swoją działalność organizacja. W związku z tym, że zakres czasowy który obejmuje strategia jest dość krótki (rok 2023) w wizji gminy sięgnięto do roku 2025 kiedy efekty działań będą bardziej widoczne i odczuwalne niż w roku 2023, aby nakreślić plan działań w nieco szerszej perspektywie. Wizja Gminy Świlcza brzmi:

WIZJA

- Świlcza w roku 2025 to nowoczesna gmina realizująca usługi publiczne, by w jak najwyższym stopniu spełnić oczekiwania i wymagania mieszkańców, inwestorów oraz gości.
- Świlcza 2025 to gmina czysta ekologicznie dbająca o środowisko przyrodnicze i ułatwiająca dostęp do niego, gmina produkująca zdrową i czystą ekologicznie żywność, przetwarzana na miejscu przez rolników w ich własnych gospodarstwach.
- Świlcza 2025 to miejsce na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych, w którym stworzono warunki rozwoju przedsiębiorstw zwłaszcza branży TSL.

7 Plan działań strategicznych

Celem głównym niniejszej strategii jest realizacja założonej misji i wizji. Aby monitorować czy cel główny jest realizowany prawidłowo należy ustanowić mierniki które będą wskazywać na ile założone cele strategii są realizowane. Mierniki powinny spełniać regułę S.M.A.R.T. a zatem ustanowione mierniki powinny być:

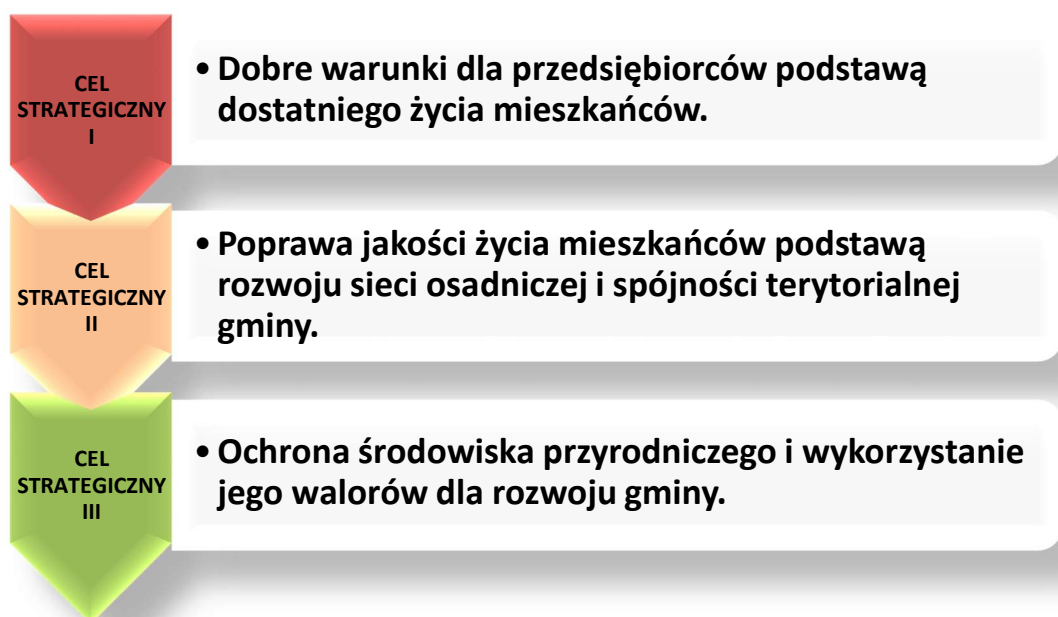
1. proste (**S**imple),
2. mierzalne (**M**easurable),
3. ambitne (**A**mbitious),
4. realistyczne (**R**ealistic)
5. i określone w czasie (**T**ime related).

Aby zrealizować cel główny Strategii należy odnieść do niego cele niższego rzędu (strategiczne i podporządkowane im cele operacyjne), które będą warunkowały osiągnięcie celu nadrzędnego. Oprócz tego konieczne jest wyznaczenie konkretnych zadań warunkujących osiągnięcie tychże celów.

Miernikami celu głównego są:

1. liczba mieszkańców gminy
2. wzrost dochodów własnych gminy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych
3. wzrost dochodów własnych gminy z tytułu podatku od nieruchomości
4. ogólna liczba przedsiębiorstw na terenie gminy
5. liczba średnich i dużych przedsiębiorstw na terenie gminy

W oparciu o analizę SWOT oraz po to, aby zrealizować założenia zawarte w misji i wizji gminy ustalono następujący układ celów strategicznych:

7.1 Cel strategiczny I

Dobre warunki dla przedsiębiorców podstawą dostatniego życia mieszkańców.

1. Dla zrealizowania **Celu strategicznego I** konieczne jest zrealizowanie następujących celów operacyjnych:

1.1 Stałe monitorowanie i raportowanie potrzeb przedsiębiorców.

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd Gminy; Rada Gminy
Zakres czasowy	Co roku
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość przeprowadzonych ankiet w zakresie potrzeb i satysfakcji przedsiębiorców;
Źródła finansowania	środki własne gminy
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Opracowanie ankiety Przeprowadzenie ankiety wśród przedsiębiorców Analiza danych Sporządzenie raportu będącego podstawą dalszych działań

1.2 Przygotowanie w pełni uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd Gminy; Rada Gminy
Zakres czasowy	W zależności od potrzeb inwestycyjnych w całym okresie objętym strategią
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość w pełni uzbrojonych działek z przeznaczeniem pod działalność gospodarczą posiadanych w ofercie inwestycyjnej dostępnej publicznie
Źródła finansowania	Całkowita wartość do ustalenia, źródło finansowania RPO WP 2014-2020/ środki własne
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Pełne uzbrojenie terenu działki, uchwalenie planu zagospodarowania przestrzennego dla działki

Cel operacyjny 1.2 jest wspierany przez realizację projektów:

- „Przygotowanie terenów inwestycyjnych”.
  - orientacyjna wartość 3 000 000 PLN,
  - dofinansowanie 2 550 000 PLN;
  - źródło finansowania RPO WP 2014-2020/ środki własne

- Prace rozwojowe, modernizacyjne i remontowe w zakresie sieci i urządzeń kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Świlcza, w tym budowa kolektora przesyłowego z Oczyszczalni Ścieków w Kamyszynie do kolektora w Rzeszowie-Dworzysku.
  - orientacyjna wartość projektu 9 500 000 PLN
  - dofinansowanie 8 075 000 PLN
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ środki własne
- Tworzenie Stref Aktywności Gospodarczej na terenie Gminy
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ środki własne

1.3 Rozwój sieci drogowej związanej z terenami inwestycyjnymi.

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd Gminy; Rada Gminy
Zakres czasowy	Cały okres realizacji strategii
Źródła finansowania	W zależności od potrzeb i możliwości, źródła RPO WP 2014-2020/środki własne
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Długość zmodernizowanych dróg o znaczeniu gospodarczym /rok

Cel operacyjny 1.3 jest wspierany przez realizację projektów

- Poprawa drogowych powiązań w ROF z miastem Rzeszów wraz z rozwojem sieci dróg gminnych, powiatowych, rowerowych.
  - orientacyjna wartość 2 000 000 PLN
  - dofinansowanie zewnętrzne 1 700 000 PLN
  - źródła dofinansowania RPO 2014-2020/ POIiŚ 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne

1.4 Aktualizacja i dywersyfikacja atrakcyjnej oferty inwestycyjnej dostępnej publicznie. Promocja.

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd gminy
Zakres czasowy	Cały okres realizacji strategii
Źródła finansowania	Środki własne
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość klientów którzy skorzystali z oferty inwestycyjnej w danym roku;
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Przygotowanie i publikacja ofert zgodnej ze stanem rzeczywistym

1.5 Rozwój sieci kolejowej przez budowę terminalu kontenerowego

Podmiot odpowiedzialny	Spółka celowa
Partner/partnerzy	Wójt gminy, rada gminy, urząd gminy, Miasto Rzeszów, PKP PLK SA, Gmina Głogów Młp.
Zakres czasowy	2015 -2018
Źródła finansowania	Ok. 25 mln zł dofinansowanie 17 mln zł źródło środki własne samorządów/ POIiŚ priorytet III Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego.
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Czy zrealizowano budowę terminalu olejowego? Tak /Nie
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Znalezienie inwestora prywatnego lub ewentualnie realizacja inwestycji przez powołaną spółkę celową <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia operacyjna: 15 000 m² (600m x25m) • powierzchnia składowa: 1200 TEU • 1 tor kolejowy 600 m • urządzenia przeładunkowe: reachstackery • 10 miejsc dla ciężarówek

7.2 Cel strategiczny II

Poprawa jakości życia mieszkańców podstawą rozwoju sieci osadniczej i spójności terytorialnej gminy.

Dla zrealizowania **Celu strategicznego II** konieczne jest zrealizowanie następujących celów operacyjnych:

2.1. Stałe monitorowanie i raportowanie potrzeb mieszkańców.

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd Gminy; Rada Gminy
Zakres czasowy	Co roku
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość przeprowadzonych ankiet w zakresie oczekiwań i satysfakcji mieszkańców
Źródła finansowania	środki własne gminy
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Opracowanie ankiety Przeprowadzenie ankiety wśród mieszkańców Analiza danych Sporządzenie raportu będącego podstawą dalszych działań

2.2. Rozwój lokalnej sieci drogowej

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd gminy, rada gminy
Zakres czasowy	Cały czas realizacji strategii
Źródła finansowania	Środki RPO 2014-2020/ POIiŚ 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość km przebudowanych i zmodernizowanych

Realizację celu operacyjnego 2.2 wspiera realizacja projektów:

- Poprawa drogowych powiązań w ROF z miastem Rzeszów wraz z rozwojem sieci dróg gminnych, powiatowych, rowerowych.
  - orientacyjna wartość 2 000 000 PLN
  - dofinansowanie zewnętrzne 1 700 000 PLN
  - źródła finansowania RPO 2014-2020/ POIiŚ 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne,
- Przebudowa dróg gminnych na terenie Gminy Świlcza
  - orientacyjna wartość projektu 6 000 000 PLN
  - dofinansowanie 5 100 000 PLN
  - źródło finansowania PROW 2014-2020/ budżet państwa/ środki własne,

2.3. Poprawa infrastruktury około drogowej (oświetlenie, chodniki)

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd gminy, rada gminy
Zakres czasowy	Cały czas realizacji strategii
Źródła finansowania	Środki własne / RPO WP 2014 -2020
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Długość zbudowanych i/lub zmodernizowanych chodników Ilość zamontowanych punktów świetlnych przy drogach

Realizację celu 2.3 wspiera m.in. projekt

- Modernizacja oświetlenia publicznego - modernizacja oświetlenia drogowego poprzez wymianę starych opraw oraz żarówek na wysokosprawne oświetlenie LEDowe lub inne niskoemisyjne.
  - wartość projektu 1 500 000 PLN
  - wartość dofinansowania 1 275 000 PLN,
  - źródło finansowania: RPO WP 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne

- Budowa chodników (ciągów pieszo- rowerowych) wzdłuż dróg gminnych w tym min.wzdłuż dróg nr 1050, 1063/1, 1064, 1099, 2163/1, 2163/2 982/3, 1001, 1000, 982/2.
- wartość projektu 1 500 000 PLN
- źródło finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne
- wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru

- Budowa infrastruktury transportu publicznego zatok przystankowych, wysepek, podjazdów, zjazdów, parkingów „Park and ride” w tym w ramach ZIT ROF

2.4. Modernizacja i rewitalizacja przestrzeni publicznej obszarów zdegradowanych

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminny
Partner/partnerzy	Urząd gminy, jednostki administrujące budynkami
Zakres czasowy	Cały okres realizacji strategii
Źródła finansowania	RPO WP 2014-2020/ PO IiŚ 2014-2020/ PROW 2014-2020 środki własne

Mierniki: (docelowe wartości ilości zrealizowanych projektów w roku w zakresie modernizacji mierników ustala Komitet i rewitalizacji budynków publicznych Sterujący Strategii)

Projekty wspierające cel operacyjny 2.4 :

Inwestycje w zakresie działań: **Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego:**

- *”Rewitalizacja Gminy Świlcza- Kompleksowa rewitalizacja na terenie ROF”- projekt „Utworzenie Gminnego Klubu Seniora oraz domu dziennej opieki dla osób starszych na terenie gminy Świlcza poprzez rewitalizację zabytkowego budynku byłego spichlerza umiejscowionego na terenie zespołu pałacowo – parkowego w Trzcianie i dostosowanie go do pełnienia nowych funkcji”*
  - Koszt 6 500 000 PLN,
  - dofinansowanie: Działanie 6.5 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej Zintegrowane Inwestycje Terytorialne,
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ środki własne

- Rewitalizacja budynku po byłej Publicznej Szkole Podstawowej w Błędowej Zgłobieńskiej wraz z jego bezpośrednim otoczeniem.
  - Koszt 1 350 000 PLN,
  - Dofinansowanie 1 147 500
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PO IiŚ 2014-2020/ środki własne

- *Odnowa oraz poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych, obiektów służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego z przeznaczeniem na cele publiczne.*
  - wartość projektu 2 000 000 PLN

- źródło finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne
- wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru

Inwestycje w zakresie działań: „Kształtowanie przestrzeni Publicznej”

- Stadion sportowy z zapleczem w Rudnej Wielkiej
  - Koszt 1 350 000 PLN,
  - dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne
- Tworzenie miejsc do podejmowania aktywności fizycznej przeznaczonych dla osób w różnym wieku na terenie Gminy Świlcza
  - dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne
- Utworzenie i rozbudowa Gminnego Ośrodka Sportu w Trzcinie
  - Koszt 200 000 PLN
  - dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne
- Prace rewitalizacyjne w parku podworskim w Bratkowicach.
  - Koszt 200 000 PLN
  - dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne
- Modernizacja oraz wyposażenie jednostek OSP (budynków OSP oraz sprzętu ratowniczo-gaśniczego) z terenu gminy Świlcza
  - źródła finansowania RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ PROW 2014-2020/ środki własne
- Przebudowa obiektów gminnych w celu nadania im nowych funkcji w przestrzeni publicznej
  - dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne

Inwestycje w zakresie działań: „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne”

- Rozbudowa, modernizacja oraz wyposażenie obiektów pełniących funkcję kulturalną na terenie Gminy Świlcza tj. Domy Ludowe, Domy Strażaka oraz pawilony sportowe (w tym min. budowę trybun dla kibiców, wymianę wiat sportowych dla zawodników) oraz wyposażenie placów zabaw, budowę alejek

spacerowych z ławkami oraz obsadzeniem krzewów przy której znajdować się będzie zewnętrzna siłownia.

Koszt 2 000 000 PLN

- dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru
- źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne

Inwestycje w zakresie działań :**pozostałe inwestycje**

- Modernizacja oświetlenia w budynkach zarządzanych przez Urząd Gminy (również w ramach naturalnej wymiany).
  - Koszt 1 500 000 PLN,
  - dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne
- Ośrodek zdrowia w Trzcinie-budowa windy
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ środki własne
- Przygotowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji obejmującego m.in. obszar rewitalizacji na terenie Gminy Świlcza w miejscowości Trzcinia w szczególności: tereny zabytkowego budynku byłego spichlerza w Trzcinie
- Modernizacja energetyczna obiektów gminnych
  - dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne

2.5.Poprawa jakości usług publicznych

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd gminy, Rada gminy
Zakres czasowy	Cały czas realizacji strategii
Źródła finansowania	RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ środki własne
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ankiety dot. oczekiwań zadowolenia z usług publicznych kierowanych do mieszkańców Ilość zrealizowanych inwestycji dotyczący usług publicznych

Realizację celu operacyjnego 2.5 jest wspierany przez realizację projektów:

- Rozwój opieki żłobkowej, rozwój edukacji przedszkolnej oraz szkolnej, w tym min. remont szkół i przedszkoli na terenie gminy
  - wartość 3 000 000 PLN
  - dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru

- źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne
- Rozbudowa obiektów edukacyjno-sportowych na terenie Gminy Świlcza w tym min. budowa miasteczka ruchu drogowego na terenie Zespołu Szkół w Dąbrowie.
  - wartość 1 000 000 PLN
  - dofinansowanie 850 000 PLN
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ środki własne
- Remont i modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy Świlcza, w celu stworzenia pierścieniowego układu zasilania, z dostosowaniem ujęcia wody Przybyszówka – Bzianka do pracy w układzie.
  - wartość: 2 000 000 PLN,
  - dofinansowanie: 1 700 000 PLN
  - źródła finansowania RPO WP 2014-2020/ środki własne
- Budowa, remont i modernizacja sieci oraz przyłączy wodociągowych w części niezrealizowanej.
  - wartość: 3 200 000 000 PLN,
  - dofinansowanie: 2 125 000 PLN
  - RPO WP 2014-2020/ środki własne
- Modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody w celu zwiększenia wydajności i poprawy jakości uzdatniania, w tym wykonania nowych ujęć.
  - wartość: 2 000 000 PLN,
  - dofinansowanie: : 1 700 000 PLN
  - źródła finansowania RPO WP 2014-2020/ środki własne

2.6.Działania promocyjne, w tym organizacja imprez kulturalno-rozrywkowych

---

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd gminy, Rada gminy
Zakres czasowy	Cały czas realizacji strategii
Źródła finansowania	Środki własne gminy
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość imprez kulturalnych i rozrywkowych
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Organizacja imprez kulturalnych i rozrywkowych

2.7.Rozwój połączeń komunikacji publicznej.

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
------------------------	------------

Partner/partnerzy	Urząd gminy, rada gminy , jst zrzeszone w ROF
Zakres czasowy	Cały czas realizacji strategii
Źródła finansowania	RPO 2014-2020/ POIiŚ 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Liczba inwestycji w zakresie komunikacji publicznej

Realizację celu operacyjnego 2.5 jest wspierany przez realizację projektów:

- Poprawa drogowych powiązań w ROF z miastem Rzeszów wraz z rozwojem sieci dróg gminnych, powiatowych, rowerowych.
  - orientacyjna wartość 2 000 000
  - dofinansowanie zewnętrzne 1 700 000 PLN
  - źródła finansowania RPO 2014-2020/ POIiŚ 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
- Budowa infrastruktury transportu publicznego zatok przystankowych, wysepek, podjazdów, zjazdów , parkingów „Park and ride” w tym w ramach ZIT ROF

7.3 Cel strategiczny III

Ochrona środowiska przyrodniczego i wykorzystanie jego walorów dla rozwoju gminy.

Dla zrealizowania **Celu strategicznego III** konieczne jest zrealizowanie następujących celów operacyjnych:

3.1. Tworzenie zespołów przyrodniczo krajobrazowych, pomników przyrody, użytków ekologicznych i stanowisk dokumentacyjnych;

Podmiot odpowiedzialny	Rada gminy
Partner/partnerzy	Wójt gminy, urząd gminy
Zakres czasowy	Cały czas realizacji strategii
Źródła finansowania	Środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość chronionych obiektów przyrodniczych
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Ustanawianie przewidzianych prawem form ochrony przyrody: zespołów przyrodniczo krajobrazowych, pomników przyrody, użytków ekologicznych i stanowisk dokumentacyjnych

3.2. Popularyzacja rolnictwa ekologicznego, małych rolniczych przetwórn, produktu regionalnego

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd gminy, rada gminy organizacje rolnicze i producenci ekologicznej żywności
Zakres czasowy	Cały okres realizacji strategii
Źródła finansowania	Środki własne, PROW 2014-2020
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość akcji promocyjnych i informacyjnych w zakresie rolnictwa ekologicznego i produktu regionalnego ilość godzin udzielonego doradztwa w zakresie rolnictwa ekologicznego i produktu regionalnego
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Promowanie małych rolniczych przetwórn rolnych, produktu regionalnego, doradztwo w zakresie projektów ze środków PROW

3.3. Agroturystyka;

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Urząd gminy, rada gminy
Zakres czasowy	Cały okres realizacji projektu
Źródła finansowania	Środki własne, RPO WP 2014-2020
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość turystów korzystających z obiektów turystycznych
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Scalenie terenów oddzielonych w wyniku budowy autostrady A4, w rejonie wsi Bratkowice i Mrowla. Rewitalizacja terenów wydobywczych użytkowanych przez firmę Kruszgeo S.A. w kierunku stworzenia terenów atrakcyjnych turystycznie. Monitoring ilości turystów przybywających do gminy

Realizację celu operacyjnego 3.3. jest wspierany przez realizację projektów:

- Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej na terenie Gminy Świlcza.
- dofinansowanie: wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru
- źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/budżet państwa/środki własne

3.4. Działania na rzecz ograniczenia emisji i OZE

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
------------------------	------------

Partner/partnerzy	Urząd gminy rada gminy
Zakres czasowy	Cały czas realizacji strategii
Źródła finansowania	Środki własne, RPO WP 2014-2020
Mierniki (docelowe wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Przygotowanie planu gospodarki niskoemisyjnej Tak/Nie Ilość zrealizowanych projektów związanych z PGN
Sposób realizacji /zadania do zrealizowania	Przygotowanie planu gospodarki niskoemisyjnej Realizacja projektów z zakresu ograniczenia emisji

3.5. Budowa i modernizacja remont sieci wodno-kanalizacyjnej i nowych ujęć wody z uwzględnieniem aspektu przeciwpowodziowego i melioracyjnego.

Podmiot odpowiedzialny	Wójt gminy
Partner/partnerzy	Nowo powołana spółka, rada gminy urząd gminy
Zakres czasowy	Cały okres realizacja strategii
Źródła finansowania	Środki własne, RPO WP 2014-2020
Mierniki (wartości mierników ustala Komitet Sterujący Strategii)	Ilość zrealizowanych projektów z zakresu gospodarki wodno-kanalizacyjnej Powołanie spółki celowej wodno-kanalizacyjnej Tak/Nie

Cel operacyjny 3.5 jest wspierany przez realizację projektów:

- Remont i modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy Świlcza, w celu stworzenia pierścieniowego układu zasilania, z dostosowaniem ujęcia wody Przybyszówka – Bzianka do pracy w układzie.
  - wartość: 2 000 000 PLN,
  - dofinansowanie: 1 700 000 PLN
  - źródła finansowania RPO WP 2014-2020/ środki własne
- Budowa, remont i modernizacja sieci oraz przyłączy wodociągowych w części niezrealizowanej.
  - wartość: 3 200 000 PLN,
  - dofinansowanie: 2 125 000 PLN
  - RPO WP 2014-2020/ środki własne
- Modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody w celu zwiększenia wydajności i poprawy jakości uzdatniania, w tym wykonania nowych ujęć.
  - wartość: 2 000 000 PLN,
  - dofinansowanie: : 1 700 000 PLN źródła finansowania
  - RPO WP 2014-2020/ środki własne
- Prace rozwojowe, modernizacyjne i remontowe w zakresie sieci i urządzeń kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Świlcza, w tym budowa

kolektora przesyłowego z Oczyszczalni Ścieków w Kamyszynie do kolektora w Rzeszowie-Dworzysku.

- orientacyjna wartość projektu 9 500 000 PLN
  - dofinansowanie 8 075 000 PLN
  - źródła finansowania: RPO WP 2014-2020/ środki własne
-
- Ponadto w związku z ogłoszeniem 14 października 2015 Wytycznych Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach RPO WP 2014-2020 (EFRR) wprowadzonych Uchwałą nr 103/2272/15 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 14 października 2015 r zawierających przepis mówiący o tym że podatki i inne opłaty, w szczególności podatek od towarów i usług (VAT), mogą być uznane za wydatki kwalifikowane tylko wtedy, gdy beneficjent nie ma prawnej możliwości ich odzyskania rekomendowane jest powołanie (ewentualnie przekształcenie obecnego zakładu) spółki celowej będącej operatorem sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Do nowej spółki powinna zostać wniesiona aportem i stanowić odtąd jej majątek cała infrastruktura wodociągowo kanalizacyjna nie będąca przedmiotem projektów co pozwoli na racjonalne gospodarowanie tym majątkiem. Rekomendowane jest wydzierżawienie infrastruktury będącej przedmiotem wyżej wspomnianych projektów nowej Spółce co pozwoli odzyskać VAT zapłacony w toku realizacji projektów co może stanowić sumę do ok. 3 800 000 PLN.

8 Zgodność celów strategicznych z dokumentami rangi Europejskiej i krajowej

Tabela 50. Zgodność celów strategii z dokumentami rangi europejskiej i krajowej.

Cel Strategii Rozwoju Gminy Świltza obejmującej lata 2015-2023- Program Rozwoju	EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Umowa Partnerstwa Programowanie perspektywy finansowej 2014 -2020	Strategia Rozwoju Kraju 2020
Cel strategiczny I Dobre warunki dla przedsiębiorców podstawą dostatniego życia mieszkańców.	Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;	Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	OBSZAR STRATEGICZNY II. KONKURENCYJNA GOSPODARKA
Cel strategiczny II Poprawa jakości życia mieszkańców podstawą rozwoju sieci osadniczej i spójności terytorialnej gminy.	Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.	Cel tematyczny 11. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej	OBSZAR STRATEGICZNY I. SPRAWNE I EFEKTYWNE PAŃSTWO OBSZAR STRATEGICZNY III. SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA I TERYTORIALNA
Cel strategiczny III Ochrona środowiska przyrodniczego i wykorzystanie jego walorów dla rozwoju gminy.	Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;	Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	x

Tabela 51. Zgodność celów strategicznych z dokumentami rangi regionalnej i lokalnej

Cel Strategii Rozwoju Gminy Świlcza 2015 2023-Program Rozwoju	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020.	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Rzeszowskiego do 2015	Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego
Cel strategiczny I Dobre warunki dla przedsiębiorców podstawą dostatniego życia mieszkańców.	7.3. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I ELEKTROENERGETYCZNA	8.1. GOSPODARKA 8.2. INFRASTRUKTURA	Wzrost konkurencyjności gospodarki dzięki tworzeniu warunków dla rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw oraz promocja zatrudnienia
Cel strategiczny II Poprawa jakości życia mieszkańców podstawą rozwoju sieci osadniczej i spójności terytorialnej gminy.	7.2. ZASOBY PRACY I JAKOŚĆ KAPITAŁU LUDZKIEGO	8.2. INFRASTRUKTURA	Podnoszenie jakości życia w ROF poprzez zwiększenie dostępności do nowoczesnych usług publicznych oraz rewitalizację przestrzeni publicznej
Cel strategiczny III Ochrona środowiska przyrodniczego i wykorzystanie jego walorów dla rozwoju gminy.	x	8.4. OCHRONA ŚRODOWISKA	Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywności energetycznej regionu

9 Budżet gminy

9.1. Dochody gminy

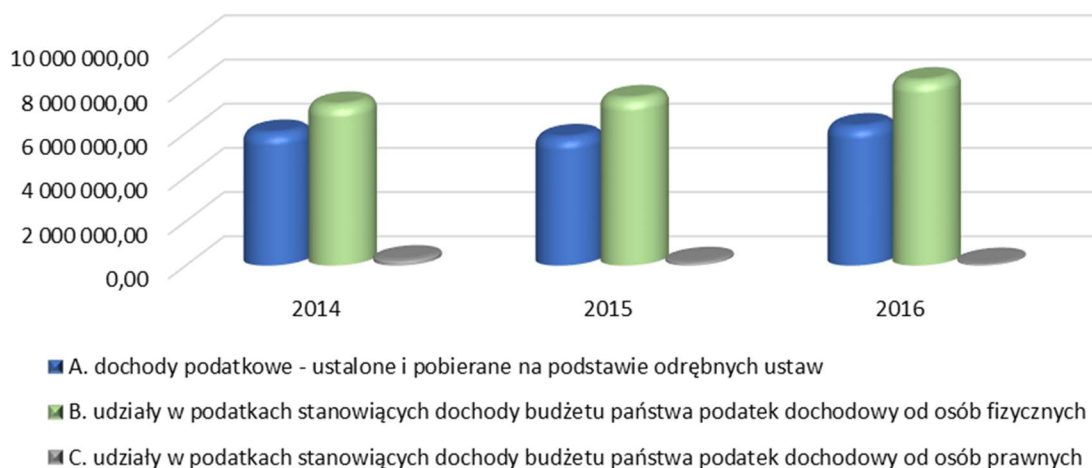
Dochody ogółem budżetu gminy Świlcza w okresie 2014-2016 wzrosły o 28,35%. W tym samym okresie dochody własne zwiększyły się o 43%, jednak ten wzrost nie wykazywał jakiegokolwiek jednej stałej tendencji jest raczej wypadkową spontanicznych wzrostów i spadków. Wśród głównych źródeł dochodów własnych gminy należy wyróżnić dwa, tj. podatek od nieruchomości (19,40% udziału w dochodach własnych) oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych (37,10% udziału w dochodach własnych). Te dwa źródła wspólnie stanowią 56,50% dochodów własnych gminy. Dochody budżetu Gminy Świlcza przedstawia tabela poniżej.

Tabela 52. Dochody budżetu Gminy Świlcza (w zł)

	2014	2015	2016
dochody ogółem	45 852 594,46	46 188 316,41	58 851 735,75
w tym dochody własne:	15 768 555,47	17 724 273,99	22 550 669,62
A. dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	5 997 273,69	5 798 902,93	6 288 295,04
w tym podatek od nieruchomości	4 261 344,70	3 982 110,60	4 374 515,39
B. udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	7 265 559,00	7 561 455,00	8 367 318,00
C. udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	253 979,07	158 495,75	104 930,55

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Wykres 9. Struktura dochodów własnych (2014-2016)

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Dochody budżetu gminy w przeliczeniu na osobę wskazują, że dochody te lokują się poniżej średniej krajowej, poniżej średniej wojewódzkiej a nawet powiatowej (dane nie obejmują miast na prawach powiatu, które dodatkowo tą średnią by podwyższyły). Analizując dynamikę wzrostu dochodów dochody ogółem Świlczy w przeliczeniu na osobę mają najwyższą dynamikę wzrostu (27,55%) wśród

Gmin wiejskich powiatu Rzeszowskiego. Dynamika ta jest także wyższa niż w Polsce, województwie i powiecie.

Tabela 53. Dochody budżetu na 1 osobę (zł)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
POLSKA	3 272,10	3 395,81	3 943,56	20,52%
PODKARPACKIE	3 115,11	3 140,36	3 706,54	18,99%
Powiat rzeszowski	3 078,13	3 129,88	3 708,30	20,47%
Chmielnik	3 032,67	2 958,31	3 627,16	19,60%
Dynów	2 919,79	3 002,05	3 587,84	22,88%
Hyżne	3 055,80	3 057,25	3 645,28	19,29%
Kamień	3 821,19	3 911,14	4 536,28	18,71%
Krasne	2 911,76	2 930,97	3 545,41	21,76%
Lubenia	2 675,61	2 617,70	3 275,63	22,43%
Świlcza	2 828,31	2 835,90	3 607,44	27,55%
Trzebownisko	3 478,95	3 090,67	3 754,66	7,93%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

W dochodach własnych Gmina Świlcza w 2016 r. osiąga 79,05% % wpływów średniej ogólnopolskiej (w 2014 r. było to 60,25%), 105,40% średniej województwa podkarpackiego (w 2014 r. było to 78,76%). Dochody te są cechując się także najwyższą dynamiką wzrostu (42,12%) w badanym okresie m2014-2016 wśród gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego mimo, iż pod względem wysokości dochodów własnych na 1 mieszkańca (1382,29zł) zajmuje w powiecie wśród gmin wiejskich dopiero 3 miejsce (po Trzebownisku 1719,79zł) i Krasne (1675,91 zł).

Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 54. Dochody własne na 1 osobę (zł)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
POLSKA	1 614,23	1 687,82	1 748,53	8,32%
PODKARPACKIE	1 235,03	1 279,51	1 311,50	6,19%
Powiat rzeszowski	1 179,64	1 242,14	1 303,73	10,52%
Chmielnik	942,07	1 038,23	1 149,10	21,98%
Dynów	736,05	782,09	676,08	-8,15%
Hyżne	835,60	694,91	760,84	-8,95%
Kamień	604,78	728,02	693,96	14,75%
Krasne	1 568,88	1 546,56	1 675,91	6,82%
Lubenia	872,61	919,05	977,65	12,04%
Świlcza	972,65	1 088,25	1 382,29	42,12%
Trzebownisko	1 594,81	1 539,32	1 719,79	7,84%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych jest w Gminie Świlcza najważniejszą pozycją wśród dochodów własnych gminy. Poziom 512 zł 89 groszy na osobę jest niższy o blisko 130 zł od średniej krajowej, co wskazuje na rozmiar dysproporcji mieszkańców gminy do poziomu krajowego. Ten poziom

wpływów jest również mniejszy niż w powiecie rzeszowskim ale wyższy o 27 zł 40 groszy w odniesieniu do średniej wojewódzkiej.

W porównywanych gminach wiejskich w 2016 roku dynamika wzrostu była na prawie najniższym poziomie (niżej była tylko dynamika wzrostu w Gminie Trzebownisko).

Tabela 55. Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (zł)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
POLSKA	541,14	592,21	643,71	18,96%
PODKARPACKIE	404,63	444,19	485,49	19,98%
Powiat rzeszowski	428,54	467,09	516,10	20,43%
Chmielnik	424,80	466,39	534,73	25,88%
Dynów	234,45	256,60	283,38	20,87%
Hyżne	279,59	301,91	325,42	16,39%
Kamień	227,28	273,34	279,32	22,90%
Krasne	559,46	638,48	733,18	31,05%
Lubenia	363,78	379,49	424,23	16,62%
Świlcza	448,16	464,26	512,89	14,44%
Trzebownisko	488,73	518,98	548,04	12,14%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych w ujęciu na 1 osobę wynoszą 6,43 złotych, co stanowi sumę o ponad 23,72 zł niższą niż średnia krajowa. Poziom uzyskiwany przez Gminę Świlcza przewyższa 5 gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego(Chmielnik, Dynów, Hyżne, Kamień, Lubenia) , ale jest znacznie niższy niż gmina Trzebownisko, która jest jednym krajowych liderów, jeśli uwzględni się udział w podatku CIT w przeliczeniu na osobę. Wpływy z tytułu udziału w tym podatku w badanym okresie 2014-2015 zmniejszyły się w gminie Świlcza aż o 58,94%. Szczegóły na ten temat przedstawia tabela.

Tabela 56. Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych(zł)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
POLSKA	27,15	29,16	30,15	11,04%
PODKARPACKIE	23,00	22,00	22,77	-1,01%
Powiat rzeszowski	34,28	27,47	21,94	-36,01%
Chmielnik	4,39	4,41	1,83	-58,31%
Dynów	0,26	0,57	0,60	132,84%
Hyżne	0,26	0,35	0,60	124,94%
Kamień	0,67	0,45	1,40	108,10%
Krasne	46,32	40,39	41,31	-10,82%
Lubenia	0,56	7,21	2,64	372,84%
Świlcza	15,67	9,73	6,43	-58,94%
Trzebownisko	145,69	65,96	79,69	-45,30%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

9.2. Wydatki gminy

Wydatki budżetowe gminy Świlcza w okresie 2014-2016 rosły od sumy 47 mln w 2014r. do 50 mln w 2016 r. Rozwój ten nie odbywał się w równomierny – liniowy sposób. W 2015 r. budżet osiągnął swoje maximum na poziomie 41 mln zł.

Wydatki majątkowe inwestycyjne nie przejawiają jednej stałej tendencji. W badanym okresie wydatki na ten cel wahały się od 10,3 mln do 4,2 mln złotych.

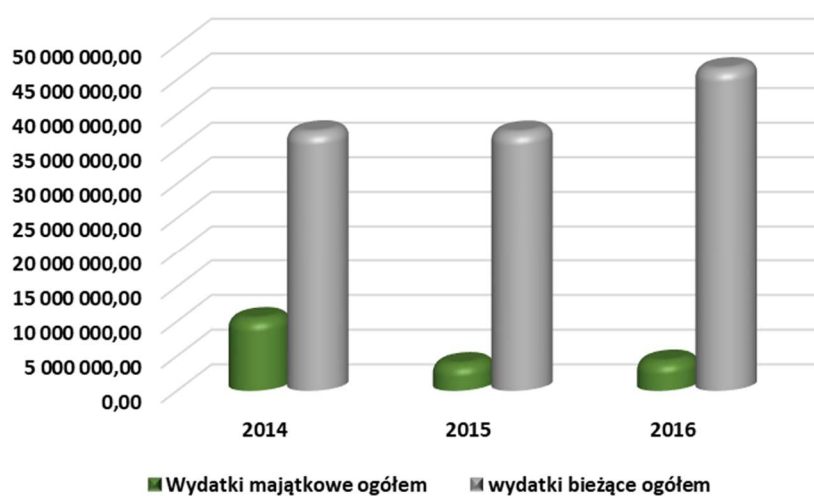
Wydatki bieżące na wynagrodzenia od 2014r. utrzymują się na względnie stałym poziomie pomiędzy 16 a 16,3 mln złotych. Ich stałą cechą jest to, że przewyższają wydatki inwestycyjne gminy oraz że są wyższe niż dochody własne gminy Świlcza.

Tabela 57. Wydatki z budżetu Gminy Świlcza (zł)

	2014	2015	2016	Wzrost wydatków w analizowanym okresie
wydatki ogółem	47 765 349,62	41 246 151,49	50 753 754,81	5,89%
Wydatki majątkowe ogółem	10 341 479,90	3 864 073,27	4 223 527,94	-59,16%
wydatki majątkowe inwestycyjne	10 341 479,90	3 864 073,27	4 223 527,94	
	udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem [%]			
	21,7	9,4	8,3	
wydatki bieżące ogółem	37 423 869,72	37 382 078,22	46 530 226,87	24,33%
wydatki bieżące na wynagrodzenia	16 327 250,25	16 783 369,00	16 310 997,89	-0,10%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Wykres 10. Struktura wydatków Gminy Świlcza (2014-2016)

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Porównanie zmian wydatków budżetowych ogółem w Gminie Świlcza w stosunku do gmin powiatu rzeszowskiego wskazuje na najmniejszą dynamikę rozwoju tych wydatków w okresie od 2014r. do 2016 r.

Tabela 58. Porównanie wydatków budżetowych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego (zł)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
Chmielnik	20 437 679,85	19 178 465,39	22 547 344,39	9,36%
Dynów	20 716 022,47	20 964 964,04	24 741 435,11	16,27%
Hyżne	21 555 318,25	21 194 773,94	25 778 531,38	16,38%
Kamień	26 202 267,92	26 578 064,36	29 166 422,82	10,16%
Krasne	29 860 545,76	32 128 714,55	42 994 208,02	30,55%
Lubenia	17 269 687,23	16 210 998,80	21 015 044,95	17,82%
Świlcza	47 765 349,62	41 246 151,49	50 753 754,81	5,89%
Trzebownisko	65 736 467,01	63 162 671,82	75 845 005,37	13,33%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Wydatki inwestycyjne zarówno w Świlczy i jak i gminach stanowiących materiał porównawczy nie układają się w jedną stałą tendencję. Raczej corocznie są wypadkową potrzeb i możliwości inwestycyjnych, zatem trudno na tym poziomie ogólności wysnuwać jednoznaczne wnioski co do słuszności prowadzonej polityki inwestycyjnej. W większości gmin obserwuje się w analizowanym okresie raczej spadek wydatków inwestycyjnych.

Tabela 59. Wydatki majątkowe inwestycyjne (zł)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
Chmielnik	4 194 087,43	2 749 909,78	1 526 830,10	-63,60%
Dynów	943 686,42	1 061 517,19	501 663,10	-46,84%
Hyżne	4 334 201,23	4 298 052,49	3 845 834,38	-11,27%
Kamień	3 441 454,74	4 199 644,26	2 323 732,75	-32,48%
Krasne	2 744 030,12	5 164 763,40	8 270 932,70	201,42%
Lubenia	3 523 969,04	1 732 757,70	2 735 872,07	-22,36%
Świlcza	10 341 479,90	3 864 073,27	4 223 527,94	-59,16%
Trzebownisko	15 237 003,06	11 850 550,56	10 041 479,58	-34,10%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

Dane dotyczące wydatków na wynagrodzenia w analizowanym okresie 2014-2016 wskazują dość ustabilizowany poziom wzrostu z wyjątkiem Gminy Świlcza w które wydatki na wynagrodzenia zmniejszyły się o 0,1%.

Wydatki na wynagrodzenia w żadnym z lat 2014 - 2016 nie przekroczyły dochodów własnych gminy, a często były od nich znacząco niższe. Trzeba jednak przyznać, że taka sytuacja jak w Gminie Świlcza w tym aspekcie jest dość powszechna w powiecie rzeszowskim.

Tabela 60. Wydatki bieżące na wynagrodzenia(zł)

Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	Dynamika wzrostu
Chmielnik	6 579 462,95	6 865 404,61	6 954 917,46	5,71%
Dynów	8 344 226,42	8 630 197,12	9 090 330,70	8,94%
Hyżne	7 527 132,22	7 604 747,01	7 916 734,02	5,18%
Kamień	9 201 179,10	9 729 095,25	9 969 764,18	8,35%
Krasne	10 895 385,33	11 558 322,41	12 479 472,81	14,54%
Lubenia	5 120 509,04	5 476 968,48	5 504 238,68	7,49%
Świlcza	16 327 250,25	16 783 369,00	16 310 997,89	-0,10%
Trzebownik	21 873 121,36	22 115 701,19	22 890 723,97	4,65%

Źródło: opracowano na podstawie danych z BDL GUS

9.3. Prognoza budżetu na lata 2018-2026

Zarówno dochody, jak i wydatki w WPF są prognozowane w układzie, określonym w Systemie Zarządzania Budżetami Jednostek Samorządu Terytorialnego.

(1) Prognoza dochodów i wydatków

Przy prognozowaniu dochodów budżetowych gminy uwzględniono dane historyczne wykonania budżetów gminy w latach 2014 – 2017, plan dochodów i wydatków budżetowych na 2018 r. Założono również wprowadzanie niezbędnego programu oszczędności w wydatkach bieżących gminy przy opracowywaniu uchwał budżetowych w następnych latach.

(2) Prognoza przychodów i rozchodów

Przy prognozie przychodów i rozchodów gminy kierowano się przede wszystkim, jak najszybszą spłatą zaciągniętego zadłużenia, roczną spłatą zadłużenia kształtującą się na podobnym poziomie w kolejnych latach budżetowych oraz stosując ustawowe wskaźniki ostrożnościowe wynikające z Ustawy o Finansach Publicznych.

Zgodnie z Uchwałą NR LIII/397/2017 RADY GMINY ŚWILCZA z dnia 28 grudnia 2017 r. Ustala się dochody budżetu na rok 2018 w łącznej kwocie 76 035 596,28 zł, z tego :

- 1) dochody bieżące w kwocie 59 504 594,31 zł;
- 2) dochody majątkowe w kwocie 16 531 001,97 zł.

oraz ustala się wydatki budżetu na rok 2018 w łącznej kwocie 77 146 296,28 zł, z tego :

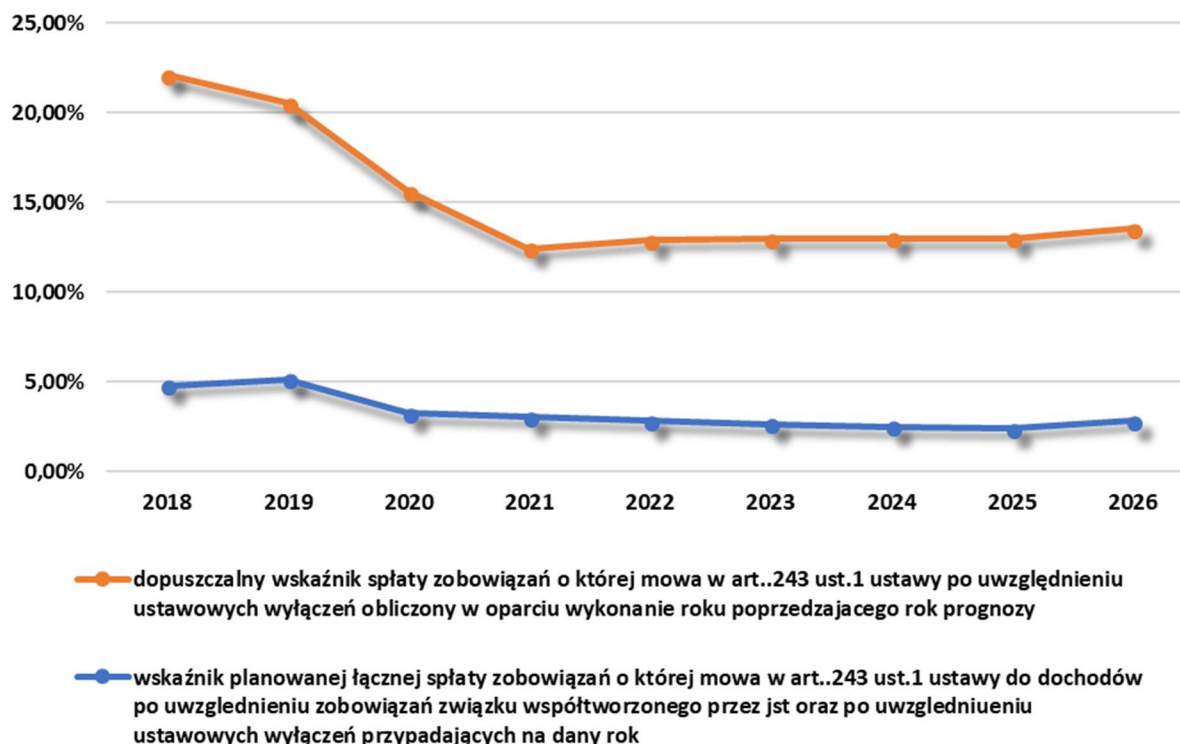
- 1) wydatki bieżące w kwocie 53 824 414,76 zł;
- 2) wydatki majątkowe w kwocie 23 321 881,52 zł.

Ustala się planowany deficyt budżetu w kwocie 1 110 700,00 zł.

Deficyt ten zostanie pokryty przychodami z tytułu wolnych środków jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu gminy wynikających z rozliczeń kredytów z lat ubiegłych w kwocie 1 110 700,00 zł z rozliczenia roku budżetowego 2016.

Przy prognozie przychodów i rozchodów gminy kierowano się przede wszystkim, jak najszybszą spłatą zaciągniętego zadłużenia, roczną spłatą zadłużenia kształtującą się na podobnym poziomie w kolejnych latach budżetowych przy zachowaniu ustawowych wskaźników ostrożnościowych wynikających z Ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o finansach publicznych.

Wskaźnik obsługi zadłużenia i wskaźnik długu

Źródło : WPF- załącznik nr 1 do uchwały nr LVIII/449/2018 Rady Gminy Świlcza z dnia 3 kwietnia 2018r.

W ramach przeprowadzonych analiz uwzględniono wymogi ustawy, porównując w każdym roku prognozy obsługę zadłużenia do planowanej nadwyżki operacyjnej za ostatnie 3 lata. Okazuje się, że w każdym roku prognozy Gmina spełnia warunek wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego rok budżetowy.

10. Plan inwestycyjny na lata 2015-2023

Tabela 61. Plan inwestycyjny na lata 2015-2023

Plan inwestycyjny				
Inwestor	Tytuł projektu	Wartość	Dofinansowanie	Źródła finansowania
ZADANIA W TRAKCIE REALIZACJI				
Gmina Świlcza	Podniesienie efektywności i dostępności e-usług w zakresie zarządzania oświatą w Gminie Świlcza	1 020 000	865 637,61	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Podniesienie efektywności i dostępności e-usług w Gminie Świlcza	1 060 000	892 922,32	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Modernizacja energetyczna budynków oświatowych na terenie Gminy Świlcza	1 850 000	1 394 103,74	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza/ ROF	Zachowanie dziedzictwa kulturowego i wsparcie instytucji kultury na terenie ROF	1 650 000	1 009 969,99	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Utworzenie Środowiskowej Świetlicy Socjoterapeutycznej w Świlczy	620 000	505 547,22	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Poprawa jakości oferty edukacyjnej w Zespole Szkół w Świlczy poprzez budowę nowej sali gimnastycznej oraz zakup wyposażenia pracowni ICT i przyrodniczej	3 200 000	991 376,40	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Aktywizacja mieszkańców Gminy Świlcza	620 000	588 760,00	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - projekty konkursowe	620 000	495 800,00	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza/ GOPS Świlcza	Wypożyczalnia sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego i wspomagającego dla mieszkańców gminy Świlcza	340 000	315 170,57	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Funkcjonowanie Środowiskowej Świetlicy Socjoterapeutycznej w Świlczy	1 010 000	935 488,25	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Utworzenie i funkcjonowanie miejsc przedszkolnych w miejscowości Rudna Wielka na lata 2017-2020	260 000	217 479,51	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza/ ROF	Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych na terenie ROF	1 210 000	816 921,60	RPO WP 2014-2020/ środki własne

Strategia Rozwoju Gminy Świlcza na lata 2015 – 2023 - Program Rozwoju

Gmina Świlcza/ ROF	Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF - projekt parasolowy	2 710 000	2 133 600,00	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza/ ROF	Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości na terenie ROF	3 570 000	2 705 052,96	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza/ ROF	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej oraz poprawa mobilności mieszkańców poprzez usprawnienie zrównoważonego transportu publicznego na terenie ROF	4 900 000	4 141 059,31	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Poprawa infrastruktury sportowej na terenie gminy Świlcza	5 960 000	2 975 669,31	budżet państwa/ środki własne
Gmina Świlcza	Otwarte Stefy Aktywności na terenie Gminy Świlcza	390 000	100 000,00	budżet państwa/ środki własne
Gmina Świlcza	Budowa przyszkolnych boisk wielofunkcyjnych wraz z terenowymi urządzeniami sportowymi w placówkach oświatowych na terenie Gminy Świlcza	1 500 000	745 846,76	budżet państwa/ środki własne
Gmina Świlcza	Przebudowa stadionu sportowego w Świlczy poprzez budowę kompleksu boisk rekreacyjnych tj. wielofunkcyjnego o nawierzchni poliuretanowej i trawiastego boiska treningowego wraz z oświetleniem"	770 000	382 033,00	budżet państwa/ środki własne
Gmina Świlcza	Budowa stadionu sportowego w Rudnej Wielkiej jako ogólnodostępnej infrastruktury sportowej.	3 700 000	1 848 475,13	budżet państwa/ środki własne
ZADANIA PLANOWANE				
	Inwestycje drogowe			
Gmina Świlcza	Poprawa drogowych powiązań w ROF z miastem Rzeszów wraz z rozwojem sieci dróg gminnych, powiatowych, rowerowych.	2 000 000	1 700 000	RPO 2014-2020/ POIiŚ 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Gmina Świlcza	Modernizacja oświetlenia publicznego - modernizacja oświetlenia drogowego poprzez wymianę starych opraw oraz żarówek na wysokosprawne oświetlenie ledowe lub inne niskoemisyjne.	1 500 000	1 275 000	RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Gmina Świlcza	Przebudowa dróg gminnych na terenie Gminy Świlcza.	6 000 000	5 100 000	PROW 2014-2020/ budżet państwa/ środki własne
Gmina Świlcza	Budowa chodników (ciągów pieszo-rowerowych) wzdłuż dróg gminnych w tym min. wzdłuż dróg nr 1050, 1063/1, 1064, 1099, 2163/1, 2163/2 982/3, 1001, 1000, 982/2 wraz z infrastrukturą towarzyszącą	1 500 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	PROW 2014-2020/ budżet państwa/ środki własne

Gmina Świlcza	Budowa infrastruktury transportu publicznego zatok przystankowych, wysepek, podjazdów, zjazdów, parkingów „Park and ride” w tym w ramach ZIT ROF	500 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	PROW 2014-2020/ budżet państwa/ środki własne
	Infrastruktura techniczna			
Gmina Świlcza	Remont i modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy Świlcza, w celu stworzenia pierścieniowego układu zasilania, z dostosowaniem ujęcia wody Przybyszówka – Bzianka do pracy w układzie.	2 000 000	1 700 000	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Budowa, remont i modernizacja sieci oraz przyłączy wodociągowych w części niezrealizowanej.	3 200 000	2 125 000	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody w celu zwiększenia wydajności i poprawy jakości uzdatniania, w tym wykonania nowych ujęć.	2 000 000	1 700 000	RPO WP 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Prace rozwojowe, modernizacyjne i remontowe w zakresie sieci i urządzeń kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Świlcza, w tym budowa kolektora przesyłowego z Oczyszczalni Ścieków w Kamyszynie do kolektora w Rzeszowie-Dworzysku.	9 500 000	8 075 000	RPO WP 2014-2020/ środki własne
	Inwestycje w zakresie działań: Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego			
Gmina Świlcza	Rewitalizacja Gminy Świlcza- Kompleksowa rewitalizacja na terenie ROF”- projekt „Utworzenie Gminnego Klubu Seniora oraz domu dziennej opieki dla osób starszych na terenie gminy Świlcza poprzez rewitalizację zabytkowego budynku byłego spichlerza umiejscowionego na terenie zespołu pałacowo – parkowego w Trzcianie i dostosowanie go do pełnienia nowych funkcji”	6 500 000	5 525 000	RPO WP 2014-2020/ ŚRODKI WŁASNE
Gmina Świlcza	Rewitalizacja budynku po byłej Publicznej Szkole Podstawowej w Błędowej Zgłobieńskiej wraz z jego bezpośrednim otoczeniem- (Aktualnie mieści się tam Niepubliczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole).	1 350 000	1 147 500	RPO WP 2014-2020/ POLiŚ 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Odnowa oraz poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych, obiektów służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego z przeznaczeniem na cele publiczne.	2 000 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	PROW 2014-2020/ budżet państwa/ środki własne

Inwestycje w zakresie działań: „Kształtowanie przestrzeni Publicznej				
Gmina Świlcza	Stadion sportowy z zapleczem w Rudnej Wielkiej	1 350 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	PROW 2014-2020/ budżet państwa/ środki własne
Gmina Świlcza	Tworzenie miejsc do podejmowania aktywności fizycznej przeznaczonych dla osób w różnym wieku na terenie Gminy Świlcza	500 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	PROW 2014-2020/ budżet państwa/ środki własne
Gmina Świlcza	Utworzenie i rozbudowa Gminnego Ośrodka Sportu w Trzcianie	200 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO WP 2014-2020/ PO IIŚ 2014-2020/ PROW 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Prace rewitalizacyjne w parku podworskim w Bratkowicach	200 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO WP 2014-2020/ PO IIŚ 2014-2020/ PROW 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Modernizacja oraz doposażenie jednostek OSP (budynków OSP oraz sprzętu ratowniczo-gaśniczego) z terenu gminy Świlcza	1 000 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO WP 2014-2020/ PO IIŚ 2014-2020/ PROW 2014-2020/ środki własne
Gmina Świlcza	Przebudowa obiektów gminnych w celu nadania im nowych funkcji w przestrzeni publicznej	1 000 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO WP 2014-2020/ PO IIŚ 2014-2020/ PROW 2014-2020 /środki własne
Inwestycje w zakresie działań: Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne				
Gmina Świlcza	Rozbudowa, modernizacja oraz doposażenie obiektów pełniących funkcję kulturalną na terenie Gminy Świlcza tj. Domy Ludowe, Domy Strażaka oraz pawilony sportowe (w tym min. budowę trybun dla kibiców, wymianę wiat sportowych dla zawodników) oraz doposażenie placów zabaw, budowę alejek spacerowych z ławkami oraz obsadzeniem krzewów przy której znajdować się będzie zewnętrzna siłownia.	2 000 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO WP 2014-2020/ PROW 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Inwestycje w zakresie działań pozostałe inwestycje				
Gmina Świlcza	Modernizacja oświetlenia w budynkach zarządzanych przez Urząd Gminy (również w ramach naturalnej wymiany).	1 500 000	1 275 000	RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne

Strategia Rozwoju Gminy Świlcza na lata 2015 – 2023 - Program Rozwoju

Gmina Świlcza	Modernizacja energetyczna obiektów gminnych	500 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Gmina Świlcza	Ośrodek zdrowia w Trzcianie –MONTAZ WINDY	800 000	-	środki własne
Gmina Świlcza	Rozwój opieki żłobkowej, rozwój edukacji przedszkolnej oraz szkolnej.	2 000 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Gmina Świlcza	Rozbudowa obiektów edukacyjno-sportowych na terenie Gminy Świlcza w tym min. budowa miasteczka ruchu drogowego na terenie Zespołu Szkół w Dąbrowie	1 500 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Gmina Świlcza	Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej na terenie Gminy Świlcza	500 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Gmina Świlcza	Przygotowanie terenów inwestycyjnych.	3 000 000	2 550 000	RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
Gmina Świlcza	Budowa Stref Aktywności Gospodarczej na terenie Gminy Świlcza .	500 000	Wysokość dofinansowania zależna do regulaminu naboru	RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne
	Inne			
Gmina Świlcza/ Miasto Rzeszów	Budowa terminalu kontenerowego przy strefie gospodarczej Rzeszów Dworzysko.	25 000 000	17 000 000	RPO 2014-2020/ inne fundusze unijne/ środki własne

11. System wdrażania i monitorowania strategii

11.1. Odpowiedzialność za realizację strategii

Osobą odpowiedzialną za realizację strategii jest Wójt Gminy Świlcza.

Realizując strategię Wójt gminy posługuje się partnerami w realizacji. W stosunku do każdego z celów operacyjnych zawartych w Planie działań strategicznych określony jest / określone są partner /partnerzy, przez których lub przy pomocy, których Wójt realizuje strategię.

Do działań analitycznych związanych z realizacją strategii Wójt powołuje Komitet Sterujący Strategii. W skład Komitetu Sterującego Strategii wchodzi:

1. Wójt
2. Przewodniczący Rady Gminy
3. Skarbnik Gminy

Na posiedzenia komitetu sterującego mogą być zapraszane osoby służące wsparciem merytorycznym dla omawianych kwestii.

Do zadań komitetu sterującego strategii należy:

1. Coroczne ustalanie wartości oczekiwanej mierników wyznaczających postęp we wdrażaniu strategii.
2. Monitorowanie i ocena stopnia realizacji strategii w szczególności przez ocenę wypełnienia założonych mierników
3. Ocena stopnia aktualności celów strategicznych i operacyjnych strategii
4. Rekomendowanie zmian i nowelizacji strategii
5. Analiza ankiet zrealizowanych w ramach wdrażania strategii.

11.2. Monitorowanie strategii

Monitorowanie strategii to proces zbierania danych koniecznych do oceny stopnia wdrożenia strategii. Monitorowanie odbywa się przez ocenę stopnia realizacji celów operacyjnych strategii wyznaczonych jej miernikami. Wartość mierników corocznie w stałym okresie roku (np. na początku roku) jest wyznaczana zgodnie z założeniem, że wartość ich powinna spełniać wymogi płynące z reguły SMART, co w praktyce oznacza że powinna być ambitna ale realistyczna - a więc możliwa do spełnienia.

Mierniki wdrażania strategii, które zostały użyte do monitorowania procesu wdrażania

Tabela 62. Mierniki skuteczności wdrażania strategii.

Cel główny	<ol style="list-style-type: none"> 1. liczba mieszkańców gminy 2. wzrost dochodów własnych gminy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych 3. wzrost dochodów własnych gminy z tytułu podatku od nieruchomości 4. ogólna liczba przedsiębiorstw na terenie gminy 5. liczba średnich i dużych przedsiębiorstw na terenie gminy
Cel strategiczny I	6. Ilość przeprowadzonych ankiet w zakresie potrzeb i satysfakcji przedsiębiorców

	7. Ilość w pełni uzbrojonych działek z przeznaczeniem pod działalność gospodarczą posiadanych w ofercie inwestycyjnej dostępnej publicznie 8. Długość zmodernizowanych dróg o znaczeniu gospodarczym /rok 9. Ilość klientów którzy skorzystali z oferty inwestycyjnej w danym roku; 10. Czy zrealizowano budowę terminalu kolejowego? Tak /Nie
Cel strategiczny II	1. Ilość przeprowadzonych ankiet w zakresie oczekiwań i satysfakcji mieszkańców 2. Długość zbudowanych i/lub zmodernizowanych chodników 3. Ilość zamontowanych punktów świetlnych przy drogach 4. Ilość zrealizowanych projektów w roku w zakresie modernizacji i rewitalizacji budynków publicznych 5. Ilość przeprowadzonych ankiet w zakresie oczekiwań i satysfakcji mieszkańców 6. Ilość zrealizowanych inwestycji dotyczący usług publicznych 7. Ilość imprez kulturalnych i rozrywkowych 8. Liczba inwestycji w zakresie komunikacji publicznej
Cel strategiczny III	1. Ilość chronionych obiektów przyrodniczych 2. Ilość akcji promocyjnych i informacyjnych w zakresie rolnictwa ekologicznego i produktu regionalnego 3. Ilość godzin udzielonego doradztwa w zakresie rolnictwa ekologicznego i produktu regionalnego 4. Ilość turystów korzystających z obiektów turystycznych 5. Przygotowanie planu gospodarki niskoemisyjnej Tak/Nie 6. Ilość zrealizowanych projektów związanych z PGN 7. Ilość zrealizowanych projektów z zakresu gospodarki wodno-kanalizacyjnej 8. Powołanie spółki celowej wodno-kanalizacyjnej Tak/Nie

11.3. Ewaluacja

Ewaluacja realizacji strategii na lata 2015 – 2023 obejmować będzie okresową ocenę odpowiedzialności, efektywności, skuteczności, realności ekonomicznej i finansowej oraz trwałości strategii w kontekście ustalonych celów.

Celem ewaluacji jest przegląd osiągnięć strategii w stosunku do planowanych oczekiwań oraz wykorzystanie doświadczeń płynących z realizacji strategii w przyszłości. Należy okresowo i cyklicznie sprawdzać realizację przyjętej Strategii Rozwoju.

Ocena strategii zawierać będzie opis wdrażanych poszczególnych celów strategicznych i zadań priorytetowych oraz analizę osiągniętych wskaźników.

W ramach zarządzania strategią całościowa ewaluacja działań prowadzona będzie w układzie standardowym i obejmie 2 zasadnicze fazy:

- Ewaluacja mid-term, w trakcie realizacji strategii – przeprowadzana w układzie kadencyjnym w ostatnim roku każdej kolejnej kadencji samorządu, koncentrująca się na ocenie czy i na ile przyjęta strategia jest faktycznie realizowana oraz jakie są

jej efekty krótko i średnioterminowe, według kryterium skuteczności działań, a także efektywności, koordynacji i zgodności działań z zasadami i założeniami ustalonymi w dokumencie strategii.

- Ewaluacja ex post, po zakończeniu realizacji strategii – w zakresie podobnym do ewaluacji mid-term, poszerzonym o ocenę (przewidywanych) efektów długoterminowych związanych z osiągnięciem założonej wizji, misji oraz celów strategicznych.

Ewaluacja jest badaniem szeroko rozumianego wpływu danego programu na otoczenie społeczno-ekonomiczne. Badania takie spełnia funkcje poznawcze oraz dostarcza wiedzy na temat zmian, jakie zaszły w gminie poprzez realizację celów strategicznych. Ewaluacja buduje również mechanizmy zaufania, współpracy i współdziałania pomiędzy osobami realizującymi program, a innymi zainteresowanymi programem grupami (społeczność lokalna).

11.4. Aktualizacja Strategii

Co najmniej raz w roku komitet sterujący strategii rozważy aktualność założeń oraz układu celów strategicznych i operacyjnych. W przypadku kiedy Komitet Sterujący strategii uzna konieczność nowelizacji strategii, skieruje projekt nowelizacji strategii za pośrednictwem Wójta na stosowną, przewidzianą przepisami prawa, procedurę jej zmiany.

12. BIBLIOGRAFIA

1. E. Glińska, M. Florek, A. Kowalewska, *Wizerunek Gminy . Od koncepcji do wdrożenia*, Walters Kluwer Polska – ABC, Warszawa 2009, s. 37, na podstawie: A. Łuczak, „Istota tożsamości Gminy ”, „Samorząd Terytorialny”, 2001, nr 1-2, s. 50
2. Ph. Kotler, G. Armstrong, J. Saunders, V. Wong, *Marketing. Podręcznik europejski*, PWE, Warszawa 2002r.
3. *Zaktualizowane warianty rozwoju gospodarczego Polski, o których mowa w Podrozdziale 7.4 Założenia do analizy finansowej – Wytycznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód (MRR/H/14(2)01/2009)*
4. *Wieloletnia Prognoza Finansowa Jednostki Samorządu Terytorialnego. Metodyka opracowania*, Warszawa, lipiec 2010
5. <http://www.stat.gov.pl>
6. <http://www.gminy.pl/>
7. www.natura2000.gdos.gov.pl
8. <http://www.uzp.gov.pl>
9. *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*
10. *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*
11. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*
12. *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*
13. *RPO WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO 2014-2020*
14. *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020"(aktualizacja 2013)*
15. *Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego (przyjęty w 2012r.)*
16. *Program Ochrony Środowiska woj.Podkarpackiego 2012-2015 z perspektywą do 2019r.*
17. *Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020*
18. *Programy operacyjne perspektywy finansowej 2014 – 2020*

13. Spis tabel i wykresów

Tabela 1.Powierzchnia sołectw Gminy Świlcza	6
Tabela 2.Liczba mieszkańców sołectw Gminy Świlcza (2014-2017).....	9
Tabela 3.Liczba mieszkańców sołectw Gminy Świlcza(stan na 31.12.2017r.	10
Tabela 4. Zmiana liczby ludności w Gminie Świlcza w latach 2014-2017 na tle innych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego	11
Tabela.5. Gęstość zaludnienia na km ² Gminy Świlcza na tle innych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego (2014-2017).....	12
Tabela 6.Przyrost naturalny w Gminie Świlcza.....	12
Tabela 7.Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób z podziałem na sołectwa Gminy Świlcza (dane na rok 2017)	12
Tabela 8.Przyrost naturalny Gminy Świlcza na tle innych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego (2014-2017).....	13
Tabela 9. Liczba zawieranych małżeństw Gmina Świlcza na tle innych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego (2014-2016).....	13
Tabela 10.Struktura wieku mieszkańców Gminy Świlcza.....	15
Tabela 11.Wskaźniki obciążenia demograficznego	15
Tabela 12.Saldo migracji wewnętrznych.....	17
Tabela 13.Saldo migracji zagranicznych.....	17
Tabela 14. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON wg sektorów własnościowych	19
Tabela 15.Klasy wielkości podmiotów gospodarczych w Gminie Świlcza w latach 2014-2017	20
Tabela 16. Dominujące rodzaje działalności gospodarczej ze względu na rodzaj wg sekcji PKD.	21
Tabela 17.Rodzaje działalności w ramach działów w sekcji H.....	22
Tabela 18.Dochody własne na 1 mieszkańca będące wynikiem udziału w podatkach.	22
Tabela 19. Podział gospodarstw rolnych prowadzących działalność gospodarczą pod względem wielkości	23
Tabela 20. Liczba pracujących w Gminie Świlcza	24
Tabela 21. Liczba pracujących- kobiety i mężczyzn porównanie %.....	24
Tabela 22.Procent bezrobotnych ogółem [%].....	25
Tabela 23.Struktura bezrobotnych w Gminie Świlcza w okresie 2014-2017	25
Tabela 24.Ilość porad lekarskich	26
Tabela 25.Pomoc społeczna w Gminie Świlcza w latach 2014 – 2016	28
Tabela 26. Pomoc społeczna w sołectwach gminy Świlcza (dane na rok 2016).....	28
Tabela 27.Placówki wychowania przedszkolnego w gminie Świlcza.....	31
Tabela 28.Dzieci w Placówkach wychowania przedszkolnego.....	32

Tabela 29. Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego	32
Tabela 30. Szkoły podstawowe w Gminie Świlcza	32
Tabela 31. Szkoły gimnazjalne w Gminie Świlcza	33
Tabela 32. Szkoły zasadnicze w Gminie Świlcza	33
Tabela 33. Długość dróg gminnych w podziale na miejscowości /stan na 31.12.2017r.]	35
Tabela 34. Liczba budynków mieszkalnych i powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie Świlcza, powiecie rzeszowskim i województwie podkarpackim w latach 2014-2016	36
Tabela 35. Zasoby mieszkaniowe i ich instalacje techniczno-sanitarne w latach 2014-2016 - Gmina Świlcza	37
Tabela 36. Liczba budynków w sołectwach Gminy Świlcza, w których zameldowane są osoby na pobyt stały (2014)	38
Tabela 37. Liczba korzystających z instalacji gazowej- porównanie Gminy Świlcza do gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego	39
Tabela 38. Dane dotyczące sieci wodociągowej na terenie Gminy Świlcza w latach 2014-2016	40
Tabela 39. Dane z zakresu kanalizacji na terenie Gminy Świlcza w latach 2014-2016	40
Tabela 40. Liczba korzystających z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej- porównanie Gminy Świlcza do gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego	41
Tabela 41. Ludność na 1 placówkę biblioteczną	42
Tabela 42. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności.	43
Tabela 43. Ilość wypożyczeń na 1 czytelnika	43
Tabela 44. Ilość czytelników bibliotek publicznych na 1000 osób	44
Tabela 45. Liczba turystów odwiedzających hotele w gminie Świlcza (dane na rok 201).....	47
Tabela 46. Wyniki badań ankietowych.	50
Tabela 47. Analiza SWOT. Silne i słabe strony.....	52
Tabela 48. Analiza SWOT. Szanse i zagrożenia.....	54
Tabela 49. Potencjały rozwojowe Gminy Świlcza	55
Tabela 51. Zgodność celów strategii z dokumentami rangi europejskiej i krajowej.....	71
Tabela 52. Zgodność celów strategicznych z dokumentami rangi regionalnej i lokalnej.....	72
Tabela 53. Dochody budżetu Gminy Świlcza (w zł)	73
Tabela 54. Dochody budżetu na 1 osobę (zł)	74
Tabela 55. Dochody własne na 1 osobę (zł)	74
Tabela 56. Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (zł)	75
Tabela 57. Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych(zł).....	75
Tabela 58. Wydatki z budżetu Gminy Świlcza (zł)	76

Tabela 59. Porównanie wydatków budżetowych gmin wiejskich powiatu rzeszowskiego (zł).....	77
Tabela 60. Wydatki majątkowe inwestycyjne(zł).....	77
Tabela 61. Wydatki bieżące na wynagrodzenia(zł)	78
Tabela 62. Plan inwestycyjny na lata 2015-2023	80
Tabela 63. Mierniki skuteczności wdrażania strategii.....	85
Wykres 1. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2014-2017	10
Wykres 2. Zmiana Liczebności Grup wiekowych w Gminie Świlcza w Latach 2014 -2017	14
Wykres 3 . Wskaźniki obciążenia demograficznego.....	16
Wykres 4. Ogólna ilość podmiotów gospodarczych na 10tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Świlcza w latach 2014-2017.....	19
Wykres 5. Struktura podstawowych branż gospodarki Gminy Świlcza [2017r.]	20
Wykres 6. Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych [porównanie Gminy Świlcza i Powiatu Rzeszowskiego].	23
Wykres 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci.....	25
Wykres 8. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w Gminie Świlcza w latach 2014 – 2016.....	30
Wykres 9. Struktura dochodów własnych (2014-2016)	73
Wykres 10. Struktura wydatków Gminy Świlcza (2014-2016)	76

Opracowanie :

Eurogrant Sp. z o.o.

ul. Krakowska 25/2
33-100 Tarnów
biuro@eurogrant.pl
tel. 14 657 14 65, fax +48 14 657 14 64

Zespół w składzie:

Mgr inż. Lucyna Krupa-Szado .....

Mgr Wacław Olko .....

Mgr Monika Gucwa .....

Mgr Monika Stach .....

Mgr Marta Rygiel .....